

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΘ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 227.689 | 1-15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 15-16

“ΜΥΡΟΝ ΤΟ ΑΚΕΝΩΤΟΝ,,

Αί διάφοροι εποχαι διεμόρφωσαν διάφορον ἐκάστοτε τὸ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ιδεῶδες. Οὕτως ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος ὡς ιδεῶδη ἀνθρώπινον τύπον ἐθεώρησε τὸν «ὕγιᾶ» καὶ «ἐσθλὸν κάγαθόν» πολίτην. Δὲν ὑπῆρξεν διανοητικὸν τὸ ιδεῶδες του, οὔτε καὶ ἀπενημήθη πρωταρχικὴ σημασία εἰς τὴν γνῶσιν. Ἄλλὰ τὸ «ἐσθλὸν ἔμμεναι» καὶ ἡ «εὐσεπτος ἀγνεῖα λόγων τε ἔργων τε πάντων» τοῦ ὑπερόχου Σοφοκλείου χορικοῦ, ἀπετέλει τὴν ιδεῶδη εὐτυχίαν, τῆς ὁποίας τὴν ἀποκτησὶν ἠύχετο ὁ πολίτης. Βραδύτερον μόνον ὁ Ἑλληνορρωμαϊκὸς κόσμος ἀπέδωκε ζωτικὴν σημασίαν εἰς τὴν γνῶσιν. Καὶ ἐδημιουργήθη τὸ ὑποβλητικὸν ιδεῶδες τοῦ Στωικοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς σοφίαςτου θριαμβεύει κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ὀδύνης, καὶ ἐπιτυγχάνει μίαν πνευματικὴν νίκην καὶ τὴν ἐσωτερικὴν του γαλήνην.

*

Ὁ Χριστιανισμὸς βραδύτερον ἐπεξεργάσθη καὶ ἐπραγματοποίησε

τὸ ιδεῶδες τοῦ Ἁγίου, ὁ ὁποῖος δαμάζων τὴν σάρκα καὶ τὰς ἀτάκτους ροπὰς της, κατανικᾷ τὴν παλαιὰν φύσιν, καὶ μεταποιῶν τὸν ἄνθρωπον ἀποκαθιστᾷ τὴν «θεῖαν εἰκόνα» του. Καὶ εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ ὑψηλοτέρα καὶ ἡ ἐκθαμβικωτέρα κορυφὴ εἰς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Μεσαίων δὲ κατόπιν ἐδημιούργησε τὸ ιδεῶδες τοῦ Ἰππότου· ὁ ὁποῖος εἶναι πρότυπον εὐγενείας καὶ ἀνδρείας· καὶ μάχεται, μὲ ἀνταρνήσιν καὶ ἡρωισμόν ἀπαράμιλλον, διὰ τὰς ιδέας του καὶ τὴν πίστιν του.

*

Ἄσαφης καὶ ἀκαθόριστος ἀποβαίνει σήμερον ὁ ιδεῶδης τύπος τοῦ ἀνθρώπου. Εὐρίσκεται ἄραγε οὗτος εἰς τὸ πρότυπον τοῦ «ἄστου», ἢ εἰς τὸ πρότυπον τοῦ «συντρόφου»; Ἄλλὰ καὶ τῶν δύο, θολὴ πηγὴ εἶναι ἡ κοινὴ καὶ τετριμμένη ζωὴ. Καὶ οἱ δύο δὲ ἔχουν καταθρυμματίσει τὴν «θεῖαν εἰκόνα» τοῦ ἀνθρώπου, εἰς ἀτελεύτητον σειρὰν ἐπαγγελματικῶν ιδεω-

Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

(Ψηφιδωτὴ παράστασις τοῦ Δαφνίου τοῦ ΙΑ' αἰῶνος)

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΝ ΤΗ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ*

**Ἐγκωμιαστικαὶ λέξεις καὶ φράσεις εἰς Ὑμνοὺς
Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.**

Ὁ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς βης ἑκατονταετη-
ρίδος ἀκμάσας πρῶτανις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ποιή-
σεως Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, ἡσχολήθη
ὕμνολογικῶς, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, μὲ τὸν
Μεγαλομάρτυρα Ἅγιον Γεώργιον. Τρεῖς Ὑμνοὶ
(Κοντάκια), οἱ δύο τῶν ὁποίων εἶναι ἀποδε-
δειγμένως τοῦ Ρωμανοῦ, ἔχουσι καταχωρισθῆ εἰς
τὸ καὶ προηγουμένως μνημονευθὲν ἔργον τοῦ Κ α-
ρόλου Κρουμβάχερ «Der heilige Georg
in der griechischen Überlieferung» («Ὁ Ἅγιος
Γεώργιος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παράδοσιν»),
München 1911.

Ὁ Α' Ὑμνος ἔχει Ἀκροστιχίδα τήνδε: «Τοῦ
ταπεινοῦ Ρωμανοῦ ποίημα». Ἦχος δ'. Προοίμιον
«Κατεπλάγη». Περιλαμβάνει 24 Τροπάρια (Α—ΚΔ),

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 312 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

δῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔχει ἀποσβεσθῆ
σχεδὸν ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ του
ἀκεραιότης. Ἡ «εὐσεπτος ἀγνεία λόγων τε
ἔργων τε πάντων» δὲν ὑφίσταται σήμερον,
ὡς ἐπιδιώξεις καὶ ὡς ιδεῶδες τῆς ἐπαγγελ-
ματικῆς ζωῆς. Καὶ αἱ αἰώνιοι ἀρχαὶ τῆς
Ἁγιότητος παραθεωροῦνται ἀπὸ τὴν πυ-
ρετικὴν σύγχρονον δραστηριότητα.

*

Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος — δημιουργός,
ὁ πολλαπλασιάζων τὸ τάλαντόν του καὶ
πραγματοποιῶν, ὡς «συνεργὸς Θεοῦ», τὴν
κλησίν του εἰς τὸν κόσμον, ἐὰν ἐκυ-
ριαρχεῖτο ἀπὸ ἀγνότητα προθέσεων καὶ
ἐὰν ἐνεποτίζετο ἀπὸ τὸ ἀπαστράπτον
ιδεῶδες τῆς ἀγιότητος, θ' ἀνταπεκρίνετο
ἀναμφιβόλως πρὸς τὸ θεῖον θέλημα καὶ
θ' ἀπετέλει φωτεινὴν εἰκόνα τοῦ ἐπαγ-
γευματίου — δημιουργοῦ.

Καὶ ἡ ιδεώδης εἰκὼν τῆς ἀγνότητος
καὶ τῆς ἀγιότητος, ποὺ δύναται νὰ πραγ-
ματοποιήσῃ ἡ ζωὴ, μᾶς ἐδόθη εἰς τὴν
πάνσεπτον Θεοτόκον καὶ Παρθένον—Μη-
τέρα, τῆς ὁποίας τὴν θεῖαν Κοίμησιν ἐορ-
τάζομεν καὶ γεραίρομεν. Ἡ ἐπίγειος ζωὴ
τῆς ὑπῆρξε πανάσπιλος καὶ πανακήρατος,
καὶ ἐπραγμάτωσε, κατὰ τρόπον ἀπόλυτον,
τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς

καταλαμβάνει τὰς σελίδας 84—89 τοῦ εἰρημένου
ἔργου τοῦ Κ. Κρουμβάχερ, καὶ ἀποτελεῖ ἔμμετρον
βιογραφίαν καὶ διήγησιν θαυμάτων τοῦ Ἁγίου
Γεωργίου.

Ὁ Β' Ὑμνος φέρει τὴν ἐξῆς Ἀκροστιχίδα:
«Τοῦ τάλα Ρωμανοῦ». Ἦχος πλάγιος δ'. Προοίμιον
(διπλοῦν) «Εἰ καὶ ἐν τάφῳ». Περιέχει 14 Τροπάρια
(Α—ΙΔ), καταλαμβάνει τὰς σελίδας 90—95 τοῦ ὡς
ἄνω ἔργου τοῦ Κ. Κρουμβάχερ, καὶ εἶναι εἶδος ἀπολο-
λογίας ὑπὲρ τῶν θαυμάτων τοῦ Μεγαλομάρτυρος.
Εἰς τὸ Α Τροπάριον λ.χ. ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς:
«Ὁ ὕδεν γὰρ ὄλωσεν ἐν Χριστῷ εὐρεῖν
ἐστὶν ἄπιστον...πιστοῖς δὲ νοεῖσθω
δυνατὰ εἶναι τῷ Κτίστη πάντα...».

Ὁ Γ' Ὑμνος, χαρακτηριζόμενος ὡς ἔργον
«Ἀνωύμου», ἔχει τὴν ἐξῆς Ἀκροστιχίδα: «Εἰς τὸν
Ἅγιον Γεώργιον ὁ αἶνος». Ἦχος δ'. Προοίμιον
«Ὁ ὑψωθείς», «Γεωργηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ, ἀνεδείχθης»,
ὅπερ εἶναι τὸ Κοντάκιον τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου
Γεωργίου (ΚΓ' Ἀπριλίου). Περιλαμβάνει 25 Τροπά-

ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἀπέβη, διὰ τοῦτο,
ἱκανὴ νὰ δεχθῆ ἐν ἑαυτῇ τὸν Θεόν. Καὶ
ἔγινεν τὸ ἀκτινοβόλον ὄχημα, τοῦ ὁποίου
ἐπέβη ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ
νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κόσμον. Ἐν αὐτῇ καὶ
δι' αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος ἀπήντησεν εἰς τὴν
θεῖαν του κλησίν. Καὶ ἀποτελεῖ, διὰ τὸν
λόγον αὐτόν, τὴν ἐγκόσμιον βάσιν τῆς
Ἐκκλησίας.

*

Ἀπὸ τὸ πνευματικόν της πανεύουσον
μύρον εὐωδιάζει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλη-
σία μας, καὶ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ μας. Καὶ
εἶναι διὰ τὸν γνησίως θρησκευόμενον λαόν
μας ἡ Θεοτόκος «ἡ μαναδόχος στάμνα»,
τὸ «ρόδον τὸ ἀμάραντον», καὶ τὸ «παρθε-
νικὸν καύχημα». Ἀλλὰ καὶ τῶν «θλιβομέ-
νων ἡ χαρά», τῶν «ἀδικουμένων ἡ προστά-
τις», τῶν «ἀσθενούντων ἡ ἐπίσκεψις», καὶ ὁ
«χρυσοπλοκάματος πύργος», ἡ «δωδεκάτει-
χος πόλις» καὶ «τὸ καταφύγιον» καὶ «ὁ λι-
μὴν» τῆς προστασίας του. Καὶ κατὰ τὴν
ἐορτὴν τῆς θείας της Κοιμήσεως ὀλόκλη-
ρος ἡ Ἑλλάς ἀποπνέει τὴν μυστικὴν εὐω-
δίαν τοῦ «χρυσοῦ θυμιατηρίου», ποὺ ἀνα-
δίδει ἀπαύστως «μύρον τὸ ἀκένωτον».

ΘΕΟΛΟΓΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ρια (Α—ΚΕ), δημοσιεύεται εἰς τὰς σελίδας 95—102 τοῦ μνημονευθέντος ἔργου τοῦ Κ. Κρουμβάχερ, καὶ ἀποτελεῖ ποιητικὴν διήγησιν μαρτυριῶν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου⁴.

Τὸ Α' Τροπάριον τοῦ Ὑμνου τούτου εἶναι ὁ Οἶκος τῆς Ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (ΚΓ' Ἀπριλίου), μὲ μερικὰς παραλλαγὰς τοῦ κειμένου⁵.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω Α—Γ' Ὑμνους τοῦ Ρωμανοῦ εὐρίσκονται αἱ ἐξῆς ἐγκωμιαστικαὶ λέξεις καὶ φράσεις, κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν, εἰς τὰς ὁποίας συμπεριελήφθησαν καὶ αὐθις αἱ καὶ προηγουμένως καταχωρισθεῖσαι τέσσαρες φράσεις τοῦ Κοντακίου τῆς ΚΓ' Ἀπριλίου: «Γεωργηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ ἀνεδείχθης»⁶, συμπεριληφθεισῶν ὡσαύτως καὶ τῶν πέντε φράσεων καὶ μιᾶς λέξεως, αἵτινες καὶ προηγουμένως καταχωρίσθησαν, τοῦ Οἴκου δηλονότι τῆς ΚΓ' Ἀπριλίου, ὅστις εἶναι τὸ Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου, ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω⁷.

Ἀβλαβῆς φυλαχθεὶς ΚΒ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

4. Νικολάου Τομαδάκη «Ρωμανοῦ τοῦ Μελεθοῦ Ὑμνου», τόμος Β', Ἀθήναι 1954, σελ. ρζ'—ρθ'.—Νικολάου Λιβαδάρα «Τὸ πρόβλημα τῆς γνησιότητος τῶν Ἀγιολογικῶν Ὑμνων τοῦ Ρωμανοῦ», Ἀθήναι 1959, σελ. 79—81. (Ἀσχολεῖται μὲ τὴν γνησιότητα τοῦ Α' Ὑμνου).

5. Τὰ δύο κείμενα (τοῦ Α' Τροπαρίου τοῦ Γ' Ὑμνου καὶ τοῦ Οἴκου τῆς ΚΓ' Ἀπριλίου) ἔχουσιν ὡς ἀκολουθῶς, τὴν παραλλαγὴν τῶν κειμένων σημειουμένων δι' ἀραιῶν στοιχείων:

α'. Τὸ Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου:

Ἐν οἴκῳ φιλανθρωπίας τὸν τὴν ψυχὴν προθέντα Χριστὸν τὸν βασιλέα ποθῶν ὁ στρατιώτης σπεύδει θανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ζῆλον μέγαν θεῖον ἐν καρδίᾳ ἐσχηκῶς αὐτὸς αὐτὸν προσήγαγεν. Τούτον οὖν καὶ οἱ πάντες Γεώργιον ὡς κοινὸν προστάτην ἀνυμνήσωμεν ἐν πίστει, ὡς ἐνδοξον ὄντα Χριστοῦ δοῦλον, μιμούμενον σαφῶς τὸν ἴδιον Δεσπότην καὶ ἐκάστῳ δεομένῳ ἐπιφοιτῶντα σπεύδει γὰρ ἅει καὶ αἰτεῖται τὸν Σωτῆρα, πᾶσι δοθῆναι πταισμάτων συγχώρησιν.

β'. Ὁ Οἶκος τῆς ΚΓ' Ἀπριλίου:

Τὸν ὑπὲρ κόσμου τῆς ζωῆς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θέντα, Χριστὸν τὸν βασιλέα, ποθῶν ὁ στρατιώτης, ὁ μέγας Γεώργιος, σπεύδει θανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ ζῆλον γὰρ θεῖον ἐν καρδίᾳ ἐσχηκῶς, αὐτὸς ἑαυτὸν προσήγαγε. Τούτον οὖν καὶ ἡμεῖς ἀνυμνήσωμεν πίστει, ὡς θερμὸν προστάτην ἡμῶν, ὡς ἐνδοξον ὄντα Χριστοῦ δοῦλον, μιμούμενον σαφῶς τὸν ἴδιον Δεσπότην, καὶ αἰτοῦντα αὐτόν, πᾶσι παρέχειν πταισμάτων συγχώρησιν.

6. Αἱ τέσσαρες αὐταὶ φράσεις εἶναι αἱ ἐπόμεναι:

Ἀθλήσας δι' αἵματος, τὸν Χριστὸν ἔκομίσαστο.

Γεωργὸς τιμιώτατος ἀνεδείχθη τῆς εὐσεβείας, γεωργηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ.

Σπείρας ἐν δάκρυσιν, εὐφροσύνην θερίζει.

Συλλέξας αὐτῶ τῶν ἀρετῶν τὰ δράγματα.

7. Αἱ πέντε φράσεις καὶ μία λέξις εἶναι αἱ ἐπόμεναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ β' καὶ ἡ γ' εἶναι παρηλλαγμένοι μεταξὺ τῶν δύο κειμένων:

Ἐνδοξος Χριστοῦ δοῦλος.

Ἐσχηκῶς ζῆλον θεῖον ἐν καρδίᾳ.

Θερμὸς προστάτης ἡμῶν.

Μιμούμενος σαφῶς τὸν ἴδιον Δεσπότην.

Ποθῶν Χριστὸν τὸν Βασιλέα.

Στρατιώτης.

Ἁγιος. Προοίμιον τοῦ Γ' Ὑμνου. — ΙΣ Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀγωνισάμενος καλῶς τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ. Προοίμιον τοῦ Α' Ὑμνου.

Ἀθλήσας δι' αἵματος τὸν Χριστὸν ἔκομίσαστο. Προοίμιον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀθλητῆς. ΙΓ' καὶ ΙΔ' Τροπάρια τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀθλοφόρος. Γ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου. Προοίμιον τοῦ Β' Ὑμνου.—ΙΔ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀκηλίδωτος. Β' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀκούων παρά πιστῶν: «πᾶσι παράσχου πταισμάτων συγχώρησιν». ΙΖ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀναφωνῶν: «Χριστοῦ δοῦλος πέλῳ ἀπὸ νέας ἡλικίας καὶ τὰ ὑμῶν βδελύσσομαι ἔθῃ, τότε προστάγματα ὁμοῦ καὶ τὸ σέβας ἐξουθενῶ καὶ τοῖς ὑμῶν οὐ θύω εἰδώλοις, μόνῳ δὲ Χριστῷ πιστεύω». Γ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀνήρ. ΙΖ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀνήρ γενναῖος. Β' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Ἀντίληψις καὶ παραμυθία ἐν γῆ. ΚΕ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἀριστεύσας ἀνδρικῶς τὰ θεόδοτα δῶρα. ΙΗ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Βδελυξάμενος πάσας τὰς τιμὰς καὶ τὰς βασιλείας πάσας τοῦ κόσμου. ΙΑ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Βληθεὶς εἰς τὸν τροχόν. ΙΘ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Βοῶν ὅτι Χριστὸς ὑπάρχει πᾶσι παρέχων πταισμάτων συγχώρησιν. Β' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Βοῶν: «Σοὶ πρέπει δόξα». ΙΑ', ΙΕ', ΙΣ', ΚΓ' Τροπάρια τοῦ Α' Ὑμνου.

Βρύων ποταμοῦς τῶν ἰαμάτων. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Γενναῖος. ΙΑ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.— Ζ' καὶ ΚΑ' Τροπάρια τοῦ Γ' Ὑμνου.

Γενναῖος ἀθλητῆς. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Γεωργὸς τιμιώτατος ἀνεδείχθη τῆς εὐσεβείας, γεωργηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ. Προοίμιον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Δείξας καρποὺς ἡμῖν βρύοντας ἀθανασίαν. Α' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Διανέμων τὴν τοῦ Χριστοῦ δωρεάν. Β' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Δίκαιος. Α' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Δοὺς τύπον ἑαυτὸν δι' ὧν ποιεῖ. Β' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐγειρᾶς τὸν νεκρόν. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐκδιδάσκων τοὺς ἀθέους. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐκλάμπων ἐν τοῖς πέρασι. Θ' Τροπάριον Β' Ὑμνου.

Ἐμπρέπων τοιοῦτοις τρόποις. Δ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου. (Περὶ τῶν τρόπων ὄρα Γ' Τροπάριον τοῦ παρόντος Γ' Ὑμνου).

Ἐνδοξὸς Χριστοῦ δοῦλος. Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐξεγερθεὶς ὡσπερ ἐκ νεκῶν ἰσχυρῶς (ἀπεινῶς αἰκισθεὶς). Γ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Ἐπιστρέψας πολλοὺς πρὸς τὸν Χριστόν. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐπιτυχῶν θείας χειρὸς τῆς ἐνισχυούσης. Ζ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Ἐπιφοιτῶν ἐκάστῳ δεομένῳ. Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐσχηκῶς ἐν καρδίᾳ ζῆλον μέγαν θεῖον. Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Εὐσεβῆς Π' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Εὐχόμενος ἔλεγε πρὸς ἑαυτὸν [φορῶν τὰ σιδηρὰ καρφοφόρα ὑποδήματα]: «Γεώργιε, τρέχε, ὅπως φθάσης καὶ νικήσης καὶ στεφθῆς ὑπὸ ἀγγέλων». ΚΒ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐφευρῶν ὁδὸν ἀρετῆς. Κ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Ἐχὼν βοηθοῦντα Χριστόν. Π' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἐχὼν τὸν Κύριον συνεργόν. Η' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Ζέων τῇ πίστει. Γ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ζῶν πάλιν [μετὰ τὸ μαρτύριον τοῦ τροχοῦ καὶ τῶν πριστήρων]. ΙΘ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἡξιωμένος μειζόνων. Ζ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Θανὼν σώζει τοὺς ἐκβοῶντας: «Πᾶσι παράσχου πταισμάτων συγχώρησιν». ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Θαρρῶν ἐν πίστει Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος. Θ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Θαυμαστός. Η' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Θαυμάτουργῶν. Β' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Θέλων νικήσαι τὸν ἐχθρὸν [Διοκλητιανόν]. ΙΑ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ἰώμενος βροτῶν τὰς ἀσθενείας. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Καλλίστη γεωργία τοῦ τὸν παρὰ δεισον ποτὲ πεφυκότος τεχνίτου. Α' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Καλὸς στρατιώτης. ΙΣ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου. (Πρβλ. Β' Τιμοθ. β', 3).

Καλούμενος ὑπερασπίζει σπουδαίως. Θ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Καταπατῶν τὰ ξόανα. Γ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Καταφλέγων πυρὶ τὰ ξόανα. Γ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Κεκοσμημένος (σημείοις). Η' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Κεκτημένος ἐλπίδα τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν. Τροπάριον Γ' τοῦ Γ' Ὑμνου. (Πρβλ. Ρωμ. η', 18: «...οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς»).

Κοινὸς προστάτης. Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Κυβερνήτης τῶν ἐν θαλάσση. ΚΕ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Κυρίου μάρτυς. Β' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Λαβὼν νίκην. Θ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Λέγων: «Χριστὸν σέβω τὸν βασιλέα καὶ Θεὸν καὶ δαίμονας βδελύττομαι. Θ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Λογισάμενος (τὸν Διοκλητιανὸν) ὡσπερ λῆρον. Ε' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μάρτυς. ΙΑ', ΙΒ', ΙΗ' Τροπάρια τοῦ Α' Ὑμνου.—Π Προΐμιον, Α' μέχρι ΙΔ' Τροπάρια τοῦ Β' Ὑμνου.—Β', Γ', ΙΕ', ΙΣ', ΙΗ', ΙΘ', ΚΑ' (δὶς) καὶ ΚΓ' Τροπάρια τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μάρτυς τοῦ Κυρίου. ΙΑ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ μέγας καὶ στεφανίτης. Θ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Μάρτυς Χριστοῦ. ΚΒ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μέγας ἀθλητής. Γ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Μέγας ἀθλοφόρος. Η' καὶ ΙΑ' Τροπάρια τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μέγας ἐν ἀθληταῖς. Ε' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μέγας ἐν ἀθλοφόροις ἀθλητής. ΙΕ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μὴ δειλιάσας αὐτῶν (τῶν τότε κρατούντων) τὰς πληγὰς. Δ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Μιμούμενος σαφῶς τὸν ἴδιον Δεσπότην. Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Νέος. Ζ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.—ΙΔ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Νικήσας κραταιῶς ἀρχὰς σκοτεινὰς ἐν Χριστῷ, ἀηττήτῳ δυνάμει. Προΐμιον τοῦ Β' Ὑμνου.

Νικήσας πᾶσαν τοῦ ἐχθροῦ [Διοκλητιανοῦ] δεινὴν μηχανουργίαν, εἰρ-

γάσατο μεγάλα θαυμάσια. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου. (Πρβλ. Ψαλμ. ρε', 4: «Τῷ ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνω...»).

Νομίσας ἅπαντα οὐδὲν τὰ παρὰ τῶν τυράννων. ΣΤ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Νουθετῶν ἄνδρας καὶ γυναῖκας. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Παῖς. Η' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Πανάγιος. Α' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Πανεύφημος ἅγιος. Γ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Πάνυ εὐγενής. Σ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Παρασχῶν πλοῦτον [χήρα καὶ λιμωτιτοῦση γυνή] τῷ τέκνῳ δὲ ἀδότης παρὰ πάντα τὴν ἴασιν. ΙΘ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Πατήσας ποσὶ τοῖς ὄραιοις Βελίαρ. Προοίμιον τοῦ Β' Ὑμνου. (Πρβλ. Ρωμ. ι', 15: «Ὡς ὄραιοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά»).

Πατήσας τὸν συρόμενον ἐν γῆ ὄφιν, εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνῆλθε. ΚΒ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Περιφρονῶν κόσμου καὶ ἀξίας, ἡγεμόνος τὴν τιμὴν καὶ πάσης ἀπειλῆς αὐτῶν. Γ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Πιστός. Θ' καὶ ΚΑ' Τροπάρια τοῦ Α' Ὑμνου.

Ποθήσας σὺν Χριστῷ διαγίνει ἀεὶ. ΙΓ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Ποθήσας τὸν Χριστὸν σαφῶς. Γ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Ποθῶν τὸν τὴν ψυχὴν προθέντα Χριστὸν τὸν βασιλέα. Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Προσειπὼν ἐκ πόνου τῆς καρδίας: «Ὁ ἐν μέσῳ δύο καταδίκων σταυρωθῆναι ἀνασχόμενος, ρῦσαι τὴν ψυχὴν μου ἐκ τοῦτου τοῦ δεινοῦ κολαστηρίου [τοῦ τροχοῦ καὶ τῶν πριστήρων], ὅπως ἴδωσιν ἐχθροὶ καὶ αἰσχυνθῶσι...». ΙΖ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου. (Πρβλ. Ψαλμ. πε', 17: «...καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισοῦντες με καὶ αἰσχυνθήτωσαν.»).

Προστάτης θλιβομένων. ΚΕ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Προτείνας τὸν τράχηλον τὸν πολυάθλον αὐτοῦ. ΚΕ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Πυρσὸς ἐν γνώφῳ φαινὸς λάμπων παιδρῶς. Β' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Σεπτὸς. Ζ' καὶ ΙΒ' Τροπάρια τοῦ Β' Ὑμνου.

Σεπτὸς μάρτυς. Γ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Σκορπίσας (τὸν πλοῦτον) τοῖς πτωχοῖς. Δ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου. (Πρβλ. Β' Κορινθ. θ', 9: «Ἐσκορπίσεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν...»).

Σοφός. Δ', ΙΖ', καὶ ΚΒ' Τροπάρια τοῦ Γ' Ὑμνου.

Σπείρας ἐν δάκρυσιν, εὐφροσύνην θερίζει. Προοίμιον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Στερρός. Α' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Στεφανηφόρος. Προοίμιον τοῦ Α' Ὑμνου.

Στηρίξας πλείονας Χριστιανοὺς ποιεῖ. ΙΒ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Στρατιώτης. Α' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Συλλέξας τῶν ἀρετῶν τὰ δράγματα. Προοίμιον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Συντρίψας τῶν εἰδώλων τὸν ναὸν διὰ ρήματος. ΚΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Τερπνός. ΣΤ' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Τετανυκῶς τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν [πρὸ τῆς ἀποτομῆς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ]. ΚΕ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Τριημερεύσας εἰς πῦρ ἀσβέστου φοβεροῦ. ΚΑ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Φέρων εὐχαρίστως πάντα [τὰ μαρτύρια]. ΙΔ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Φλεγόμενος ζήλω μόνῳ καὶ τῷ πόθῳ Χριστοῦ. Θ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Φυλάττων τοὺς ἐκβοῶντας: «πᾶσι παράσχου πταισμάτων συγχώρησιν». ΙΓ' Τροπάριον τοῦ Γ' Ὑμνου.

Φωτίσας γνώμας ἀθέων. Β' Τροπάριον τοῦ Α' Ὑμνου.

Χαίρων καρδίᾳ, ξίφει τελειοῦται. ΙΓ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Χριστομάρτυς. Προοίμιον τοῦ Α' Ὑμνου.

Χριστοῦ δοῦλος. Γ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

Ὡν σὺν ἀγγέλοις, μειζόνως κήδεσται ἡμῶν τῶν ἐγγιζόντων πρὸς αὐτόν. ΙΓ' Τροπάριον τοῦ Β' Ὑμνου.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΥΠΟ

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑ

Ἀθῆναι 1962. Σελ. 311.

Τιμᾶται δρχ. 30.

Ἐκδοσις Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος «Κυψέλη». Πωλεῖται εἰς τὰ κεντρικὰ Βιβλιοπωλεῖα ὡς καὶ παρ' ἡμῖν.

“ΣΩΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥ, Ο ΕΣΤΙΝ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,*"

Α'

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μυστήριον μέγα, καὶ διὰ τοῦτο δὲν κατέστη δυνατόν νὰ δοθῇ αὐτῇ πλήρης τις καὶ τέλειος ἐπιστημονικὸς ὀρισμὸς. Πάντως ἐκ τῶν διατυπωθέντων τοιούτων ὁ θεολογικώτερος καὶ πληρέστερος εἶναι ὁ δοθεὶς ἤδη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ μεγίστου καὶ ἀπαραμίλλου τούτου ἐκκλησιολόγου. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὀρισθῇ λογικῶς τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἁγία Γραφή ἐχρησιμοποίησε πρὸς παράστασιν αὐτῆς διαφορῶς εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις, ὡς περ ἐν εἰκόνι τὴν Ἐκκλησίαν ὑπογράφουσα», κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον¹. Πρῶτος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρέστησεν ἐπιτυχῶς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς ὡς ἄνω εἰκόνας τοῦ σώματος, διδάξας ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Οὕτω πολλαχοῦ ὁ Ἀπόστολος ὀνομάζει τὴν μὲν Ἐκκλησίαν «σῶμα Χριστοῦ», ὡς ἐν Ῥωμ. 12,5. Α' Κορ. 12,13. 10,17. Ἐφεσ. 4,1. 12,16. Κολ. 2,19, τοὺς δὲ χριστιανούς «μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» ἢ «μέλη Χριστοῦ», ὡς ἐν Ῥωμ. 12,5. Α' Κορ. 6,15. 12,27. Ἐφεσ. 4,16.25.30. Προφανῶς διὰ τῆς εἰκόνης ταύτης παριστᾶ ὁ Ἀπόστολος μίαν μυστικὴν πραγματικότητα μὲ τὸν Χριστὸν ὡς κεφαλὴν, τὴν Ἐκκλησίαν ὡς σῶμά Του καὶ τοὺς χριστιανούς ὡς μέλη τοῦ σώματός Του. Τῷ παραδείγματι δὲ αὐτοῦ ἐπόμενοι καὶ ἱκανοὶ ἱεροὶ Πατέρες καὶ μεταγενέστεροι ὀρθόδοξοι θεολόγοι ὁμοίως ὀρίζουσι τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ προτίμησιν ὡς σῶμα Χριστοῦ, οὗτινος εἶναι μέλη μὲν οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ κατὰ κλήσιν Θεοῦ πιστεύσαντες καὶ πιστεύοντες καὶ πιστεύουσιν εἰς Χριστόν, ἢ, κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, «οἱ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης πιστοὶ ὄντες καὶ γενόμενοι καὶ ἐσόμενοι»², κεφαλὴ δὲ αὐτὸς ὁ Χριστὸς καὶ ψυχὴ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἀναμφιβόλως διὰ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ, ζωοποιουμένου ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐκφράζεται πληρέστερον πῶς ἡ καθ' ἑαυτὴν ἀπρόσιτος καὶ ἀπερινόητος καὶ ἀνέκφραστος οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις οὕτως ἐμφανίζεται ὡς τις πνευματικὴ καὶ ὑπερφυῆς κοινωνία θεανθρωπίνη, περιλαμβάνουσα τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ τὸν ἅγιον, τὸν συναποτελοῦντα μετὰ τῶν ἀγγέλων τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ σῶματι τελεσιουργεῖται ἡ καινὴ κατὰ Χριστὸν ζωὴ καὶ χορηγεῖται ἡ σωτηρία εἰς πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος. Νομίζομεν, ὅτι ἐπὶ τῆς Παυλείου ταύτης παραστάσεως τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ, νοουμένης ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Πατερικῆς Παραδόσεως, πρέπει νὰ θεμελιωθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ ἡ σύγχρονος Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, λαμβανομένου ὑπ' ἄψιν ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο

κατέχει τὸ κέντρον τῆς περὶ θείας οἰκονομίας διδασκαλίας τῆς Δογματικῆς, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἐδράζεται ἡ τε Χριστολογία καὶ ἡ Σωτηριολογία, ἐφ' ὅσον ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτυγχάνεται ἀκριβῶς διὰ τῆς συσσωματώσεως αὐτοῦ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ἐφεξῆς θὰ παραθέσωμεν τὴν περὶ Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ προβῶμεν ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως εἰς σύντομόν τινα συστηματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δόγματος τούτου.

Γενικῶς πικρατηροῦμεν, ὅτι τὴν εἰκόνα καὶ παράστασιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ χρησιμοποιεῖ μόνον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰς ἐπιστολάς του πρὸς Ῥωμαίους, Α' Κορινθίους, Ἐφεσίους καὶ Κολοσσαεῖς, καὶ μάλιστα εἰς τὰς δύο τελευταίας. Εἰς οὐδὲν δὲ ἕτερον βιβλίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς εὐρηται ἡ εἰκὼν αὐτή. Εἰδικώτερον ἡ Παῦλειος αὕτη διδασκαλία περιλαμβάνεται εἰς τὰ χωρία Ῥωμ. 12,4-8. Α' Κορ. 6,15-20. 10,16-17 καὶ 12,4-31. Ἐφεσ. 1,20-23. 2,11-22. 4,1-16 καὶ 5,22-32. Κολ. 1,13-29 καὶ 2,6-19. Εἰς τὰ ἀνωτέρω ὅμως κύρια χωρία προστεθήτωσαν καὶ τὰ ἐπόμενα συμπληρωματικά: Ῥωμ. 5,12-21. 6,1-7. Α' Κορ. 11,3-4. 15,20-23. Γαλ. 3,27-29. Ἐφεσ. 1,3-14. 16-19. Κολ. 3,9-17¹. Κυρίως εἰς τὰ ἀνωτέρω χωρία ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει τρία τινά: α) ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐν ὀργανικὸν σῶμα, τ.ε. τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα· β) ὅτι κεφαλὴ αὐτοῦ εἶναι ὁ Χριστός, μέλη δὲ οἱ χριστιανοί· καὶ γ) ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ οἱ χριστιανοὶ ὁμοῦ συναποτελοῦσιν ἐν ἐνιαίῳ σῶμα, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἀναπτύσσεται καὶ αὐξεῖ τὴν αὐξήσιν τοῦ Θεοῦ».

Καὶ πρῶτον, διὰ νὰ καταπολεμηθῇ ὁ Ἀπόστολος τὴν διαίρεσιν τῶν χριστιανῶν τῆς Κορίνθου καὶ νὰ παρακινήσῃ αὐτοὺς εἰς ἐνότητα, προέβαλε τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μετὰ τῶν διαφόρων μελῶν καὶ ὀργάνων αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας διδάσκει, ὅτι πάντες οἱ χριστιανοὶ ὁμοῦ συναποτελοῦσιν ἓνα ζῶντα ὀργανισμόν, δηλαδὴ τὸ ἐν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ Α' Κορ. 12,12 κ. ἐξ. μεταξὺ ἄλλων γράφει: «Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἑστί καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνός, πολλά ὄντα ἐν ἑστί σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός· καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν... Ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους...». Καὶ ἐν κεφ. 10,17 γράφει: «ὅτι εἰς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνός ἄρτου μετέχομεν». Ὁμοίως ἐν Ῥωμ. 12,5 γράφει: «οἱ πολλοὶ ἐν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ». Καὶ ἐν Ἐφεσ. 4,4

* Βλέπ. καὶ Ἰω. Καρμίρη, Ἡ Ἐκκλησιολογία τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, Ἀθήναι 1962, σ. 49 ἐξ.

1. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς Ψαλμ. 44, 10. Migne P. G. 55, 199.

2. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 3, 1. Migne P. G. 62, 75.

1. Τὴν ἐρμηνείαν πάντων τῶν ἀνωτέρω Παυλείων χωρίων περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ βλέπ. παρὰ Th. S o i r o n, Die Kirche als der Leib Christi nach der Lehre des hl. Paulus exegetisch, systematisch und in der theologischen wie praktischen Bedeutung dargestellt, Düsseldorf 1951, σ. 53-171.

γράφει, ότι οι χριστιανοί είναι «ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύμα». Τέλος καὶ ἐν Κολοσ. 1,24 προστίθῃσιν: «ἀνταναπληρῶ τὰ ὑπερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία». Ἐνταῦθα ἐξαίρεται ἐν πρώτοις τὴν μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματός του πιστῶν καὶ τούτων μετ' ἀλλήλων ὑφισταμένην ἑσωτερικὴν ἐνότητα, ἣν πραγματοποιεῖ, καὶ διακρατεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἥτις στηρίζεται μὲν ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος, ἐκφράζεται δὲ διὰ τῆς θείας εὐχαριστίας, τῆς ἀποτελούσης οἶοναι αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειτα ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀνωτέρω καὶ τῶν ἐν συνεχείᾳ ἐκκλησιολογικῶν χωρίων τῶν εἰρημένων τεσσάρων Παυλείων ἐπιστολῶν διαπιστοῦται, ὅτι ἐν μὲν ταῖς πρὸς Κορινθίους καὶ Ῥωμαίους κυρίως οἱ πιστοὶ φέρονται συναποτελούντες ἐν σῶμα, ἐν δὲ ταῖς πρὸς Ἐφεσίους καὶ Κολοσσαεῖς διδάσκεται σαφῶς ὅτι τὸ σῶμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἰδιαιτάτα δὲ ἡ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴ περιέχει τὴν πληρεστέραν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου περὶ Ἐκκλησίας, ἥτις σχεδὸν ἀποτελεῖ τὸ κύριον θέμα αὐτῆς.

Δεύτερον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅπερ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Οὕτω πρὸς Ἐφεσ. 1,22-23 γράφει: «πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου». Καὶ ἐν 4,15-16: «αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, ὁ Χριστὸς, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβάζομενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὐξῆσιν τοῦ σώματος ποιεῖται». Καὶ ἐν 5,23: «ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος». Ὁμοίως καὶ πρὸς Κολ. 1,18 γράφει, ὅτι ὁ Χριστὸς «αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας». Καὶ ἐν 2,18-19 προστίθῃσιν: «Μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω... οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβάζομενον αὐξεῖ τὴν αὐξῆσιν τοῦ Θεοῦ». Ἐνταῦθα σαφῶς διδάσκεται, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ σωτὴρ αὐτοῦ, ὅτι ὡς ὁ νέος ἄνθρωπος, ὁ δεύτερος Ἀδάμ, εἶναι ἡ κεφαλὴ συμπάσης τῆς ὑπ' αὐτοῦ λευτρωμένης ἀνθρωπότητος, αὐτὸς δὲ χορηγεῖ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δύναμιν πρὸς αὐξῆσιν εἰς τὸ ὅλον σῶμα καὶ εἰς τὰ καθ' ἕκαστον μέλη αὐτοῦ, ἔτι δὲ ὡς κεφαλὴ ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ ὁ μοναδικὸς κυβερνήτης τῆς Ἐκκλησίας Του.

Τρίτον διδάσκει ὁ Ἀπόστολος, ὅτι οἱ χριστιανοὶ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦσιν ἐν ἐνιαίῳ σῶμα, διαρκῶς ἐξελισσόμενον καὶ αὐξανόμενον «τὴν αὐξῆσιν τοῦ Θεοῦ». Οὕτω γράφει ἐν Α' Κορ. 12,12: «Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἐστὶ καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνός, πολλὰ ὄντα, ἐν ἐστὶ σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς». Τὸν λόγον τῆς ἐνότητος ταύτης παρέχει ἐν τῷ στίχῳ 13: «καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν...

καὶ πάντες εἰς ἐν Πνεῦμα ἐποτίσθημεν». Καὶ ἐν Α' Κορ. 6,17: «ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνεύμα ἐστὶ», γινόμενος οὕτως ἐν μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Τέλος καὶ πρὸς Ἐφεσ. 4,11-16 γράφει: «Αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ... ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, ὁ Χριστὸς, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβάζομενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὐξῆσιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ». Τοιοῦτοτρόπως ἐπιτυγχάνεται ἡ οἰκοδομὴ καὶ αὐξῆσις καὶ τελείωσις καὶ συνῶλον τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συγχροτούντων αὐτὸ ἐπὶ μέρους μελῶν αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐν τοῖς ἀνωτέρω Παυλείοις χωρίοις περιεχομένης ἀγιογραφικῆς διδασκαλίας, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ «σῶμα Χριστοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία», προβαίνομεν κατωτέρω εἰς σύντομον διατύπωσιν τοῦ θεμελιώδους τούτου ὀρθοδόξου δόγματος, στηριζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς συναφοῦς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἐδίδαξαν τοῦτο ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἀρχῆς γενομένης ἤδη ἀπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Κλήμεντος Ῥώμης φερομένης Β' ἐπιστολῆς πρὸς Κορινθίους 14,2, καθ' ὃν: «Ἐκκλησία ζῶσα, σῶμά ἐστι Χριστοῦ»¹.

Ἡ Ἐκκλησία ἀποκαλύπτει ἐν ταῖς πηγαῖς τῆς θείας Ἀποκαλύψεως ὡς θεανθρώπινος ὀργανισμὸς καὶ ζῶν σῶμα, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελούμενον ἐξ ἀναριθμητῶν μελῶν, συννηνωμένων ἐν αὐτῷ ὀργανικῶς καὶ ἀδιασπᾶστος μετὰ τε τῆς Κεφαλῆς καὶ μετ' ἀλλήλων, συνάμα δὲ καὶ ὡς πλήρωμα αὐτοῦ, καθ' ὅσον «πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία»². Ἡ Ἐκκλησία δηλαδὴ εἶναι τὸ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ Χριστοῦ, μὴ δυναμένη νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' αἰωνίως οὔσα ἡνωμένη μετ' αὐτοῦ. Τὸ σῶμα δὲ τῆς Ἐκκλησίας κυβερνᾶται καὶ περιέπεται καὶ συντηρεῖται ὑπὸ τῆς θείας Κεφαλῆς του, ἐκ τῆς ὁποίας ἡ θεία ζωὴ καὶ δύναμις καὶ ἡ σφύζουσα θεία χάρις καὶ αἱ δωρεαὶ τῆς χάριτος ἐν Πνεύματι κατέρχονται καὶ μεταδίδονται «κατ' ἀναλογίαν ἐν μέτρῳ» εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς — μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας»³. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Χριστὸς, κεφαλὴ ὢν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι συνάμα καὶ ἡ ἀκαταπαύστως ῥέουσα πηγὴ τῆς θείας ζωῆς καὶ χάριτος ἐν αὐτῇ.

1. Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων (Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας) τ. 1, σ. 45.—Patrum Apostolicorum Opera, ὑπὸ Gebhardt, Harnack, Zahn. Lipsiae 1906, σ. 41.—Die Apostolischen Väter, ἐκδ. 2 ὑπὸ Bihlmeyer, Tübingen 1956, I, 77.

2. Ἐφεσ. 1,23. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 3,2. Migne P.G. 62,26.

3. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 11,3. Migne P.G. 62,84.

Σχετικῶς ἤδη ὁ Ὁριγένης ἔγραφε πρὸς τὸν Κέλσον: «Ἐπεὶ Χριστὸς κεφαλὴ ἐστὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς εἶναι ἐν σῶμα Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ μύρον ἐπὶ κεφαλῆς καταβέβηκεν ἐπὶ τὸν πῶγωνα, τὰ σύμβολα τοῦ τελείου ἀνδρὸς Ἀαρῶν, καὶ ἔφθασε καταβαίνον» ἐπὶ πάντας «τοὺς μετόχους αὐτοῦ», οἱ ὅποιοι «μετέσχον καὶ τοῦ χρίσματος αὐτοῦ, ἕκαστος ὡς κεχώρηκεν»¹. Πράγματι ὁ Χριστὸς διὰ τῆς θείας σαρκώσεώς του ἡ Ἐκκλησία κατέστη τὸ ἅγιον σῶμά του², καὶ ἐντεῦθεν ἢ κεφαλὴ αὐτῆς, ὡς ἦτο καὶ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, «ὅτι γὰρ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ (ἐστὶ) τῆς Ἐκκλησίας»³. «Ὡστε ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ζωοποιούσα «κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας»⁴, διότι ὁ Θεός—Πατὴρ «αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ»⁵, διὰ δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποτελεῖ μεθ' ὧν τῶν χριστιανῶν—μελῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ μίαν ἐσωτερικὴν ὀργανικὴν καὶ τελείαν ἐνότητα καὶ δλότητα, ἀποτελεῖ ἐν ζῶν καὶ ἄρτιον σῶμα. Ἐντεῦθεν καὶ «πάντες οἱ ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως προσληφθέντες, ἐν σῶμά ἐσμεν, κεφαλὴν ἔχοντες τὸν Χριστόν, ὁ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη»⁶. Ἐπειτα οἱ χριστιανοί, διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστόν καὶ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὸ βάπτισμα καὶ τὴν θείαν εὐχαριστίαν καὶ τὰ λοιπὰ μυστήρια, ἐνσωματοῦνται ὡς μέλη εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τ. ἔ. τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ γίνονται «σύμφυτοι» τῷ Χριστῷ⁷, ἐγκεντριζόμενοι καὶ ἐνοφθαλμιζόμενοι καὶ ἐμβολιαζόμενοι καὶ ἐνσωματούμενοι εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ, δίκην κλάδων εἰς τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, ἢ «ἐγκεντριζόμενοι εἰς τὴν καλλιέλαιον»⁸ καὶ ἐμφυτευόμενοι καὶ ἐνούμενοι τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὕτω δὲ κοινωνοῦσι τῆς θείας τοῦ Θεανθρώπου ζωῆς καὶ χάριτος, τῆς ἐκπηγαζούσης ἀπὸ τῆς ρίζης καὶ διαχεομένης εἰς τὸν κορμὸν καὶ τοὺς κλάδους πάντας. Οὕτως εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς εἰς ἄλλην «καλλιέλαιον», «ἐγκεντριζόνται» καὶ ἐμφυτεύονται καὶ ἐνσωματοῦνται οἱ πιστεύοντες διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος καὶ γίνονται ἀληθῆ μέλη, ἄτινα, ἀκατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ οἰκείου μέτρου, δεχόμενα τὴν ἐπιχορηγίαν (τοῦ Πνεύματος), οὕτως αὐξεται»⁹. Οἱ χριστιανοὶ δὲ καθιστάμεθα μέλη τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος: «καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν»¹⁰. Οὕτως ἐν τῷ βαπτίσματι

1. Ὁριγένης, Κατὰ Κέλσου 6,79. Migne P.G. 11,1417. 1420. Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, (Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας), τ. 10, σ. 121-122.

2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλ. πρὸ τῆς ἐξορίας 2. Migne P.G. 52,429.

3. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Α' Κορ. ὁμιλ. 8,4. Migne P.G. 61,72.—Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 3,2. Migne P.G. 62,26.

4. Μ. Βασιλείου, Περὶ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος 5,9. Migne P.G. 32,84.—Πρβλ. καὶ Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτ. 7,2. Migne P.G. 31,929.

5. Κολ. 1,18.

6. Ἐφεσ. 1,22.

7. Μ. Βασιλείου, Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτ. 7,2. Migne P.G. 31,929.

8. Ῥωμ. 6,5.

9. Ῥωμ. 11,23/4.

10. Α' Κορ. 12,13.

11. Ῥωμ. 6,3,5.

λαμβάνει χώραν πραγματικὴ συσσωμάτωσις ἡμῶν ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ, καὶ δὴ ἐν τῷ θανάτῳ καὶ τῇ ἀναστάσει αὐτοῦ καθ' ὅσον «ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν», καὶ τοιουτοτρόπως «γεγόναμεν σύμφυτοι τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ», ἄρα δὲ «καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐσόμεθα»¹. Ὄταν δὲ οἱ πιστοὶ γίνωσι μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, αὐτομάτως συνάπτονται, δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνθεν μετὰ τῆς θείας Κεφαλῆς, τοῦ Χριστοῦ, ἐνθεν δὲ μετ' ἀλλήλων, ὡς μελῶν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, ἐρχόμενοι εἰς ἄμεσον κοινωνίαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῇ συγκρατεῖ καὶ κυβερνεῖ. «Καὶ γὰρ ἡ κεφαλὴ πάντα τὰ μέλη συνάπτειν πέφυκε καὶ πρὸς ἑαυτὰ μετὰ ἀκριβείας ἐπιστρέφειν τε καὶ συνδεῖν»². Σχετικῶς καὶ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς γράφει, ὅτι «δύναται ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου λεγόμενος ἐγκεντριζόμενος εἰς τὴν καλλιέλαιον γίνεσθαι, τὸν Χριστόν αὐτόν, τῆς ἀνημέρου καὶ ἀπίστου φύσεως καταφυτευομένης εἰς Χριστόν, τ. ἔ. τῶν εἰς Χριστόν πιστευόντων»³. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι ἰδιαιτέρως διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐμφυτεύονται καὶ ἐνσωματοῦνται εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶτα δὲ ἐπιρρωνύεται ἡ ἐνσωμάτωσις αὐτῆ κυρίως διὰ τῆς θείας εὐχαριστίας, διὰ τῆς ὁποίας λαμβάνει χώραν οἶον κοινωνία ζωῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ὡς κεφαλῆς καὶ τῶν χριστιανῶν ὡς μελῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ, τ. ἔ. τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτονόητον βεβαίως ὅτι τὸ δίδον μέρος εἶναι ἡ θεία κεφαλὴ τοῦ σώματος, ἥτοι ὁ Χριστός. Τῷ ὄντι, διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἀναγεννώμενοι οἱ χριστιανοὶ «πάντες, τῆς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεννήσεως ἔξω γενόμενοι... πνευματικῇ τῇ ἀναγεννήσει... ἀπορρήτῳ λόγῳ τῷ Χριστῷ συναπτόμεθα»⁴, «τῆς μὲν παλαιᾶς ζωῆς ἀφανισθείσης, τῆς δὲ καινῆς ταύτης καὶ ἀγγελικῆς πολιτευομένης»⁵, καὶ γινόμεθα κοινωνοὶ τῆς θείας χάριτος καὶ ζωῆς καὶ σωτηρίας, ὡς καὶ τῶν συναφῶν θείων δωρεῶν καὶ τελειοτήτων.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συσσωματοῦνται καὶ ζῶσιν ἐν Χριστῷ καὶ ὁ Χριστὸς ζῆ ἐν αὐτοῖς, οὕτω δὲ καθίστανται «θείας κοινωνοὶ φύσεως»⁶, θεοῦμενοι καὶ αὐτοὶ καὶ γινόμενοι «συμπολιῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὐξεῖ εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ»⁷. Ὁμοίως καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἀφοῦ

1. Ῥωμ. 11,23/24. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ἐφεσ. ὁμιλ. 11,3. Migne P.G. 62,84.

2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Κατὰ Ἰουδαίων, λόγ. 1,3. Migne P.G. 48,848.

3. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Στρομ. 6,15. Migne P.G. 9,344. C.B., Stähelin, II, 492. Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, τ. 8, σ. 223.

4. Θεοδώρου Μοψουεστίας, Εἰς Ἐφεσ. 5,30. Migne P.G. 66, 920.

5. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Ῥωμ. ὁμιλ. 10, 4. Migne P.G. 60, 480.

6. Β' Πέτρ. 1, 4.

7. Ἐφεσ. 2, 19-21.

Η ΕΝ Ν. ΔΕΛΧΙ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ 18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ — 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1961 *

Ἐὰν θελήσωμεν, ἐξηκολούθησεν ὁ Dr Massao, νὰ διακρίνωμεν γνωρίσματά τινα τοῦ συγχρόνου διαρκῶς μεταβαλλομένου κόσμου ἐν σχέσει πρὸς τὸ θέμα τῆς ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας ἐν αὐτῷ, δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἀκόλουθα:

Πρώτιστον πάντων ὅλοι οἱ σύγχρονοι ἔχουν τὴν αὐτὴν μοῖραν καὶ τὸν αὐτὸν προορισμὸν σήμερον. Διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς τεχνικῆς ἢ ἐκμηδένισις τῶν ἀποστάσεων ἔχει φέρῃ τὰ διάφορα ἔθνη πολὺ ἐγγὺς ἀλλήλων, ὥστε ὅλα ὑπάγονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν παγκόσμιον ἱστορίαν. Παρὰ ταῦτα οἱ λαοὶ σήμερον δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐσωτερικὴν προσέγγισιν καὶ ἀμοιβαίαν κατανόησιν. Δεύτερον ζῶμεν εἰς ἓνα κόσμον, ὁ ὁποῖος οὐ μόνον ἔχει στενὴν ἐπικοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ διαρκῶς καὶ ταχέως μεταβάλλεται. Ἐν Evaston πρὸ ἑξαετίας μετεχειριζόμεθα τὴν φράσιν «τὸ πρόβλημα τῶν ὑπαναπτύκτων περιοχῶν», ἐν ᾧ τῶρα ὁμιλοῦμεν περὶ προγράμματος μελέτης ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ κοινὴ χριστιανικὴ εὐθύνη διὰ περιοχὰς ταχείας

κοινωνικῆς μεταβολῆς». Ἰδιαιτέρως ἐν Ἀσίᾳ, Ἀφρικῇ καὶ Ν. Ἀμερικῇ συντελοῦνται σήμερον ταχεῖαι, ἐν μέρει ἐπαναστατικαὶ μεταβολαὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Τρίτον παρατηρεῖται σήμερον μεταβολὴ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θρησκευτικότητα, διακρινομένων δύο τάσεων, ἃν ἢ μία εἶναι ἢ εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἐκκοσμικευσίς τῆς (secularism), διότι ἡ θρησκεία σήμερον ἄπτεται μόνον τῆς ἐπιφανείας τοῦ βίου καὶ διατηρεῖται ὡς εἰς κοινωνικὸς θεσμὸς, ποὺ δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ μὲ τὰς κρίσιμους ἀποφάσεις καὶ ἐπιδιώξεις του· ἢ ἄλλη τάσις εἶναι ἢ παρατηρουμένη ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἀφύπνισις τῶν ἀρχαίων εἰς τὰς ἡπείρους ταύτας θρησκείων καὶ ἡ προσπάθεια τῆς συνδέσεως πρὸς τὰ προβλήματα καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν λαῶν των. Ἐπιβάλλεται λοιπὸν ἡ ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ νὰ ἐκδηλώνεται δι' ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τῆς εἰς τὰ ἐγκόσμια ἔργα καὶ προβλήματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισις των ὑπὸ τὸ φῶς, τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἰδιαιτέρως ἐτόνισεν ὁ ὁμιλητὴς τὸν σπουδαῖον ρόλον τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας, διότι οἱ λαϊκοὶ διὰ τοῦ ζωντανοῦ των χριστιανικοῦ παραδείγματος ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δράσεώς των γίνονται μάρτυρες τῆς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ πίστεως.

Καὶ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Δρ. Massao ἐπηκολούθησε συζήτησις, καθ' ἣν διάφοροι σύνεδροι ὑπέβαλον εἰς αὐτὸν διάφορα ἐρωτήματα καὶ ἐπεσήμανον σημεία τινὰ τοῦ λόγου του.

Κλητοὶ εἰς ἐνότητα. Εἰσηγητὴς τοῦ τρίτου βασικοῦ θέματος τῆς Γεν. Συνελεύσεως, τοῦ τῆς «ἐνότητος» (Unity) εἶχεν ὀρισθῆ ὁμιλητὴς ὑπὸ τῆς Γραμματείας τοῦ Π.Σ.Ε. ὁ Λουθηρανὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπ. τοῦ Σικάγου Δρ Sittler. Οὗτος ἀφορμηθεὶς ἀπὸ τὸ χωρίον: «ὅς ἐστιν εἰκὼν, τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα...», ἀνέπτυξε μίαν τὸν κόσμον ὄλον περιλαμβάνουσαν Χριστολογία, τὸ ὄραμα, καθ' ὃ τὰ πάντα ἔχουν τὴν λύτρωσιν καὶ ἀνακαινισίαν των ἐν τῷ Χριστῷ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ κέντρον καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ὅλου τοῦ κόσμου. «Ὅπως ἅπαντα ἡ ἀνθρωπότης, οὕτω καὶ ὅλη ἡ φύσις συμπεριλαμβάνεται εἰς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὰς ἐπαγγελίας τῆς χάριτος. Ὁ Χριστὸς δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι τὸ φῶς, τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἂν δὲν εἶναι συγχρόνως τὸ φῶς τοῦ κόσμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸς φαίνει ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ κόσμου τούτου, διότι «ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα», ὅπως εἶναι φῶς καὶ τῶν ἀνθρώπων, διότι οὗτοι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι καὶ ζῶσιν. Παρὰ τὴν ἐχθρότητά του πρὸς τὸν Θεόν, ὁ κόσμος οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἄνευ τοῦ θείου φωτός. Ὅπως λοιπὸν ἀποδεχόμεθα τὴν δύναμιν καὶ ἐπίδρασιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 315 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

πάντες οἱ πιστοὶ εἴμεθα μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, οὐ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς, ἀρα οἱ «πάντες ἐν σώμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ· οἱ δὲ καθ' ἓνα Χριστοῦ καὶ ἀλλήλων μέλη»¹. ἵνα οὕτω πάντα τὰ μέλη, «τῇ ἀρμονίᾳ τοῦ Πνεύματος συμβιβασθέντα καὶ συνδεθέντα, ἐν ἄρτιον ἀποδειχθῆ σῶμα Χριστοῦ»². Κατὰ ταῦτα, ἄμεσος συνέπεια τῆς ἐνώσεως τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς θείας Κεφαλῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ ἐνωσις αὐτῶν μετ' ἀλλήλων. Διὸ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐδίδασκειν, ὅτι οἱ χριστιανοὶ εἶναι μέλη τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀλλήλων³. Πράγματι οἱ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πιστοὶ αὐτομάτως καθίστανται καὶ ἀλλήλων μέλη» ἐν τῷ ἐνὶ σώματι τοῦ Χριστοῦ, τῆς θείας ζωῆς τοῦ ὁποῖου μετέχουσιν ἐξ Ἰσου, κοινωνοῦντες ὀργανικῶς καὶ πρὸς τὴν Κεφαλὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους, συνωδᾶ τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «οἱ πολλοὶ ἐν σώμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη»⁴. «Ὅθεν ἔχομεν «πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα»⁵. Αὐτονόητον βεβαίως, ὅτι τὰ μέλη διατηρῶσι τὴν ἰδίαν ἕκαστον προσωπικότητα.

(Συν χιζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ
Κοσμητῶρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

1. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγ. 32, 11. Migne P. G. 36, 185.

2. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγ. 2, 3. Migne P. G. 35, 409.

3. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Ἐφεσ., 4, Τραλλ. 11. Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, τ. 2, σ. 265, 273.

4. Ῥωμ. 12, 5.

5. Α' Κορ. 12, 20.

σεως ἐπὶ τὴν ἱστορίαν, πρέπει νὰ πιστεύωμεν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς καὶ ἐπὶ τὴν φύσιν. "Ὅπως ἡ ἱστορία, οὕτω καὶ ἡ φύσις διατελεῖ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς δι' Αὐτοῦ συντελεσθείσης ἀπολυτρώσεως. Πρέπει ὅθεν νὰ διευρύνωμεν τὰς διαστάσεις τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος, δεχόμενοι μίαν ἐνότητα ἐν Αὐτῷ κοσμικῶν διαστάσεων, περιλαμβανούσαν πάντα τὰ ὄντα καὶ φαινόμενα.

Ἡ τοιαύτη «παγκόσμιος ἐν Χριστῷ ἐνότης», ἡ ἀναπτυχθεῖσα ἐκτενῶς καὶ μετὰ δυνάμεως ὑπὸ τοῦ ὁμιλητοῦ, προὐκάλεσε πολλὴν συζήτησιν καὶ οὐκ ὀλίγοι συνέδριοι ὑπεστήριξαν, ὅτι δὲν ἔχει πρακτικὴν τινα σημασίαν μία τόσον εὐρεία ἐκδοχὴ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος, ἐν ᾧ εἶναι ὀρθότερον νὰ περιορίσωμεν τὴν ἐνότητα μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Εἰς μάλιστα ἀντιπρόσωπος Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶπεν, ὅτι μαζὶ μὲ τὸν ὄρατον κόσμον μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ συμπεριλάβωμεν ἐντὸς τῆς ἐν τῷ Χριστῷ ἐνότητος καὶ τὸν ἀόρατον κόσμον τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν δαιμόνων.

Ἐπειδὴ τὸ πρόβλημα τῆς ἐνότητος κέκρηται θεμελιώδη σπουδαιότητα ἐν τῇ οἰκουμενικῇ κινήσει, καὶ ἀντιμετωπίζεται καὶ νοεῖται διαφοροτρόπως ἀπὸ τὰς διαφόρους χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, πρὸς πληρῆστεραν διασαφήσιν καὶ τοποθέτησιν αὐτοῦ εἶχον ὀρισθῆ ὑπὸ τῆς Γραμματείας τοῦ Π.Σ.Ε. τρεῖς διάφοροι ὁμιληταί, προερχόμενοι ἐκ τριῶν μεγάλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, ἦτοι εἰς Λουθηρανός, εἰς Ἀγγλικανός καὶ εἰς Ὁρθόδοξος. Ὁ δρ. Sittler ἦτο ὁ Λουθηρανός ὁμιλητὴς, τοῦτον ἠκολούθησεν ἀμέσως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας Δρ. Ramsey καὶ τοῦτον ἔπειτα ὁ ἡμέτερος Νικ. Νησιώτης, συνδιευθυντὴς νῦν τοῦ ἐν Bossey τῆς Ἑλβετίας Οἰκουμενικοῦ Ἰνστιτούτου.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κανταουρίας ὑπῆρξε σύντομος. Οὗτος ἐθεώρησεν ὡς στενῶς συνυφασμένον θέμα μετὰ τῆς ἐνότητος τὴν ἀγιότητα τῶν πιστῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν, καθ' ἃ ὑποδηλοῦται τοῦτο καὶ ἐν τῇ περὶ ἐνότητος προσευχῇ τοῦ Κυρίου (καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑαυτόν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ᾧσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ) (Ἰω. 17,19). Εἶναι ἀνωφελὲς νὰ ὁμιλῶμεν περὶ ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν, ἂν δὲν ἀποβλέψωμεν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου διὰ τῆς ὑποταγῆς του εἰς τὸν Χριστόν καὶ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀληθείας, ἣν ἐκεῖνος ἀπεκάλυψεν. Ἐνότης, ἀγιότης καὶ ἀλήθεια εἶναι ἀχώριστα. Ἡ Ἐκκλησία δέον νὰ διατηρῇ τὴν ἐνότητα ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς κόσμου καὶ ἐνὸς πολιτισμοῦ διαρκῶς μεταβαλλομένου· δέον νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀγιότητα ἐντὸς τῆς περιπλόκου ζωῆς τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος καὶ νὰ διδάσκῃ τέλος καὶ νὰ ἐξαγγέλλῃ τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ποιικιλίας τῶν διανοητικῶν συστημάτων καὶ μεθόδων.

Ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς εἶχεν ὀρισθῆ, ὡς εἴπομεν, ὁ κ. Ν. Νησιώτης. Ἡ ὁμιλία του προὐκάλεσε ποικίλα σχόλια ἐκληθεῖσα παρὰ μὲν τινῶν ἑτεροδόξων ὡς μία προσπάθεια ἀναθεωρήσεως τῆς μέχρι τοῦδε διαστάσεως τῶν Ὁρθοδόξων Ἀντιπροσωπειῶν ἐντὸς τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως, διότι δῆθεν δίδει θέσιν

τινα καὶ εἰς τοὺς ἑτεροδόξους ἐντὸς τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐν ᾧ ἄλλοτε ὑπεστηρίζετο, ὅτι μόνον ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ἀληθινή τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὡς διαφυλάξασα ἀναλλοίωτον τὴν ἀποστολικὴν πίστιν καὶ παράδοσιν, παρὰ δὲ τινῶν Ὁρθοδόξων, ὡς ἀόριστος καὶ ἀσαφὴς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πραγματικῆς ἀντιλήψεως τῶν Ὁρθοδόξων περὶ τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὰ συμπεράσματα ταῦτα εἶναι ἀβάσιμα καὶ προέρχονται ἀπὸ παρανόησιν ἐκφράσεων τινῶν τῆς ὁμιλίας, κεχωρισμένως καὶ ἄνευ συναφείας μετὰ τοῦ ὅλου περιεχομένου λαμβανομένων. Ὁ κ. Νησιώτης δὲν παραθέτει ὀρισμὸν τινα τῆς Ἐκκλησίας συγκεκριμένον, ἀλλὰ παρουσιάζει τὴν Ὁρθοδοξίαν ὡς τὴν μόνην ἐλπίδα διὰ τὴν ἐπίτευξιν μιᾶς πραγματικῆς ἐνότητος, προσθέτει, ὅτι πρέπει αὕτη νὰ ἀφήσῃ τὴν μέχρι τοῦδε ἀμυντικὴν ἀπολογητικὴν τῆς στάσιν, καθισταμένη, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς παμμέγιστος ποταμὸς ζωῆς, πληροῦσα τὰ κενά, αἰρούσα καὶ ἰσοροπούσα τὰς ἀντιθέσεις, ὑπερνικῶσα τὰς ἐχθρότητας καὶ ὀδηγοῦσα εἰς τὴν ἐπανένωσιν. Γενικῶς ὁ ὁμιλητὴς λίαν ὀρθῶς τονίζει, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία πρέπει νὰ εἶναι καὶ Ὁρθοπραξία. Ὡς ἄλλοτε χαρακτηριστικῶς ἐλέγχθη δὲν εἶναι εὐκόλον δι' ὀρισμῶν καὶ περιγραφῶν νὰ παραστήσῃ τις εἰς τοὺς ἄλλους τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, ἀλλὰ μόνον ἐὰν προσέλθῃ τις εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς καὶ ζήσῃ ἐντὸς αὐτῆς θὰ καταλάβῃ καὶ θὰ αἰσθανθῇ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ πνευματικοῦ θησαυροῦ καὶ τῶν θείων χαρισμάτων, τὰ ὅποια ἐμπεριέχει. Τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Νησιώτη δὲν θὰ κάμωμεν περίληψιν ὅπως τῶν ἄλλων, ἀλλὰ θὰ παραθέσωμεν συχνὰ ἀποσπάσματα ἐξ αὐτῆς ἐπὶ λέξει, ἵνα σχηματίσῃ καὶ ὁ ἀναγνώστης ἴδιαν γνώμην περὶ τοῦ ἀληθοῦς περιεχομένου αὐτῆς καὶ θὰ σημειώσωμεν ἐν τῷ τέλει ποῖα σημεῖα αὐτῆς προὐκάλεσαν σχόλια καὶ παρηρηνεύθησαν, καὶ ποῖα εἶναι ἡ νέα, πνευματικωτέρα, κατὰ τὸν κ. Νησιώτην, θέσις καὶ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐνώσεως.

Σήμερον, εἶπεν, ἀρχόμενος τοῦ λόγου ὁ κ. Νησιώτης, εἶναι τοῦ συρμοῦ νὰ εἶναι τις «οἰκουμενικός», ἀλλ' ὁ ἐπιπόλαιος οἰκουμενισμὸς συχνότατα ἀποκρύπτει ἀπὸ τὰ βλέμματά μας τὴν τραγικότητα τῆς καταστάσεώς μας. Αἱ διαιρέσεις καὶ διαφωνίαι ἐξακολουθοῦν νὰ δηλητηριάζουν καὶ νὰ διαστρέφουν ὅλας τὰς ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν θεολογικὴν σκέψιν καὶ τὴν ἱεραποστολικὴν μας δραστηριότητα. Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειριζώμεθα ἐξακολουθητικῶς τὰ συνθήματα τῆς πρώτης φάσεως τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, λέγοντες π.χ. ὅτι πρέπει νὰ ἐφησυχάζωμεν, ἕως ὅτου ὁ Χριστὸς ἐνώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν του ἢ ὅτι ἡ πνευματικὴ ἐνότης δὲν ἔμπορεῖ ἐν τῇ πραγματικότητι νὰ ἐπηρεάζηται ἀπὸ τὰς διαφορὰς μας, ἢ ὅτι εἶναι ἀρκετὸν ποῦ τώρα συναγεγασμένοι πολὺ περισσότερον ἢ ἄλλοτε. Δὲν σκεπτόμεθα διαρκῶς καὶ δὲν ἐνεργῶμεν ὡσάν ἡ Una Sancta περιορίζετο ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς ἰδικῆς μας Ἐκκλησίας ἢ ὁμολογίας; Ἄλλ' ἡ πεῖρα τῆς συναντήσεως εἰς συνελύσεις καὶ συνέδρια Ἐκκλησιαστικὰ ἀποσεῖ

ἀφ' ἡμῶν τὴν αὐταρέσειαν μας ταύτην¹. Ἡ πνοὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος κινεῖ ἡμᾶς πρὸς τὰ ἐμπρὸς βιαίως. Μία Συνέλευσις εἶναι ὁ κατάλληλος καιρὸς ἐνεργείας, κατευθυνομένης πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος. Ἄς προσευχώμεθα, ὅπως οὐδεὶς μείνη εὐχαριστημένος, ἐὰν ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι παθητικὸν καὶ αὐτοϊκανοποιημένον μέλος τῶν κεχωρισμένων Ἐκκλησιῶν μας.

1. Ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τὴν ἐνότητα. Εἰς τὴν ὀρθόδοξον σκέψιν ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία ἀπόλυτος πραγματικότης, προεγκαθιδρυμένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶναι μία πνευματικὴ, συναισθηματικὴ, ἀνθρωπιστικὴ ἔκφρασις καλῆς θελήσεως. Δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνθρωπίνης συμφωνίας ἢ τῆς ἀποδοχῆς ἰδιαιτέρας τινὸς ὁμολογιακῆς θέσεως. Ἡ ἐνότης τῶν χριστιανῶν ταυτίζεται μὲ τὴν ἑνωσιν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ «ἕνα ὄν ἐν, καθὼς ἡμεῖς ἐν ἔσμεν» (Ἰωαν. 17,22-23). Ἡ ἐνότης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ ἀντανάκλασις, τοῦ γεγονότος τῆς ἐνώσεως τοῦ Πατρὸς μετὰ τοῦ Χριστοῦ, πραγματοποιηθεῖσα διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἱστορικῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ μία ἀδιαίρετος ἱστορικὴ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πραγματικῆς του παρουσίας, ἡ ὁποία ρεαλιστικῶς ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ Του μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐνότης δὲν εἶναι μία ἰδιότης τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ζωὴ τῆς. Εἶναι ἡ θεία ἀνθρωπίνη ἀλληλοδιείσδυσις, πραγματοποιηθεῖσα ἐφάπαξ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Λόγου μετὰ σαρκὸς ἐν τῷ Χριστῷ. Αὕτη περιλαμβάνει τὴν ἐνέργειαν τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Λόγου· τὸ γεγονός τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ ἰδίου Λόγου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτοῦ, καὶ τὴν συμμετοχὴν καὶ ἀποκορύφωσιν ὅλης τῆς ἱστορίας ἐν τῷ συμβάντι τῆς Πεντηκοστῆς, ὅτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπέτελεσε τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων ἐν Χριστῷ...)

Ἡ ἐνότης εἶναι τὸ ἀπαραίτητον, sine qua non στοιχεῖον αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐμφυτευθείσης διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἀνθρωπότητι. Ἐκφράζεται δὲ αὕτη εἰς συγκεκριμένας καὶ ἀδιασείστους ἱστορικὰς μορφὰς καὶ ἐμπνέει τὴν

1. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἄνευ τινος αὐταρέσειας ἀξιοὶ καὶ ἡζίου πάντοτε ἐν τοῖς Οἰκουμενικοῖς Συνεδρίοις, ὅτι εἶναι ἡ Una Sancta, ἡ ἀληθινὴ δηλ. ἁγία, ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Ἀλλ' ἡ μήτηρ αὕτη ἔχασε πολλὰ τέκνα, τὰς ἀποχωρισθείσας καὶ μακρὰν τῆς διατελούσας Ἐκκλησίας καὶ αἰσθάνεται διὰ τοῦτο λύπην καὶ μεῖωσιν καὶ ἀκρωτηριασμόν. Λεῖπουν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς πολλὰ τέκνα τῆς διὰ τὰ ὁποῖα ἐλπίζει, ὡς στοργικὴ μητέρα, πάντοτε, ὅτι θὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς αὐτήν, εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὴν ἔνοιαν ταύτην μόνον θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅσα λέγει ὁ κ. Νησιώτης, ὅτι δὲν πρέπει μετ' αὐταρέσειας νὰ λέγωμεν, ὅτι ἡ Una Sancta περιορίζεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας. Ἄλλως ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὅπως διεκηρύχθη πάντοτε ὑπὸ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς ἐν τοῖς Οἰκουμ. Συνεδρίοις δὲν εἶναι μία ἐκ τῶν πολλῶν σημερινῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία ἡ ἀληθινή, μόνον αὕτη ἔχουσα τὸ πλήρωμα τῶν χαρισμάτων καὶ γνωρισμάτων τῆς Una Sancta, τῆς μιᾶς ἀδιαίρετου καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας.

ἀναγεννητικὴν ἐκείνην ζωτικὴν λειτουργίαν, ἡ ὁποία μέλλει νὰ ἐνσωματώσῃ τὸν σύμπαντα κόσμον εἰς ἓν (Κολ. α' 15-20). Τὸ παγκόσμιον χριστολογικὸν ὄραμα τῆς οἰκονομίας τῆς ἀπολυτρώσεως εἰς τὸ βιβλικὸν τοῦτο χωρίον ἀποκορυφούται ἐν τῷ στίχῳ 18: «καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας», ὁ ὁποῖος μᾶς ὑπεθυμίζει τὸ κείμενον Ἐφ. 1,22: «καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πάσῃ πληρουμένου». Τοιοῦτοτρόπως τὸ παγκόσμιον τοῦτο ὄραμα δὲν εἶναι τι ἀφρημένον ἢ ἐσχατολογικὸν ὄραμα. Διὰ τῆς συγκεκριμένης ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ ἐν ὀρισμένη στιγμῇ τοῦ χρόνου («καὶ ἔδωκεν αὐτὸν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ») τὸ πᾶν ἔχει ἀποφασισθῆ καὶ πραγματοποιηθῆ εἰς ταύτην τὴν ἱστορικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ζῶμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, εἰς ταύτην τὴν γῆν... Οὕτως ἡ ἐνότης δὲν εἶναι τι προσδοκώμενον διὰ συμφωνίας καὶ ταυτίσεως τῶν ἀντιλήψεων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μένωμεν εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην, ἐν ἣ ἀνεδημιουργήθημεν διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐγενόμεθα μέλη ἐντὸς τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας. Δὲν πρέπει νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν μόνον τὴν πίστιν κατὰ τὴν ἔρευναν τοῦ προβλήματος τῆς ἐνότητος, ἀλλὰ καὶ τὴν βίωσιν τῆς πίστεως ταύτης, πῶς δηλαδὴ ζῶμεν ὡς χριστιανοί». Καὶ συνεχίζει ὁ ὁμιλητὴς νὰ ἀναπτύσῃ τὴν σκέψιν του, ὅτι τὴν φύσιν τῆς ἐνότητος δὲν θὰ ἀνεύρωμεν διὰ τῆς ἐπινοήσεως λεπτῶν ψευδοθολογικῶν διατυπώσεων καὶ πολεμικῶν ἐπιχειρημάτων, ἀλλὰ διὰ τῆς ζωῆς μας ἐν τῇ πίστει εἰς τὸν Τριαδικὸν Θεὸν καὶ δι' αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπάρξεώς μας ὡς χριστιανῶν. Θὰ ἀνευρεθῆ ἡ ἐνότης αὕτη ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἱστορικῶν Ἐκκλησιῶν, τῇ προερχομένῃ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἐξ ἧς ἐξεπήγασε καὶ ἡ κτηθεῖσα κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ζωὴ. «Ὑπὸ τὸν ὄρον «ἱστορικαὶ Ἐκκλησίαι» ἐννοοῦμεν, λέγει ὁ κ. Νησιώτης, Ἐκκλησίας, ὁμολογούσας ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας τὸ σύνολον τῆς θείας οἰκονομίας τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ πιστευούσας, ὅτι συνεχίζεται τὸ γεγονός τοῦτο διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας διὰ πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἀποκορυφούνται εἰς τὰ Μυστήρια καὶ εἰς τὸν κηρυττόμενον Λόγον, τελουμένων τούτων διὰ προσώπων καταστάντων ἐπὶ τούτῳ λειτουργῶν τῶν μυστηρίων καὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο συνάγεται ἀπὸ τὸν ἐρισμὸν τῆς ἐνότητος, εἰς ὃν συνεφώνησαν οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν St. Andrews κατὰ τὸ 1960. «Ὅ,τι αἱ Ἐκκλησίαι αὗται πράττουσιν πραγματικῶς ὡς Ἐκκλησίαι², ἀποτελεῖ τὴν αὐθεντικὴν ἔκφρασιν τῆς ἀδιαίρετου ἐνότητος των, καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ σπουδαιότερον ἢ αἱ

2. Ἡ ὑπογράμμισις ἔχει γίνῃ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ὁμιλητὴν, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς φράσεως βεβαίως ἐννοεῖ τὴν ἀληθινὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ὡς προεῖπομεν ἐν τῇ προηγουμένῃ ὑποσημειώσει, κατέχει τὸ πλήρωμα τῶν χαρισμάτων καὶ τῶν γνωρισμάτων τῆς Una Sancta, τὰ ἔργα μιᾶς τοιαύτης Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν τὴν αὐθεντικὴν ἔκφρασιν τῆς ἐνότητος.

θεωρία και αὐτὴ δηλώσει μελῶν ἀτομικῶν περὶ τοῦ τί αὐτὴ Ἐκκλησία πράττει. Ἡ ζωὴ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ αὐτὴ πράξις τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι αὐτὴ κατηγορία καὶ τὰ κριτήρια μιᾶς ἀληθοῦς ἐκκλησιολογίας, ἰκανῆς νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπανένωσιν. Ἡ περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀλήθεια οὐδέποτε εἶναι δυνατόν νὰ ταυτισθῇ μὲ τοὺς ὀρισμούς, διὰ τῶν ὁποίων περιγραφόμεν ταύτην, πολὺ ὀρθῶς ἐτόνισεν ὁ κ. Νησιώτης, διότι ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πλουσιωτέρα καὶ κατὰ πολὺ ἀνωτέρα πάσης περιγραφῆς καὶ παντὸς ὀρισμοῦ, δοθέντος μάλιστα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία σὺν τῷ ἀνθρωπίνῳ σύγκειται καὶ συγκροτεῖται καὶ ἐκ θείων καὶ ὑπερφυσικῶν στοιχείων. Ἐνταῦθα οὐδείς ὀρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας αὐθεντικὸς ὑπάρχει.

Ἡ μοναδικὴ συμβολὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐσυνέχισεν ὁ ὀμιλητής, εἰς τὰς συζητήσεις περὶ τῆς ἐνότῃτος, ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ὑπεθυμίζει ἀπλῶς, ὅτι ἡ ἀδιάσπαστος συνέχεια τῆς ζωῆς τῆς ἱστορικῆς Ἐκκλησίας ἔχει μεγαλειότεραν αὐθεντίαν ἢ οἰαδήποτε ἐκθεσις τοπικῆς τινος Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ καὶ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν χωριστὴν ὑπαρξίν τῆς. Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καθ' ἑαυτὴν καὶ δι' ἑαυτῆς εἶναι ἡ στερεωτέρα αὐθεντία, διότι διαιωνίζει τὸ γεγονός τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ ἀνατολικὴ Ὀρθοδοξία πρέπει νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν πρόσκλησιν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπως καταστῇ ὁ ἄξων τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως ἀκριβῶς διὰ τῆς συνεχίσεως τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μαρτυρίας περὶ τοῦ θεμελιώδους τούτου γεγονότος (τῆς Πεντηκοστῆς) καὶ διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἐνότῃτος.

2. Ἡ ὑπηρεσία τῆς ὀρθοδοξίας εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐνότῃτος. Ἡ ἐνότῃτος αὕτη ὡς ἔνωσις οὐ μόνον ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ ἐπραγματοποιήθη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἡ οὐσία τῆς ἐνότῃτος ταύτης εἶναι μία καινὴ ζωὴ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἐν πλήρει κοινωνίᾳ πρὸς ἀλλήλους διὰ τῆς παρουσίας καὶ ἕνεκα αὐτῆς τῆς πραγματικῆς παρουσίας, τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Καὶ ἐν ᾧ εἶναι δεδομένον τὸ γεγονός τοῦτο τῆς ἐνότῃτος οὐχ ἤττον πρόκειται ἡμῖν ταυτοχρόνως καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ νὰ ἀυξάνωμεν διαρκῶς εἰς μίαν τελείαν ἐνότῃτητα ἐν Χριστῷ, καθ' ἣ ὁ Ἅπ. Παῦλος παρουσιάζει τὴν διπλὴν ταύτην ὄψιν τῆς ἐνότῃτος: ἀφ' ἑνὸς ἀναφέρεται εἰς τὸ δεδομένον ἱστορικὸν γεγονός τῆς ἐνότῃτος, δι' οὗ καθιστάμεθα μέτοχοι ταύτης «ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν» (Ἐφ. 2,20), ἀφ' ἑτέρου καλεῖ ἡμᾶς, ἵνα ἐνδιαφερθῶμεν «εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότῃτητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἀνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. 4,12-13).

Κατὰ ταῦτα, κατὰ τὸν κ. Νησιώτην, καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξ. Ἐκκλησία: ἀφ' ἑνὸς κατέχει καὶ στηρίζεται εἰς τὴν ἐνότῃτητα διὰ τῆς παρουσίας ἐν αὐτῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ἐνεργοῦντος πᾶσαν ἀναγέννησιν, ἀφ' ἑτέρου θεωρεῖ ἑαυτὴν ὡς κεκλημένην νὰ ἐργάζεται διὰ μίαν τελείαν ἐνότῃτητα ἐν Χριστῷ

διὰ διαρκεῖς ἀποδοχῆς τοῦ ἀναγεννητικοῦ ἔργου τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ζωῇ τῆς καὶ διὰ τῆς ἀπονεκρώσεως παντὸς χωριστικοῦ πνεύματος. Ἡ Ἀνατολ. Ὀρθόδοξ. Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἀνάγκη περιπλοκῶν ὁμολογιακῶν ἐκθέσεων ἢ κεντρικῆς τινος νομικῆς αὐθεντίας πρὸς κατάδειξιν τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότῃτος, ἀλλὰ προβάλλει ταύτην διὰ τῆς πραγματικῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐν αὐτῇ.

Ἄλλ' ἡ Συνέλευσις τοῦ Ν. Δελχί καὶ πάντες ἀξιούσιν ἀπὸ τὴν Ἀνατολ. Ὀρθ. Ἐκκλησίαν κατὰ περισσώτερον τῆς ἀπλῆς ταύτης μαρτυρίας διὰ τὴν ἐνότῃτητα. Ἡ μαρτυρία αὕτη δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐν καθοδηγητικῶν σημείων πρὸς τὴν ἐνότῃτητα διὰ τὰς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ νὰ εὐρωσιν αὐτὰ εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὴν πραγματικότητα καὶ τὸν καταναγκασμὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἐκφρασθῇ οὕτω καὶ ὡς πρακτικὴ ὑπηρεσία εἰς τὴν ἐνότῃτητα ἢ περὶ ταύτης μαρτυρία τῆς Ὀρθοδοξίας. Οὕτως ἡ μαρτυρία τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν ἐνότῃτητα μετατρέπεται εἰς ὑπηρεσίαν ταύτης διὰ τὴν ἐνότῃτητα. Οὕτως ἐκδηλοῦνται θετικῶς καὶ πρακτικῶς ἡ μαρτυρία καὶ ἡ διακονία τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῷ προβλήματι τῆς ἐνότῃτος, ἀποφευγομένης τῆς ἀρνητικῆς ὁδοῦ τῆς διὰ εὐκόλων κρίσεων ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἐκδηλώσεως τῆς μαρτυρίας ἅμα καὶ διακονίας, διότι ἡ τοιαύτη στάσις προσιδιάζει κυρίως εἰς τοὺς Δυτικούς. Ἐὰν ἀντέγραφε τὰς μεθόδους ταύτας τῶν Δυτικῶν ἢ Ὀρθοδοξία θὰ ἐνεπλέκετο εἰς μίαν φανατικὴν ἀπόπειραν τοῦ νὰ προσδιορίσῃ ἀπολύτως τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ.

Δὲν καταδικάζομεν, λέγει ὁ κ. Νησιώτης, τὴν γένεσιν ὄλων τῶν τοπικῶν ὁμολογιακῶν ὀρισμῶν, ἀλλ' ὑποστηρίζομεν, ὅτι τῶν ὁμολογιῶν τούτων γίνεται καινὴ χρῆσις ὅταν χρησιμοποιῶνται ἐν πολεμικῷ πνεύματι καὶ ὅταν προβάλληται ἡ ἀξίωσις, ὅτι ὁμολογία τις τοπικὴ εἶναι ἢ μόνη ἀληθινὴ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τί πραγματικῶς εἶναι ἡ οὐσία τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Πολλὰκις ἐκκλησιαστικὴ ἐπιζήτησις νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς ἰδικὰς τῆς ἀντιλήψεις περὶ ἐνότῃτος, ἐν ᾧ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀφήσῃ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῆς νὰ μεταδίδῃ τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τὰς ἄλλας, τὰς κεχωρισμένας ἐξ αὐτῆς τοπικὰς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ὑπόκειται εἰς τὸ σοβαρὸν τοῦτο ἐκκλησιολογικὸν σφάλμα, μολοντί ἐνίοτε τηρεῖ πολεμικὴν ὁμολογιακὴν στάσιν. Ἐν πράξει τὸ τελευταῖον, θὰ χάσῃ τὴν μοναδικότητά τῆς εἰς τὸ νὰ μαρτυρῇ διὰ τῆς διακονίας κατ' εὐθεῖαν διὰ τῆς ἀδιαίρετου «μυστηριώδους» ζωῆς τῆς.

Ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς μαρτυρίας εἰς τὴν διακονίαν ἢ ἡ ὀρθὴ ἐκδήλωσις τῆς Ὀρθοδόξου μαρτυρίας εἶναι δυνατὴ μόνον, ἐὰν κατανοῶμεν τὴν πλήρη σημασίαν τῆς λέξεως Ὀρθόδοξία. Ὀρθόδοξος δὲν εἶναι τὸ ἐπίθετον ἢ ἡ ἰδιότης μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη ὄλων τῶν ἡμετέρων Ἀνατολικῶν — Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ εἶναι συνώνυμος πρὸς τὰς λέξεις «καθολικὸς» καὶ «ἀποστολικὸς». Δὲν εἶναι ἀποκλειστικὸς ἀλλὰ περιεκτικὸς ὅρος ἐπεκτεινόμενος πέραν τῶν ὀρίων τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν ἑαυτὰς Ὀρθόδοξους. Περιλαμβάνει ὁ ὅρος

δλας τὰς Ἐκκλησίας καὶ ὄλους τοὺς πιστοὺς, οἱ ὅποιοι ζητοῦν νὰ προσφέρωσι μίαν τιμίαν ὁμολογίαν καὶ νὰ διάγωσι ζωὴν ἄθικτον ἀπὸ αἱρέσεως καὶ σχίσματα καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ πλήρωμα τῆς θείας ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως. Θὰ ἡδυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τοῦ Ἱερέως καθηγητοῦ κ. Florovsky γενομένην ἀνάλυσιν τῆς λέξεως Ὁρθοδοξία ὡς σημαινούσης ἀκριβῶς («ὀρθὴν δόξαν») τουτέστιν τὴν κοινῇ δοξολογίαν τοῦ Κυρίου μετ' εὐχαριστιῶν ἐν τῇ μιᾷ ἀδιαίρετῳ Ἐκκλησίᾳ. Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ὀρθὴ μαρτυρία, τῆς ἀληθείας, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὰς σωτηριώδους ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐὰν ἡ Ὁρθοδοξία σιωπηρῶς δέχεται, ὅτι ὑπάρχει σωτηρία ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς, τὰ ὅποια ὄρια ἐν τῇ συναφείᾳ ταύτῃ φαίνονται νὰ εἶναι στενά, διότι προέκυψαν ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν διαιρέσεων, τοῦτο σημαίνει, ὅτι εἰς Ὁρθόδοξον διὰ τῆς πίστεως του καλεῖται νὰ καταστῇ πραγματικῶς ὀρθόδοξος προσφέρων ἑαυτὸν ἐν ταπεινώσει ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη πραγματοποίησιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ ζωῇ τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως ἡ Οἰκουμενικὴ αὕτη Ὁρθοδοξία θὰ ἀπεδείκνυε καὶ θὰ ἐβεβαίωσεν τὴν τοπικῶς ὑπάρχουσαν Ὁρθοδοξίαν. Ἡ δυναμικὴ αὕτη κατανόησις τῆς Ὁρθοδοξίας, ὑπεστήριξεν ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Νησιώτης, μᾶς ἐνισχύει νὰ βλέπωμεν τὴν ἱστορίαν, τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ νέας σκοπιᾶς. Αὕτη ἀποκλείει τὴν δυσφημιστικὴν προσαγορεύσιν κινήσεων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὡς («ἀποστασιῶν»), τοποθετουμένων τούτων οὕτως («ἐκτὸς») τῆς Ἐκκλησίας». Εἶναι ἀδύνατον νὰ τοποθετῇ τις ἐκκλησιολογικὴν τιμὴν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας («extra ecclesiam»). Δὲν πρέπει νὰ περιγράφονται οὕτως οὔτε τὸ Ῥωμαϊκὸν σχίσμα, οὔτε ἡ ἐκ τούτου προελθοῦσα Μεταρρύθμισις. Ἡ Ὁρθόδοξος μαρτυρία ὡς διακονία εἰς τὴν ἐνότητα ἤμπορεῖ δι' αὐτοθυσίας νὰ θέτῃ ὄλας τὰς χωριστικὰς ταύτας καταστάσεις εἰς τὴν ὀρθὴν θέσιν τῶν ἐντὸς τῆς μιᾶς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας καὶ νὰ συμμερίζεται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ μετ' αὐτῶν. Ἐν τῇ πράξει τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀμυντικὴν τῆς, ὁμολογιακὴν, ἀπολογητικὴν στάσιν καὶ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ καταστῇ εἰς ποταμὸς ζωῆς παμμέγιστος, γεμίζουσα τὰ κενά, αἵρουσα καὶ ἰσοροποῦσα τὰς ἀντιθέσεις, ὑπερνικῶσα τὰς ἐχθρότητας καὶ ὀδηγοῦσα εἰς τὴν ἐπανένωσιν. Οὕτως ἔζη καὶ ἐνήργει ἡ Ἐκκλησία κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Πατέρων, δημιουργοῦσα νέας ὁδοὺς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐνότητα, πλουσιωτέρας μορφᾶς λατρείας, μίαν πραγματικῶς οἰκουμενικὴν θεολογίαν, ἥτις ἐπέφερε τὴν ἀναγέννησιν τοῦ κόσμου διὰ τῆς αὐθεντικῆς τῆς ἐρμηνείας τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ψευδοσυντηρητικὴ στάσις, ἡ καταδικάζουσα ἀπλῶς τὸ παρελθόν τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν, δὲν εἶναι γνησίᾳ Ὁρθόδοξος στάσις. Ἰσως αἱ ἀρνητικαὶ αὗται κρίσεις μας περὶ τοῦ παρελθόντος τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἶναι ἐν ἐκ τῶν αἰτίων τῆς σημερινῆς μας ἀδυναμίας.

Κατὰ τὸν ὁμιλητὴν ἐπιβάλλεται πλέον νὰ μὴ μεταχειρίζεται ἡ Ὁρθοδοξία τὰ σπινθήματα «ἐπι-

στρέψατε εἰς ἡμᾶς», «ἀς ἐπανεέλθωμεν ὀπίσω εἰς τοὺς πρώτους ὀκτῶ αἰῶνας» προσκαλοῦσα τοὺς ἄλλους νὰ ἀρνηθῶσι τὰς παραδόσεις τῶν, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἀνορθόδοξον. Οὕτω πράττουσα δὲν ἐγκαταλείπει τὰς θεμελιώδεις τῆς ἀρχᾶς καὶ ἀληθείας ἀλλὰ ὀφείλει νὰ ἀναγνωρίζῃ θετικῶς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος παρὰ τοῖς βαβαπτισμένοις χριστιανοῖς εἰς μακρὰς περιόδους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ νὰ ἐλύσῃ πάντας τοὺς χριστιανούς πρὸς τὴν ἐνότητα διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὀρθοπραξίας. Ἡ ὀρθὴ λοιπὸν ἔκφρασις τῆς Ὁρθοδοξίας θὰ ὀφείλε νὰ εἶναι: «Ἡ παρουσία καὶ μαρτυρία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ μαρτυρία τῆς μετὰ τὴν ἀδιάκοπον Ὁρθόδοξον παράδοσιν δύναται νὰ βοηθήσῃ πάσας τὰς ἄλλας ἱστορικὰς Ἐκκλησίας ὅπως ἀνακτήσωσιν τὴν ἑαυτῶν ἀληθινὴν ζωὴν». Ἐπίσης παύοντες νὰ ζῶμεν εἰς τὸ παρελθόν, ὀφείλομεν νὰ ἀποφεύγωμεν ἀπὸ τοῦ νὰ προσαγορεύωμεν ἀλλήλους «σχισματικούς». Δὲν ὑπάρχουν «σχισματικοὶ» ἀλλ' αἱ ἱστορικαὶ Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διαιρέσει τῶν παρουσιάζουν μίαν σχισματικὴν κατάστασιν ἐντὸς τῆς μιᾶς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ παραγράφῳ, ἐπιγραφομένη «ἡ φύσις καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας» ὁ ὁμιλητὴς τονίζει κυρίως, ὅτι ἐνότης δὲν σημαίνει ὁμοιομορφίαν ἐν πᾶσιν, εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, εἰς τὴν διοίκησιν καὶ εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς διδασκαλίας, διότι ἡ ποικιλία εἰς ταῦτα εἶναι ἐξωτερικὰ σημεῖα τοῦ ἐσωτερικοῦ πλοῦτου τῆς ἀπείρου καὶ ἀδυσμεντοῦ χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἡ ζωὴ ἐν τῇ ἐνότητι πρέπει νὰ ἔχη χῶρον διὰ μίαν μεγάλην ποικιλίαν διαφόρων μορφῶν.

Ταῦτα περίπου τὰ κύρια καὶ ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῆς ἐξαιρετικῆς καὶ ὄντως πρωτοτύπου ὁμιλίας τοῦ κ. Νησιώτου. Ἡ ὁμιλία του, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἐμβαθύνει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀληθοῦς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ παρέχει, ὡς προείπομεν, μίαν πνευματικὴν θεώρησιν πασῶν τῶν πλευρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι συνήθως οἱ ὀρισμοὶ δὲν ἐμπερικλείουν ἀκριβῶς τὸ ὀριζόμενον καὶ ἀποτελοῦν καθ' ἑαυτοὺς περιορισμόν. Ἐπίσης ὁ κ. Νησιώτης συνιστᾷ, ὅπως, ἀκολουθοῦντες τὴν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος κρατοῦσαν παρὰ πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις, μὴδὲ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐξαίρουμένης, οἰκουμενικὴν καὶ ἐνωτικὴν διάθεσιν ἀποφεύγωμεν τὸν χαρακτηρισμόν τῶν βαβαπτισμένων ἑτεροδόξων χριστιανῶν ὡς αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν καὶ τὴν ἀναδρομὴν εἰς τὸ παρελθόν. Ὅταν θέλωμε νὰ ὁμιλῇ ἀπροσκόπτως δὲν ἐγγίζει μετὰ τὴν γλῶσσάν του τὸν πονοῦντα ὀδόντα. Ταῦτα ὡς συμπεριφορά, ὡς στάσις βαθέως χριστιανικῆ, οἰκουμενικῆ, εἶναι εὐπρόσδεκτα καὶ ἀξιοσυστάτα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ γεννήσωσι τὴν σχετικότητα καὶ ἐν τῇ πίστει καὶ ζωῇ τῶν Ἐκκλησιῶν, τιθεμένων πασῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ὡς φαίνεται, ὅτι ἐγίνε παρὰ τοῖς ἑτεροδόξοις μετὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Νησιώτη. Οὗτοι ἐξέλαβον, ταύτην παρερμηνεύσαντες τὸ πνεῦμα αὐτῆς ὡς ἀναθεώρησιν τῆς μέχρι τοῦδε στάσεως τῶν Ὁρθόδοξων Ἀντιπροσωπειῶν, γενομένης ὀλιγωτέρον ἀκάμ-

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΣΤΙΧΗΡΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΜΗΣΙΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ἐκτός ἀμφιβολίας εἶναι ὅτι ἀτελεῖς καὶ πλήρεις χασμάτων εἶναι οἱ ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τοῦτο ἀληθεύει ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ συστηματικὴ ἔρευνα, ἔρευνα συλλογικὴ καὶ ἐπὶ ἀρχαίων βασιζομένη, εἶναι δυνατὸν νὰ φέρῃ εἰς φῶς στοιχεῖα χρησιμώτατα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῶν κάτω χρόνων, καθὼς καὶ γενικώτερον εἰς τὴν καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικὴν φιλολογοίαν. Οὕτω διὰ τὸν ἐκ μίας μόνης μνείας γνωστὸν μητροπολίτην Παλαιῶν Πατρῶν Διονύσιον¹ ὁ ὑπ' ἀριθ. 15 χειρόγραφος κώδιξ τῆς ἐν Δημητσάνῃ συλλογῆς ἐπιχύνει ἐκπληκτικὸν φῶς, ἀποκαλύπτων αὐτὸν ἄνδρα λόγιον, εὐσεβῆ, οἰστρηλατούμενον ἀπὸ ποιητικὴν διάθεσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν².

1. Στ. Ν. Θωμοπούλου, Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν, ἐκδ. β', μὲ ἐπιμέλειαν Κ. Τριανταφύλλου, Πάτρας 1950, σελ. 444.

2. Τ. Γριτσοπούλου, Κατάλογος χειρογράφων κωδικῶν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς Δημητσάνης, ἐν Ἀθήναις 1954, σελ. 20-22.

Ὁ ἐν λόγῳ κώδιξ εἶναι ἀσφαλῶς αὐτόγραφος τοῦ Διονυσίου καὶ ἴσως δὲν θὰ εἶναι ὁ μόνος. Δι' ὁ ἀπόκειται εἰς τὴν ἔρευναν ἀνά τὰς μοναστηριακὰς βιβλιοθήκας ν' ἀνακαλύψῃ τις καὶ ἄλλον. Ἐκ τοῦ παρόντος ἐκδίδομεν σήμερον δείγματα τῆς ὑμνογραφικῆς ἐργασίας τοῦ ἀρχιερέως. Οὗτος ποιμαίνει τὸν λαὸν τῶν Πελοποννησιακῶν Πατρῶν πρὸ τῶν μέσων τοῦ 15' αἰῶνος. Συχνὰ ἀποσύρεται εἰς τὴν μονὴν τῆς ἐπαρχίας του, τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὴν Θεοτόκον, τοῦ Γηροκομίου καλουμένην, δημωδέστερον δὲ ὡς Γηροκμήτισσαν γνωστὴν, καὶ ἐκεῖ ἀσχολεῖται εἰς μελέτας καὶ συγγραφάς. Εἶναι βιβλιογράφος φιλόκαλος καὶ μουσικοτραφῆς, μιμεῖται δὲ γραφὴν τοῦ 14' αἰῶνος ἐπιτυχῶς. Τὴν ἔμπνευσίν του κινεῖ μὲ ταπεινοφροσύνην καὶ τρυφερότητα, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ τὴν Παναγίαν αὐτοῦ μητέρα, διαλεγόμενος πρὸς αὐτοὺς ὡς πρὸς προσωπικοὺς του φίλους.

Ὁ ὑπ' ὄψιν κώδιξ τῆς Δημητσάνης φαίνεται ὅτι μετεφέρθη ἐκ Πατρῶν ὑπὸ τινος μοναστοῦ τῶν περὶ τὴν πόλιν μονῶν, μετακινήθέντος πρὸς Γορτυνίαν. Τοῦτο πιθανῶς συνέβη ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ἱερο-

που, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῆς προσφέρεται καὶ εἰς τοὺς σχισματικούς μίᾳ θέσει ἐντὸς τῆς ὅλης χριστιανωσύνης (πρβλ. Orkumenische Rundschau, N. Delhi 1961, März 1962, σελ. 75-97 Stuttgart, ἄρθ. τοῦ Δρ. Wolfgang Metzger). Ἐν πρώτοις ἐν αὐτῇ τῇ Κ. Διαθήκῃ γίνεται λόγος περὶ ψευδοδιδασκάλων καὶ αἰρετικῶν, ὡς ἐπικινδύνων καὶ μακρὰν τῆς ἀληθείας διατελούντων (Τίτ. 3,10. 2 Πετρ. 2,1. Ματθ. 7,15). Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀδιάρετου ἀρχαίας Ἐκκλησίας οἱ Πατέρες ἐν Οἴκουμ. Συνόδοις ἢ ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν διακρίνουσι χριστιανούς ἀποκοπέντας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ προσαγορεύουσι τούτους ὡς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς, ὅταν διέστρεφον οὗτοι τὴν ὀρθὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Δεύτερον ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι δὲν ἠρνήθημεν ποτε, ὅτι εἶναι χριστιανοὶ οἱ βεβαπτισμένοι ἑτεροδόξοι, ἀφ' οὗ, ὡς γνωστὸν, ἑτεροδόξων τινῶν Ἐκκλησιῶν ἀναγνωρίζομεν, τὰ μυστήρια τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς χειροτονίας, ἀλλὰ ἀδὲν δεχόμεθα τὰς Ἐκκλησίας ταύτας ὡς πραγματικὰς καὶ ἀληθεῖς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διότι δὲν κατέχουν ὅλα τὰ γνωρίσματα καὶ τὴν πληρότητα τῆς θείας ζωῆς τῆς μίᾳς καὶ ἀληθινῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μόνον ἴχνη Ἐκκλησίας κατέχουν (vestigia Ecclesiae). Αὗται εἶναι τεμάχια χρυσοῦ ἀποσπασθέντα ἀπὸ τὸν κύριον ὄγκον τοῦ χριστιανικοῦ χρυσοῦ καὶ ἀναμιχθέντα καὶ νοθευθέντα καὶ μὲ ἄλλας οὐσίας. Κατὰ τὸ μέτρον λοιπὸν τῶν ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας ἀκόμη διατηροῦσι καὶ ἐφαρμόζουσιν, εὐρίσκονται ἐγγὺς ἢ μακρὰν τῆς σωτηρίας καὶ ἀναδεικνύονται ἐν τῇ μετὰ τοῦ Χριστοῦ

ζωῇ των³. Ἐὰν δὲ ὁ κ. Νησιώτης συνιστᾷ νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸ σύνθημα «ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τοὺς ὀκτὼ πρώτους αἰῶνας», τοῦθ' ὅπερ συνήθως προβάλλομεν κατὰ τὰς συζητήσεις μετὰ τῶν ἑτεροδόξων, διότι οἱ ὀκτὼ πρώτοι αἰῶνες ἀποτελοῦν τὸ κοινὸν παρελθόν, τὴν κοινὴν κληρονομίαν ὅλων τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, πράττει τοῦτο, ἵνα ἀποφεύγοντες τὸ παρελθόν, ἐπιδειξώμεν εἰς τοὺς ξένους τὴν σύγχρονον Ὁρθοδοξίαν μὲ ὅλα τὰ πλούτη τῶν ἀξιῶν καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν χαρισμάτων τῆς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν πραγματικὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆς. Τοῦτο βεβαίως εἶναι λίαν ὀρθὸν καὶ πειστικώτερον τῆς εἰς τὸ παρελθόν ἀναδρομῆς. Διὰ ταῦτα τελευτώντας ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ὁ κ. Νησιώτης, ζυγίζων πάντοτε καλῶς ὅσα γράφει καὶ λέγει, ἔχει πολλὴν πρωτοτυπίαν εἰς τὴν ὁμιλίαν του, ἢ ὁποία ὅμως πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων, ἔδει ἴσως νὰ εἶναι σαφέστερα καὶ ἀπλουστερά.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

3. Τὰ ἐντὸς τῶν εἰσαγωγικῶν ἀποτελοῦν τὴν ἀπάντησιν ἡμῶν, εἰς τοὺς Προτεστάντας ἀκροατὰς μετὰ τὴν ὁμιλίαν μου ἐν Evanston τοῦ Σικάγου περὶ τῆς ἐνόητος τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅταν ὑπέβαλον τὸ ἐρώτημα: «ἐὰν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὴ Ἐκκλησία, ποίαν ἰδέαν ἔχει αὐτὴ διὰ τὰς Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας; Ἐὰν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει σωτηρία (extra ecclesiae non est salus) τί θὰ γίνῃ μὲ τὰ πλήθη τῶν Προτεσταντῶν καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν; (Ἴδε ἡμετ. πραγματεία, Ἡ Β' Συνέλευσις τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Evanston, 1954, σελ. 47).

θέου Θωμοπούλου, περί τοῦ ὁποῦ ἐνθυμητικὸν σημείωμα ἐν φ. 175 β τοῦ κώδικος πληροφορεῖ ὅτι κατ' Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1719 ἐχειροτονήθη οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δημητσάνης Παγκρατίου εἰς τὴν ἐγγὺς τῆς Δημητσάνης μονὴν Παναγίας τῆς Αἰμυαλοῦς³. Ὁ Διονύσιος ἔγραψε διὰ λειτουργικὴν χρῆσιν ἀκολουθίας δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν, οὐ μὴν καὶ ἀγίων τινῶν, παρεμβάλλων εἰς τὰ γνωστὰ καὶ ἴδια ποιητικὰ δημιουργήματα. Ἐν καιρῷ θὰ ἔλθῃ εἰς φῶς πᾶσα ἡ ὑμνογραφικὴ δημιουργία τοῦ Διονυσίου, συνισταμένη εἰς στιχηρὰ προσόμοια, τροπάρια καὶ ἐπιταφίους θρήνους, ἀφιερωμένους εἰς τὴν Θεοτόκον, τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Πρόδρομον. Δὲν παραλείπει ἕκασταχοῦ, περατῶν τὴν πνευματικὴν του ἐργασίαν ὁ Διονύσιος, νὰ παρακαλῇ: ὦ ὑπεραγία μου Θεοτόκε, βοήθησόν μοι τῷ σῶ δούλω Διονυσίῳ ἀρχιθύτῃ Παλαιῶν Πατρῶν (φ. 36β). Ἄλλὰ καί: ὦ ὑπεραγία μου Θεοτόκε, δέξαι τὸ μικρὸν τουτὶ δῶρον τοῦ δούλου σου, ὡς τὰ δύο λεπτὰ ὁ υἱὸς καὶ θεός σου τῆς χήρας, ἀμήν. Διονυσίου Παλαιῶν Πατρῶν, ἔτει ζμθφ (= 1541) Αὐγούστου ιδ', ἰνδ (ικτιῶν)ος ιδ', ἐν τῇ μονῇ τοῦ Γεροκομείου (φ. 49β). Ἐπίσης (φ. 50α) ἐν ἀρχῇ τοῦ φύλλου: Ὑπεραγία μου κεχαριτωμένη Θεοτόκε, βοήθησόν μοι τῷ δούλω σου κλπ.

Τό γε νῦν παρουσιάζομεν σήμερον τὰ κατ' ἀλφαβητικὴν ἀκροστιχίδα πεποιημένα στιχηρὰ προσόμοια εἰς τὴν Κοίμησιν καὶ τὴν Μετάστασιν τῆς Θεοτόκου. Εἶναι ταῦτα ἰσάριθμα πρὸς τὰ γράμματα τῆς ἐλληνικῆς ἀλφαβήτου, χαρακτηρίζονται δ' ὡς στιχηρὰ προσόμοια προσόρτια καὶ μεθεόρτια εἰς τοὺς αἰνους τῆς Κοιμήσεως, τονισμένα εἰς ἤχον πλάγιον Β' καὶ δὴ προσηρμοσμένα εἰς τὸ γνωστὸν πρότυπον τροπάριον Αἰ Ἄγγελικαὶ προπορεύεσθε δυνάμεις τῶν παραμονῶν τῶν Χριστουγέννων. Ἡ κατανομή τῶν τροπαρίων ἀνταποκρίνεται εἰς ἕξ ἡμερῶν λειτουργικὰς ἀνάγκας ἀνὰ 4, ἦτοι ἀπὸ τῆς παραμονῆς (14 Αὐγούστου καὶ ἐπέκεινα τῆς 16-20 ἰδίου μηνός), διὰ τοὺς αἰνους. Ἀκολουθοῦν πάντοτε δοξαστικά τῶν αἰνῶν ὅλων τῶν ἡμερῶν, εἰλημμένα ἀτάκτως ἐκ τοῦ μηναίου, καθὼς καὶ ἀπόστιχα εἰς ἤχον Β' εἰς τὸ πρότυπον Οἶκος τοῦ Εὐφραθᾶ. Τὰ τελευταῖα ταῦτα ὅμως εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτούσια τὰ τροπάρια ἢ παραλλαγὰι ἐλαφραὶ τούτων ἐκ τοῦ μηναίου τῆς ἰδίας μεθεορτίου περιόδου, ἐκ τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου. Ἐνταῦθα παρατίθενται κατὰ σειρὰν τοῦ ἀλφαβήτου τὰ 24 τροπάρια καὶ ἐν τέλει προστίθεται σειρὰ 10 ὁμοίων στιχηρῶν, ἀνηκόντων εἰς τοὺς αἰνους τῶν δύο τελευταίων πρὸ τῆς ἀποδόσεως τῆς εορτῆς ἡμερῶν, (ἦτοι 21 καὶ 22 Αὐγούστου) Τῶν τελευταίων τούτων τροπαρίων τὰ ἀρχικὰ σχηματίζουν ἀκροστιχίδα ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ (9+1 ἐκτός τῆς ἀκροστιχίδος, μὲ ἀρχικὸν συμβολικὸν τοῦ τέλους γράμμα Ω).

3. Αὐτόθι, σελ. 21.

Ὁ Διονύσιος ὡς ποιητὴς κρινόμενος γενικῶς μὲν δὲν ἀντέχει —πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ εὐθὺς ἀμέσως τοῦτο—εἰς σοβαρὰν κριτικὴν, διότι δὲν εἶναι ἀπὸ τοῦ ὑψιπέτας τῶν αἰῶνων τῆς ἀκμῆς ἐκκλησιαστικῶς ποιητᾶς. Θὰ ἦτο σφάλμα ὅμως νὰ συγκριθῇ πρὸς ἐκείνους. Διότι ὁ ἐρημίτης τῆς μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν εἶναι ἕνας ἀφελὴς στιχογράφος τοῦ 15' αἰῶνος, ποὺ κατορθώνει νὰ μετουσιώσῃ τὴν συγκίνησιν του εἰς στίχους ἐπιτυχεῖς, συνισταμένους εἰς συμπλοκὴν δανειῶν καὶ ἀπηχῆσεων ἐκ τῆς κλασσικῆς, ἅς τὴν ὀνομάσωμεν, ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως καὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ἰδίων στοχασμῶν. Ὅσον καὶ ἂν λείπη ἡ πρωτοτυπία ἀπὸ τοὺς ὕμνους τοῦ Διονυσίου καὶ ἡ ἀληθὴς ποιησις ἀπὸ τὴν λιτὴν ἔμπνευσίν του, ὑπάρχει πάντως εὐσεβὴς διάθεσις, χωρὶς κοινοτυπίας, χωρὶς ἀκροβατισμοῦς ἢ ἐξοργιστικὰς ὑπερβολὰς, ὑπάρχει ἐπὶ τέλους ὀπισθεν τῶν στίχων θρησκευούσα ψυχὴ καὶ ἡ προσφερομένη ὑμνογραφία ἠμπορεῖ νὰ συγκινήσῃ.

Γλωσσικῶς ὁ ποιητὴς μας μιμεῖται πάλιν, εἶναι παροδοσιακός, εἶναι σαφὴς καὶ ἐκφραστικὸς, ἐλαχίστους σολοικισμοὺς διαπράττει, ὀλιγωτέρους ἀπὸ ὅσους μᾶς ἔχουν συνηθίσει οἱ λόγιοι τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν χρόνων. Ὅταν παρασύρεται εἰς ἀσυνταξίας τινὰς γίνεται συμπαθέστερος καὶ δὲν γνωρίζει κανεὶς ἂν ὑποπίπτῃ εἰς αὐτάς ἠθελήμενος ἢ ἀθελήτως, διὰ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ πρότυπον τροπάριον ἢ ἀπὸ ἀπροσεξίαν ἢ καὶ ἄγνοιαν τῶν συντακτικῶν κανόνων.⁴ Ἐχει ἐν πάσῃ περιπτώσει γνῶσιν τῶν ἱστορικῶν καὶ δογματικῶν θεμάτων καὶ ἡ συνοδεύουσα ἀφελὴς πλευρὰς ἐνδιαφέρουσαν τὴν ποιησίν του. Ὅταν ποτὲ ἢ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία προβῇ εἰς ἀναθεώρησιν τῶν πάσης φύσεως ἐκκλησιαστικῶν καὶ λειτουργικῶν βιβλίων, ἰδίως τῶν μηναιῶν, καὶ συμπεριλάβῃ εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα τὰς ἀκολουθίας τῶν νεομαρτύρων καὶ τοὺς πάσης φύσεως ἐκκλησιαστικῶς ὕμνους, τοὺς εἰς ἀγιορειτικῶς καὶ ἄλλους κώδικας ἐγκατεσπαρμένους, πρέπει νὰ θεωρηθῇ βέβαιον ὅτι κριτικῶς ἀποκαθαίρουμενοι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι τοῦ μητροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν Διονυσίου, ἐρχόμενοι εἰς φῶς προσεγῶς διὰ συνολικῆς ἐκδόσεως, θὰ εὑρουν θέσιν εἰς τὰ ἱερά τῆς Ἐκκλησίας βιβλία.

ΤΑΣΟΣ ΑΘ. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

4. Σιωπηρῶς ἀποκαθιστῶμεν τὴν ὀρθογραφίαν, τὴν στίξιν καὶ ἄλλα τινὰ καταφανῆ ἀβλεπτήματα, ὅλον στρατιὰ ἄγγέλων παραστάντες... ἀναβοῶντες κλπ., ἀψήσαντες ἄλλα μὴ ἐπιδεχόμενα βελτίωσιν. Ἄξιον σημειώσεως ἀκόμη εἶναι, ὅτι εἰς τινὰ σημεία ὁ ὑμνογράφος ἀπηχεῖ τὸν πόνον τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του ἐκ τῆς πιέσεως τῶν βαρβάρων Ἀγαρηῶν, δι' ὃ ἐπικαλεῖται τὴν λύτρωσιν τῆς Παναγίας, π. χ. εἰς τὸ τροπάριον Β: Ἰ δε σὸν λαὸν κακῶθ ἔντα τῶν ἕξ Ἀγαρ... καὶ περαιτέρω πάλιν, εἰς τὸ στοιχεῖον Ζ: καὶ βλέψον... τοὺς κεκακωμένους ἐξ ἀθέων καὶ δεινῶν ἐχθρῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀγαρ καὶ λύτρωσαι.,.

Ἦχος Πλ. Β'.

Αἱ Ἀγγελικαὶ προπορεύεσθε
Δυνάμεις. Ἀκροστιχίς ΑΒΓΔΕΖ...

Αἱ Ἀγγελικαὶ προπορεύθητε Δυνάμεις,
πρὸς Γεθσημανῆ, τοῦ κηδεῦσαι τὴν Παρθένον,
Ἀπόστολοι πάντοθεν ἐκ περάτων ἀθροίσθητε,
ἅπας τε λαὸς καὶ βασιλεῖς τε δράμετε σπουδῆ, χαρᾶ
καὶ φόβῳ πιστῶς κράζοντες,
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ Παρθένε πανάχραντε.

Βλέπον εἰς ἡμᾶς τοὺς σοὺς δούλους, Θεοτόκε,
ἴδε σὸν λαὸν κακωθέντα τῶν ἐξ Ἄγαρ
καὶ πέμψον οὐρανόθεν σὴν βοήθειαν, δέσποινα,
λύτρωσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν κινδύνων καὶ τῶν πειρασμῶν
τῶν ἐρχομένων ἐν τῇ Κοιμήσει σου,
ὅπως ὑμνοῦμέν σε ἀεὶ, ἀγία θεόνυμφε.

Γένος τῶν βροτῶν σὲ δοξάζει, Παναγία,
καὶ σὲ προσκυνεῖ, τὸν σὸν τόκον μεγαλύνει,
μὴ παύσῃ οὖν, Παρθένε, σὸν λαὸν ἐποπτεύουσα
ἐν τῇ σῇ ἀγία Μεταστάσει καὶ πρὸς οὐρανὸς
ἀνερχομένη πιστῶς κράζοντα,
εὐλογημένη σὺ γὰρ εἶ, ἀγνή θεοδόξαστε.

Δόξα σοι ἀγνή θεοδόξαστε Παρθένε,
δόξα τῇ σεπτῇ καὶ ἀγία σου Κοιμήσει,
χαρὰ γὰρ τῶν ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ὑπάρχουσα,
πρὸς τὸν σὸν υἱὸν μὴ διαλίπης πρεσβεῖν πάντοτε
ρυσθῆναι πάσης θλίψεως
τοὺς ἐκτελοῦντάς σου πιστῶς τὴν θείαν Μετάστασιν.

Ἐφθασεν ἰδοὺ νῦν ἡμέρα εὐφροσύνης,
τὸν Ἐμμανουὴλ ἢ τεκοῦσα θεὸν Λόγον
ἦρθη τῶν ἐπιγείων πρὸς τὰ ἄνω βασίλεια·
ὄθεν, βασιλεῖς καὶ ἱεράρχαι καὶ πάντες λαοί,
συναθροισθέντες αὐτῇ εἴπωμεν,
εὐλογημένη εἶ, σεμνή, θεοδόξαστε.

Ζώωσον ἡμᾶς, ὑπεράγαθε Μαρία,
ἐν τῇ ἀπὸ γῆς οὐρανίῳ σου ἀνόδῳ
καὶ βλέπον ἐξ ἀγίας καὶ σεπτῆς κατοικίας σου
τοὺς κεκακωμένους ἐξ ἀθέων καὶ δεινῶν ἐχθρῶν
τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ καὶ λύτρωσαι,
σὺ γὰρ ἡμῶν εἶ ἡ μόνη ἐλπίς καὶ βοήθεια.

Ἦλθε διὰ σοῦ εἰς τὸν κόσμον, Θεοτόκε,
πάλιν ὁ υἱὸς καὶ θεὸς σου οὐρανόθεν,
σὸν πᾶσι τοῖς ἀγίοις ἀρχαγγέλων στρατεύμασι
καὶ παραλαβὼν τὴν σὴν ἀγίαν σου ψυχὴν τὴν ἄμωμον,
Παρθένε, σοὶ δόξαν ἔμελψε
τῶν ἀποστόλων ὁ χορὸς καὶ πάντες οἱ δίκαιοι.

Θέλων ὁ οὐρανὸς κλίνας Κύριος κατέβη
καὶ παρθενικὴν μήτραν ἔκρησεν ἀφράστως
καὶ νῦν δὲ οὐρανόθεν πάλιν ἦλθε δοξάσαι σε
καὶ παραλαβὼν τὴν σὴν ἀγίαν ψυχὴν ἀνήλθεν
ὡς υἱὸς σου πρὸς τὰ οὐράνια,
ὃν προσκυνοῦμεν οἱ πιστοὶ καὶ σὲ μακαρίζομεν.

Ἴδετε, λαοί, καὶ θαυμάσατε τὰ πάντα,

πῶς ἐκ νεφελῶν οἱ ἀπόστολοι ἀφέντες
εἰσῆλθον ἐκ περάτων τοῦ κηδεῦσαι τὴν δέσποιναν,
τοῦ δεσπότου πάντων τὴν μητέρα καὶ τῶν οὐρανῶν
ὑψηλοτέραν, πρὸς ἣν κράζομεν.
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, Παρθένε πανάχραντε.

Κύκλω, στρατιαὶ τῶν ἀγγέλων παραστᾶσαι
καὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ ἀρχῶν, ἐξουσιῶν τε,
τὴν σὴν κλίην ἐδλαβῶς, Παρθένε, παριστάμεναι
καὶ ἀναβοῶσαι σοὶ ἀνύμουν, τὸν υἱὸν καὶ κτίστην
σον ὁρῶσαι τρόμῳ ἔμελπον,
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, ἢ πάντων βοήθεια.

Λαὸς δυσσεβῆς, ἀπειθῆς τῶν Ἰουδαίων,
ὁ παρανομῶν κατὰ πάντα τοῦ Σωτήρος,
ὁρῶντές σου τὴν δόξαν μαρτυρῶς ἐβουλεύσαντο,
τὴν σὴν κλίην ρῆξαι, Θεοτόκε, καὶ πρὸς γῆν αὐτὴν
καταβιβᾶσαι, ἀλλ' ἐτυφλώθησαν
ἀορασίᾳ φοβερᾶ δικαίως οἱ ἄνομοι.

Μόνος ὁ δεινὸς καθορμήσας τῶν Ἑβραίων
μανιωτικῶς Ἰεφονίας ὁ παράφρων
τὴν κλίην καταστρέφει καὶ προσφάσας ὁ δέλαιος
τὰς αὐθάδεις χεῖρας κατεκόπη ξίφει ἀοράτως
τοῦ ἀγγέλου, ὃν ἴασασα
ἢ παμμακάριστος ἀγνή ἐπίστευσε τὴν δόξαν σου.

Νέον ἐπὶ γῆς βρέφος ᾤφθη ὁ δεσπότης
καὶ παρθενικαῖς σοῦ ὠλέναις ἠγκαλίσθη
καὶ γάλακτι ἐτρέφη ὁ τροφὸς πάσης κτίσεως
καὶ ὡς ὀφειλέτης καὶ υἱὸς σου ἦλθε τοῦ λαβεῖν τὴν σὴν
ἀγίαν ψυχὴν, ἀχραντε,
ὃν προσκυνοῦμεν οἱ πιστοὶ καὶ σὲ μακαρίζομεν.

Ξένα καὶ φοικτὰ καὶ παράδοξα ὠράθη
τὰ ἐν τῇ Σιών γεγονότα σοὶ, Παρθένε,
ἐξ οὐρανοῦ ἀγγέλων πληθὺς ἢ ἀρίθμητος,
ἐκ περάτων πάντες οἱ τοῦ λόγου ἦλθον τοῦ κηδεῦσαι
σου τὸ σῶμα καὶ πάντες ὕμνησαν
σὲ τὴν Παρθένον καὶ ἀγνήν, τὴν κόσμον βοήθειαν.

Ὅλην σε, ἀγνήν, ὄλην ἄσπιλον ἰδὼν σε,
ὄλην γλυκασμὸν ἀποστάζοντα, Παρθένε,
κατήλθεν ὁ δεσπότης ἐπὶ σὲ καὶ ἐσκήνωσε
καὶ χαρᾶς ἐπλήρωσε τὰ πάντα, νῦν δὲ τῇ ἀγία σου
Κοιμήσει πάλιν ἐδόξασε,
δι' ὃ βοῶμεν καὶ ἡμεῖς, χαίροις ζωῆς πρόξενε.

Πάντες οἱ λαοὶ μακαρίζομεν, Παρθένε,
πάντες οἱ πιστοὶ προσκυνοῦμεν σε βοῶντες,
χαῖρε χαρᾶς δοχείον, χαῖρε δόξα τῶν δούλων σου,
χαῖρε ἢ ἐλπίς καὶ προστασία τῶν ἀνυμνούντων σου
τὴν θείαν πιστῶς Μετάστασιν,
εὐλογημένη ἀληθῶς, ἀγνή θεοδόξαστε.

Ράνον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου, Παρθένε,
τοὺς τῷ πονηρῷ καθ' ἡμέραν πλανωμένους
καὶ πέμψον οὐρανόθεν τὴν σὴν χάριν, θεόνυμφε,
ἐν τῇ σῇ ἀγία Μεταστάσει, ὅπως λυτρωθῶμεν τῶν
παγίδων αὐτοῦ κράζοντες,
εὐλογημένη εἶ, σεμνή, ἀγνή θεοδόξαστε.

Στώμεν εὐλαβῶς ἐν τῷ οἴκῳ τῆς Παρθένου
καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς ἀπενίζοντες εἰκόνα,
βοήσωμεν ἐκ πόθου, ὑπεράγαθε, δέσποινα,
σῶσον ἡμᾶς, κόρη, τοὺς σοὺς δούλους ἐν τῇ θείᾳ
μνήμῃ σου, Παρθένε, πιστῶς κράζοντας,
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν ὑπάρχεις, θεόνομφε.

Τεῖχος τῶν πιστῶν καὶ ὀχύρωμα ὑπάρχεις,
ὦ παναληθῆς τοῦ θεοῦ ἡμῶν μητέρα,
πρὸς σέ γὰρ ἐκβοῶντες καταφεύγομεν, δέσποινα,
δέξαι τὰς ἡμῶν δεήσεις μόνη τῶν χριστιανῶν
ἢ προστάσια τῇ Κοιμήσει σου,
ὅπως συμφώνως οἱ πιστοὶ αἰεὶ μεγαλύνωμεν.

Ἐψιστον θεὸν σὺ γὰρ ἔτεκες, Παρθένε,
ἔψωσον ἡμᾶς ἀπὸ γῆς ἐκ τῶν γηίνων
καὶ βλέπον οὐρανὸν ἀπὸ γῆς ἢ ἀπάρασα,
καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνυψωθείσα, πρὸς τὸν σὸν υἱὸν
καὶ βασιλέα πιστῶς κράζοντας,
εὐλογημένη ἀληθῶς ὑπάρχεις, πανάμωμε.

Φῶς τὸ τριλαμπές ἐπεσκίασε, Παρθένε,
σέ τὴν καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον μητέρα,
τοῦ πάντων βασιλέως καὶ θεοῦ ἡμῶν, ἄχραντε,
ὅθεν τῇ Ἁγίᾳ σου Κοιμήσει σέ παρακαλοῦμεν οἱ σοὶ
δούλοι καὶ βοῶμέν σοι,
μὴ διαλίπης καὶ ἡμᾶς, ἀγνή, θεοδόξαστε.

Χαῖρε, ἢ χαρὰ τῶν ἀνθρώπων, Θεοτόκε,
χαῖρε, ἢ ζωὴ, ἢ ζωώσασα τὰ πάντα
ἐκ σοῦ γὰρ, Παναγία, ὁ θεὸς πεφανέρωται
καὶ ἐρόσατο ἡμᾶς τῆς πλάνης καὶ τῶν πειρασμῶν
τοῦ ἄλλοτρίου, δι' ὃ κράζομεν,
ἐν τῇ Κοιμήσει σου, ἀγνή, πάντων ἡμῶν μνήσθητι.

Ψυχαῖς καθαφαῖς καὶ ἐν χεῖλεσιν ἀγνοῖς τε,
δεῦτε τὴν ἀγνήν ἀνυμνήσωμεν Παρθένον
ἐν τῇ σεπτῇ καὶ θείᾳ καὶ φαιδρᾷ Μεταστάσει αὐτῆς
καὶ βοηθώμεν αὐτῇ ἐν φόβῳ, μνήσθητι ἡμῶν,
Παρθενομήτορ, πιστῶς κράζοντες,
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, ἀγνή, θεοδόξαστε.

Ἦ τῶν ὑπὲρ νοῦν καὶ ἀρρήτων μυστηρίων,
ὦ τῆς σῆς, ἀγνή, καθαρότητος, τὸ βάθος,
θεὸς ἐκ σοῦ ἐτέχθη μὴ τραπεῖς τῇ θεότητι,
πάλιν δὲ ἐν γῇ κατήλθε τοῦ κηδεῦσαι σε,
ἄχραντε κόρη, σὺν ἀρχαγγέλοις τε,
δι' ὃ βοῶμεν καὶ ἡμεῖς, πάντων ἡμῶν μνήσθητι.

Στιχηρὰ προσόμοια μεθεόρτια.
Ἀκροστικίς, ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Δέχον, ἀγαθή, τοῦ σοῦ δούλου τὰς δεήσεις,
ἀπὸ ρυπαρῶν καὶ βεβήλων μου χειλῶν
καὶ πρόσχες, Παναγία, ἐν ἰλέῳ σου ὄμματι
ἐν τῇ σῇ Ἁγίᾳ Μεταστάσει, ἢ πρὸς οὐρανὸν
ἀνυψωθείσα, πιστῶς κράζοντα,
εὐλογημένη ἢ θεὸν ἀχώρητον τέξασα.

Ἰδε μου, ἀγνή, τῶν ὀδίνων νῦν τὸ ἄλγος
καὶ τὴν συμφορὰν τῶν καθ' ὅλα μου σφαλμάτων

καὶ πέμψον οὐρανόθεν σοῦ τὸ ἄμετρον ἔλεος,
ἢ χαρὰ τῷ κόσμῳ τεξαμένη καὶ σοῦ τῇ Κοιμήσει
λαμπρυνθέντα, ὅπως κράζω σοι,
εὐλογημένη εἰ, ἀγνή, Παρθένε θεόνομφε.

Ὁ τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρον στερεώσας
καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐν τοῖς ἀνθεσι κοσμήσας
κατήλθε σοῦ τὴν μήτραν καὶ οἰκήσας ἠγίασε,
ὅθεν, Παναγία Θεοτόκε, ἐν τῇ σῇ Ἁγίᾳ Μεταστάσει
πάντας σκέπασον,
τοὺς ἐπὶ σοὶ τῇ καθαρᾷ ἐλπίζοντας, δέσποινα.

Νῦν οἱ οὐρανοὶ συνευφράνθησαν ὀρῶντες
σέ τὴν φαεινὴν καὶ ὀλόφωτον λαμπάδα,
ἀπαίρουσαν τὰ ἄνω συνοικῆσαι βασιλεία
καὶ σὺν τῷ υἱῷ συμβασιλεύσαι, ἢ βασιλίсса παντὸς
τοῦ κόσμου, δι' ὃ κράζομεν,
σὺν ἀποστόλοις καὶ ἡμεῖς, μιμησκόμο ἡμῶν, δέσποινα.

Ἐμνον τῇ ἀγνῇ ἀναπέμψωμεν Παρθένω
καὶ σὺν Γαβριὴλ ἀνακράξωμεν βοῶντες,
χαῖρε χαρὰ τοῦ κόσμου, χαῖρε γῆς ἢ ἀπαίρουσα,
καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνερχομένη τῷ υἱῷ συνῆναι καὶ θεῷ
σου, δι' ὃ κράζομεν
σὺν ἀρχαγγέλοις καὶ ἡμεῖς, χαῖρε θεοδόξαστε.

Σήμερον, λαοί, εὐφρανθῶμεν καθορῶντες
δόξαν τῆς ἀγνῆς καὶ ὑπέρλαμπρον ἡμέραν
τῆς θείας καὶ ἁγίας καὶ ἀρρήτου Κοιμήσεως
καὶ σὺν ἀποστόλοις καὶ ἀγγέλοις ὕμνον ἀνακρά-
ξωμεν βοῶντες, ὦ παμμακάριστε,
ἁγία δέσποινα σεμνή, σκέπε ἡμᾶς πάντοτε.

Ἰδε μου, ἀγνή, τὸν ἐκ βάθους τῆς καρδίας
πόθον τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἄπασαν ἰσχὺν μου
καὶ δός μοι ἀνυμνήσαι σοῦ τὴν θείαν Μετάστασιν,
χάριν σὴν ἁγίαν, ὦ Παρθένε, καὶ σὺν ἀποστόλοις
καὶ ἀγγέλοις πιστῶς κράζειν σοι,
εὐλογημένη εἰ, ἀγνή, χαρὰ μου καὶ καύχημα.

Ὁ πᾶσαν προὶν ζώων πάντων καὶ ἀνθρώπων
ὁ δωρούμενος θεὸς οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀπάσης,
αὐτὸς καὶ νῦν κατήλθεν ἐν τῇ θείᾳ Κοιμήσει σου
καὶ ὡς ὀφειλέτης καὶ υἱὸς σου ψυχὴν ἔλαβε τὴν θείαν,
τὴν σὴν ἄχραντε,
καὶ πρὸς οὐράνια, ἀγνή, αὐτὴν κατεσκήνωσεν.

Ἐπερθεν, ἀγνή, βλέπον μοι τῷ σῷ οἰκέτῃ
καὶ μὴ παριδὼν ἀπελπίσης τὸν σὸν δούλον,
ἐλπίζοντα τὴν σκέπην σου, τὴν θείαν καὶ ἄχραντον,
ὅπως εὐχαρίστως ἐκβοῶ σοὶ καὶ χαρμονικῶς πάντοτε
κράζω ἐν τῇ Κοιμήσει σου,
εὐλογημένη εἰ, σεμνή, ἢ σκέπη τοῦ δούλου σου.

Ἦ μακαριστὴ Παναγία, Θεοτόκε,
ὦ χαρὰ κάμου τοῦ σοῦ δούλου τοῦ ἀχρείου,
ἐπίβλεπον καὶ ἴδε τὸν σὸν ὕμνον σοὶ πλέξαντα,
καὶ παράσχον λύσιν τῶν σφαλμάτων ἐν τῇ σῇ Κοιμήσει
τῇ ἁγίᾳ, ὅπως πάντοτε
ἐν εὐχαρίστῳ σε φωναῖς ὕμνῳ καὶ δοξάζω σε.

Η ΚΗΡΥΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ

Ἡ ἑτέρα τῶν Πηγῶν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως Ἰερὰ Παράδοσις ἐν τῷ εὐρυτάτῳ αὐτῆς κύκλῳ περιλαμβάνει ἀσφαλῶς καὶ τὸν τομέα τῆς Κηρυγματικῆς Παραδόσεως, ἥτοι τῆς μορφῆς ἐκείνης τῆς Θεολογικῆς Παραδόσεως, ἥτις διεμορφώθη ἐν τῷ Κηρύγματι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς ἐποχῆς μέχρι καὶ τῶν τελευταίων μορφῶν τῆς κηρυγματικῆς ἀπὸ τοῦ Ἀμβωνος ἐπικοινωνίας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Ἐαυτῆς Ποίμνιον. Ἡ δὲ οὕτως μακροβιωτάτη—μακροβιωτάτη ὡς ἐπεκτεινομένη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως ἐπὶ Γῆς τοῦ Προφητικῶ ἀξιώματος τοῦ Κυρίου καὶ ὡς διερχομένη δι' ὅλων τῶν φάσεων τῆς Ἀποστολικῆς κηρυγματικῆς δράσεως καὶ ἐπεκτεινομένη εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ δὴ μέχρι τῆς κηρύξεως τοῦ Εὐαγγελίου «ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ»¹, ἥτοι μέχρι τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου—Κηρυγματικὴ Παράδοσις ἀπετέλεσεν ἀσφαλῶς τὸν ιδιόρρυθμον τύπον εὐαγγελισμοῦ, μεταδόσεως, ἐρμηνείας καὶ παραφυλακῆς τῆς Ἀποκαλυμμένης Ἀληθείας, τύπον παράλληλον πρὸς τὴν καθόλου ἐκ Παραδόσεως διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Κατέλαβε δὲ οὕτως ἡ Κηρυγματικὴ αὕτη Παράδοσις ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας ἰδιάζουσαν θέσιν καὶ ἴδιον κύρος ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως ἐκτάσεως καὶ ἐντάσεως μόρφης τοῦλάχιστον, ὅσῃ ἐνεφάνισε καὶ πᾶσα ἄλλη τὸσφὴ Παραδόσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τῆς καθαρῶς Δογματικῆς ἢ Πατερικῆς μέχρι καὶ τῆς Ὑμνογραφικῆς ἢ ἄλλης οἰασδήποτε. Ἄπαν δὲ τοῦτο ἐγένετο ἐν τῷ Κηρύγματι, διὰ τοῦ Κηρύγματος καὶ μετὰ τοῦ Κηρύγματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰς τρόπον, ὥστε ἡ μορφωθείσα οὕτως Κηρυγματικὴ Θεολογία ἀπὸ μὲν τῆς ἀπόψεως τοῦ περιεχομένου αὐτῆς εἰς Ἀποκαλυμμένης Ἀληθείας, νὰ συνδέηται μὲ αὐτὰς ταύτας τὰς δύο Πηγὰς τῆς Ἀποκαλύψεως, ἥτοι πρὸς ὅ,τι ἀποκαλοῦμεν Συστηματικὴν μὲν καθόλου, Βιβλικὴν δὲ καὶ Πατερικὴν ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους Θεολογίαν, ἀπὸ δὲ τῆς ἀπόψεως τῆς μορφῆς πρὸς τὴν ἱερὰν Ρητορείαν, πρὸς τὸ Κήρυγμα ὡς φωνὴν τοῦ ἱεροῦ Ἀμβωνος, ἥτοι πρὸς τὴν Πρακτικὴν λεγομένην Θεολογίαν. Ἐνταῦθα δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ παρούσα μελέτη δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν «πραξίν» τοῦ Κηρύγματος, ἀλλὰ εἰς τὴν «Θεολογίαν» αὐτοῦ.

Ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία ἀποτελεῖ ἓνα εὐρὺν καὶ ἀνεξάρτητον² μέχρι σήμερον κύκλον τῆς περὶ τὴν Ἰερὰν Παράδοσιν καὶ τὴν ἐπὶ μέρους αὐτῆς Θεολογίας. Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ μόνη, ἢ ὅποια ἀπέβη βίωμα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐν προτέροις μὲν αἰῶσι τοῦ Πατερικοῦ καὶ Βυζαντινοῦ παρελθόντος, μάλιστα δὲ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῶν Κάτω χρόνων, ὅτε καὶ πᾶσαι σχεδὸν αἱ λοιπαὶ μορφαὶ τῆς Θεολογίας, εὐρέθησαν ἐν ἀδρανεῖα, μόνη δὲ ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία

λογία εἰς ἀκμὴν ἐλθοῦσα, ἐνεφάνισε τὴν Ἰερὰν τῆς Ἐκκλησίας Παράδοσιν ζῶσαν καὶ συνεχιζομένην εἰς τὸ παντελές. Καίτοι οὐδεὶς ἀρνεῖται τὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν σημασίαν καὶ πασῶν τῶν λοιπῶν μορφῶν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ ἐν αὐτοῖς, ὡς εἰκόσ, τοῖς Κάτω αἰῶσι, ἐν τοῦτοις δέον νὰ υπογραμμισθῇ ἐνταῦθα ἢ ἀπὸ ταύτης τῆς πλευρᾶς σπουδαιότης τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας, τῆς ἀποτελοῦσης τὸ θέμα τῆς παρούσης μελέτης.

Τὰ θεμέλια τῆς καθόλου Κηρυγματικῆς Θεολογίας ἐτέθησαν ἐκ μέρους αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ὅστις ἀπετέλεσε τὸ κέντρον αὐτῆς, τοῦτο μὲν δι' ὅλης τῆς τριετοῦς κηρυγματικῆς Αὐτοῦ δράσεως, τοῦτο δὲ διὰ τῆς ἱστορικῆς ἐντολῆς Του πρὸς τοὺς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους Αὐτοῦ: «πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει»³. Ἡ θεμελιώδης αὕτη ἐντολὴ τοῦ Κυρίου ἀποκαλύπτει εἰς τὴν Θεολογικὴν σκέψιν τρία τινά:

α) Τὸν σκοπὸν τῆς Θείας ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ πεπτακότος ἀνθρώπου: «οὐ γὰρ ἦλθαν, ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον»⁴.

β) Τὸν τρόπον τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας, ὁ ὁποῖος εἶνε κατ' ἐξοχὴν τὸ Κήρυγμα καὶ εἶτα αἱ διάφοροι θυματουργικαὶ ἐνέργειαι ἐκ μέρους τῶν Ἀποστόλων ἰδίᾳ πρὸς ἐπισφράγισιν καὶ ἀνάδειξιν τοῦ θείου χαρακτῆρος καὶ προελεύσεως τοῦ Κηρύγματος. Τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα τῆς σωτηρίας παρατηροῦμεν, ὅτι πρῶτος ἐφήρμοσεν ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἀψευδῆ τῶν Εὐαγγελιστῶν μαρτυρίαν: «περιῆγε...τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων...καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν»⁵.

Τὰ μέσα δὲ ταῦτα ὄφειλον νὰ χρησιμοποιήσουν καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἥτοι τὸν λόγον τὸν προφορικόν, ὅστις περιεβάλλετο μεθ' ὅλων ἐκείνων τῶν ἰδιαζόντων αὐτῶν θείων χαρακτῆρων καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τῆς πειθοῦς αὐτοῦ ἀπηθύνετο πρὸς τὴν ἐλευθέραν συνειδησιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πτώσεως, τῶν αἰτούντων τὴν θεῖαν συγγνώμην καὶ καταλλαγὴν κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν: «πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε... ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρῖζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε...»⁶.

γ) Τὸν χαρακτῆρα τῆς σωτηρίας, ὅστις εἶνε ἡ παγιοσμία αὐτῆς⁷ καθ' ὅτι, ὅπως διὰ τοῦ πρώτου Ἀδάμ ἐξέπεσεν ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον Γένος, τοιοῦτοτρόπως διὰ τοῦ δευτέρου Ἀδάμ ἀνέστη καὶ ἐσώθη τοῦτο.

Ὅθεν ἡ Ἐκκλησία προκειμένου νὰ φέρῃ τὸ μήνυμα τῆς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατεργασθείσης

1. Ματθ. 26,13.

2. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἡσχολήθη ἐν εὐρύτατα, συγγραφῆς διατριβὴν μὲ τίτλον «τὸ Κήρυγμα καὶ ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν», μὴ ἐκδοθεῖσαν μέχρι σήμερον τύποις.

3. Μαρκ. 16,15. Πρβλ. Ματθ. 10,7. 28,19 Μαρκ. 13,10.

4. Ἰωάν. 12,47.

5. Ματθ. 9,35.

6. Ματθ. 10,7.

7. Μαρκ. 13,10.

ἡμῶν σωτηρίας, ἔδει νὰ ἀναλάβῃ τὸ δυσχερὲς ἔργον Αὐτῆς διὰ τοῦ Κηρύγματος καὶ μόνον. Τὸ βᾶρος τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος συγκεντρῶται εἰς τὸ ὀστράκινον τοῦτο σκεῦος. Ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης ἔδει αἱ πρὸς σωτηρίαν ἀποκαλυφθεῖσαι Ἀλήθειαι νὰ τύχωσι μιᾶς ὄλης εἰδικῆς ταξινομήσεως, ἥτις κατὰ τὸν τρόπον τῆς μεταδόσεως αὐτῶν ἐπηρεάζετο οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας κρατουσῶν ἱστορικῶν, πολιτικῶν, ψυχολογικῶν, θρησκευτικῶν καὶ γεωφυσικῶν καταστάσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐντὸς Αὐτῆς, καθ' ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ἀρτισυστάτου καὶ νεοπαγοῦς Ὄργανισμοῦ μετὰ τὴν ὑπερφυᾶ σύνδεσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου στοιχείου. Ἡ συστηματικώτερα οὕτω προβολὴ τῆς ἀποκεκαλυμμένης Πίστεως ἐδημιούργησε μίαν νέαν μορφήν Θεολογίας ἐν τῇ μακραιωνί Ἐκκλησιαστικῇ Παραδόσει, τὴν μορφήν τῆς οὕτω καλουμένης Κηρυγματικῆς Θεολογίας.

Κατὰ ταῦτα δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὴν Κηρυγματικὴν Θεολογίαν ὡς τὴν συστηματικὴν ἐκείνην ἐκθεσιν τῆς παραθοδείσης Θεολογικῆς ὕλης, τὴν γενόμενην διὰ τοῦ Κηρύγματος πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν τῆς Ἀποκαλύψεως, τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ἀνωτέρω ὀρισμός, καίτοι δὲν δύναται νὰ συμπεριλάβῃ ἅπαν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐν θέματι μορφῆς τῆς Ἰ. Παραδόσεως, ἐν τούτοις ἐν αὐτῷ ὑπογραμμίζονται δύο βασικὰ στοιχεῖα, ἥτοι τὸ ὑποκείμενον, ὅπερ ἀποτελεῖ ἡ Ὑπερφυσικὴ Ἀποκάλυψις καὶ τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἡ πραγματοποίησις τοῦ σχεδίου τῆς Ἀπολυτρώσεως.

Ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία, κατὰ τὴν εἰδικὴν αὐτῆς ἀποστολήν, ἦν ἀνέλαβεν ἐντολήν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως μεταδώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον, ἔχει ἀσφαλῶς καὶ εἰδικὸν καὶ ὀρισμένον τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, ὅπερ χαρακτηρίζει ταύτην καὶ προσδίδει εἰς αὐτὴν συγχρόνως ὑπερφυᾶ ὄλης χαρακτῆρα. Ἐφ' ὅσον δὲ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία λαμβάνει ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ Αὐτῆς κατὰ συνέπειαν ἀντλεῖ τὰ στοιχεῖα ἐκείνα, ἅτινα μορφωνοῦσι καὶ συγκροτοῦσι τὴν ὑπόστασιν αὐτῆς. Ταῦτα δὲ εἶνε αἱ Ἀποκεκαλυμμένα Ἀλήθειαι, αἱ ὁποῖαι στοχάζονται τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅτι ἡ Ὑπερφυσικὴ Ἀποκάλυψις ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας, τοῦτο εἶνε γεγονός ἀναμφισβήτητον, διότι ταύτην καταγγέλλει αὐτὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτάχθη.

Ἡ Ἀποκάλυψις, καίτοι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς οἰκιοποιήσεως Αὐτῆς, ἐν τούτοις διετήρησεν Αὐτὴ ὁσονούπω τὸν ὑπερφυσικὸν Αὐτῆς χαρακτῆρα, γεγονός τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν σοβαρὸν φραγμὸν. Εἰς τὴν ἄρσιν δὲ τούτου ἔρχεται ἀρωγὸς ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία, ἡ ὁποία μεθοδικῶς προσπαθεῖ, ὅπως ἐμπεδώσῃ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ, χρωμένη τῷ λόγῳ καὶ τῇ πίστει, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα δυνηθῇ καὶ καταστῇ οὗτος κοινωνὸς τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

Τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἡ Κηρυγματικὴ Θεολο-

γία ἀντλεῖ ἀσφαλῶς ἐκ τινος ἀθθεντικῆς πηγῆς· αὕτη δὲ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῇ ὅποια εὑρηται ἀποτεθησαυρισμένη σύνολος ἡ Ἀποκάλυψις, καί, ἡ ὅποια ἐν ταύτῳ εἶνε ἐγγυητὴς τῆς γνησιότητος τοῦ περιεχομένου τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας καὶ ἡ μόνη ἀρμοδία Ἀρχή, ἡ δυναμένη νὰ ἐξελέγξῃ τοῦτο, συγχρόνως δὲ καὶ νὰ ἐπικυρώσῃ τοῦτο κατὰ τρόπον ἀπόλυτον.

Πρὸς ὑπογράμμισιν ἔτι περισσοτέρως τῆς σημασίας καὶ τῆς σπουδαιότητος, ἦν κέκτηται ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία διὰ τὴν καθόλου Θεολογικὴν Παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν τοῖς ἐφεξῆς θὰ ἐξετασθῇ ἡ ἀναγκαιότης αὐτῆς διὰ τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον συνεστήθη, ἥτοι τὴν σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ζήτησις τῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι καθιστῶσι τὴν Κηρυγματικὴν Θεολογίαν ἀναγκαίαν καὶ σημαίνουσαν διὰ τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν, δὲν πρέπει νὰ ἐπεκταθῇ ἐκτὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς Ἀποκαλύψεως, διότι Θεολογικῶς ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀναγκαιότητα τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας ὡς εὐρισκομένην ἐν αὐτῷ τῷ γεγονότι τῆς προβολῆς τῶν Ἀληθειῶν, τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ Ἀποκεκαλυμμένων. Ἡ ἀντίληψις αὕτη δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν κάτωθι Θεολογικῶν δεδομένων.

1. Ὁ ἀνθρώπινος λόγος, ἡ νοητικὴ αὕτη δύναμις τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς ὁποίας κατ' ἀρχὴν ἐπιδιώκει νὰ συλλάβῃ οὗτος τὴν Ὑπερφυσικὴν Ἀλήθειαν, εὐρίσκειται εἰς πραγματικὴν ἀδυναμίαν διὰ τὸν πεπερασμένον αὐτῆς χαρακτῆρα, καθ' ὅσον ἡ ἀνθρωπίνη κατάληψις ἔχει τὰ φυσικὰ αὐτῆς πέρατα, πέραν τῶν ὁποίων ἀδυνατεῖ νὰ προχωρήσῃ, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει τὴν ὑπαρξίν ὁδηγοῦ καὶ ἐρμηνείας.

2. Τὸ ἔργον τῆς ἐρμηνείας, ἀναπτύξεως καὶ διαπύξεως τοῦ περιεχομένου τῆς Ἀποκαλύψεως, λεπτόν καὶ ἀπολύτως ὑπεύθυνον, ἔδει νὰ ἐπιτελεσθῇ ἀθθεντικῆ καὶ κατὰ πάντα ἀξιόπιστος Ἀρχὴ καὶ τοιαύτη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπῆρξεν ἡ Ἐκκλησία, ἡ καὶ θεματοφύλαξ Αὐτῆς⁸.

3. Ὁ σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον συνετελέσθη τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, ἀπῆται, ὅπως διὰ ζώσης προβληθῇ καὶ ἐξαγγελθῇ ἡ σώζουσα Φωνὴ τοῦ ἐνσαρκωθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον. Τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Ἐκκλησία πραγματοποιεῖ διὰ τοῦ Κηρύγματος. Ἐνταῦθα νοητέον, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Κηρύγματος δὲν συνετελεῖτο ἄνευ συστήματος, ἀλλὰ μεθοδικῶς, καθ' ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἐξηρτάτο οὐσιαστικῶς ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς πειθοῦς.

Σύντρεις οἱ ἀνωτέρω λόγοι ὑπῆρξαν βασικοὶ παράγοντες διὰ τὴν ταξινομήσιν τῆς παραδοθείσης Θεολογικῆς ὕλης εἰς τρόπον, ὥστε ἐμόρφωσαν ἰδίαν κατεῦθυνσιν ἐν τῇ καθόλου Θεολογικῇ παραδόσει τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία φέρεται ὑπὸ τὸν περιεκτικὸν τίτλον τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας.

8. Κριτοπούλου Μητροφάνους, Ὁμολογία πίστεως, 7: Καρμίρη Ἰωάν., Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας, 2 (Ἀθήνα 1953), σελ. 530.

Καίτοι ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει σαφῶς ἡ ἀναγκαιότης τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας περισσοτέρως δὲ ἡ σημαίνουσα θέσις αὐτῆς ἐν τῇ διαμορφώσει καὶ τῷ σχηματισμῷ τῆς Ὀρθοδόξου διδασκαλίας ἐνεκα τῆς διαπλαστικῆς αὐτῆς ἰκανότητος, ἐν τούτοις δυνατόν νὰ προβληθῇ ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι τὸ ἔργον καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναπληρωθῇ ὑπὸ μόνης τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς γραπτῆς ταύτης πηγῆς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως.

Κατ' ἀρχὴν τονιστέον, ὅτι οὐδεὶς ἀρνεῖται τὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς προκύπτουσαν ὠφέλειαν, καθ' ὅσον μάλιστα αὕτη συνιστᾶται θερμῶς ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ ἐνιαχοῦ τῆς Ἀγ. Γραφῆς, τοῦτο μὲν πρὸς πληροφορίαν τῆς ἀληθοῦς Χριστιανικῆς διδασκαλίας⁹, τοῦτο δὲ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὀλεθρίου καὶ κοικοδόξου διδασκαλίας τῶν ἐναντίων.¹⁰ Πλὴν ὅμως ἡ ἀπλῆ ἀνάγνωσις τῆς Ἀγ. Γραφῆς παρὰ τῶν εἰς Χριστὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν Του πεπιστευκότων, οὐδόλως συνεπάγεται καὶ τὴν γνώσιν, καὶ δὴ τὴν οὐχὶ τυχαίαν γνώσιν, ἀλλὰ τὴν σύμφωνον, πρὸς τὴν ἣν μεταδίδει ἡ τῆς Ἀληθείας θεματοφύλαξ Ἐκκλησία ἡμῶν, ἡ ὁποία τυγχάνει ἀναγκαία, διότι (πάντας ἀνθρώπους θέλει (ὁ Θεὸς) σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν)¹¹ καθ' ὅσον (γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, λέγει Κύριος, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς)¹².

Πάντες οἱ ἄνθρωποι θρησκεύουσιν, οὐχὶ ὅμως ἐνσυνειδήτως· «ἄζῳλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν»¹³. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν νοεῖται ἀσυνειδήτως, διότι δὲν εἶνε φιλή τις κοσμοθεωρία, ἀλλὰ βίωμα· «ὡς τὰ πάντα ἡμῖν τῆς Θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζῶην καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ»¹⁴. Ἀλλὰ καὶ ἡ μετ' ἐπιστήμης γινομένη ἀνάγνωσις καὶ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἥμιστα δύναται νὰ πείσῃ ἡμᾶς περὶ τοῦ ἀσφαλούς αὐτῆς, ἐὰν δὲν κατευθύνηται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς μόνης δυναμένης νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ μεταδώσῃ τὰς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ Ἀποκαλυμμένας Ἀληθείας. Ὁ ἀείμνηστος Ἀνδρουῦτος ἐν τῷ δοκιμίῳ αὐτοῦ εἰς τὴν Συμβολικὴν σχολιάζων τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα τῆς Ὁμολογίας τοῦ Δοσιθέου:

«Τὴν πᾶσαν Γραφὴν θεόπνευστον καὶ ὠφέλιμον οἶδαμεν καὶ οὕτω τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς, ὥστε χωρὶς αὐτῆς ἀδύνατον ὅπως οὖν εὐσεβεῖν. Οὐ μὴν καὶ ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι ταύτην, ἀλλ' ὑπὸ μόνον τῶν μετὰ τῆς πρεπούσης ἐρεύνης ἐπὶ τοῖς βάθεσιν ἐγκυπτόντων τοῦ πνεύματος καὶ εἰδόντων,

9. Τит. 2,11-15. Πρβλ. Β' Τιμ. 3,16. Χρυσόστομος Ἰωάν., εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους, Ὁμιλ. 8, PG 63,73, Χρυσόστομος Ἰωάν., Ἰπόμνημα εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην καὶ Εὐαγγελιστὴν, Ὁμιλ., 30, PG 59,174. Ἰσιδώρου Πηλοουσιώτου, Κατὰ Ἑλλήνων, Ἐπιστολὴ 21, PG 78,196.

Σημ.: Ἡ ἀνάγνωσις τῆς Γραφῆς ἦτο συνήθεια ἀρχαιοτάτη, ἀπαντώσα δὲ μάλιστα ὄχι μόνον ἐν τῇ ἀρχεγονῳ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ Συναγωγῇ. Πρβλ. Λουκ. 4, 16. Πραξ. 8,28.13,27.

10. Τит. 1,14.

11. Α' Τιμ. 2,4.

12. Ἰωάν. 8,32.

13. Ρωμ. 10,2.

14. Β' Πέτρ. 1,3,

οἷς τρόποις ἡ Θεία Γραφὴ ἐρευνᾶται καὶ διδάσκεται καὶ ὅλως ἀναγινώσκεται· τοῖς δὲ μὴ γεγυμνασμένοις καὶ ἀδιαφόρως, ἢ μόνον κατὰ τὸ γράμμα ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀλλότριον τῆς εὐσεβείας τὰ τῆς Γραφῆς ἐκλαμβάνουσιν, ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία διὰ τῆς πείρας τὴν βλάβην ἐγνωκυία, οὐ θεμιτὴν τὴν ἀνάγνωσιν ἐντέλλεται» γράφει τὰ ἐξῆς: «διὰ τούτων ἥμιστα ἐννοεῖ ἡ σύνοδος νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Γραφῆς εἰς τὸν λαόν, περιορίζουσα αὐτὴν εἰς μόνους τοὺς εἰδότας, ὡς ἐκδέχονται οἱ Διαμαρτυρόμενοι, ψέγοντες τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς καταστήσασαν τὴν Βίβλον ἀπρόσιτον τοῖς λαϊκοῖς, ἀλλὰ μᾶλλον συνιστᾶ προφύλαξιν καὶ προσοχὴν»¹⁵.

Τὰ Συμβολικὰ βιβλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως ὁμιλοῦσι περὶ τῆς προαναγραφείσης ἀρμοδιότητος τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐρμηνεύσας τῆς Ἁγίας Γραφῆς· «Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐνεπιστεῦθη τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ Θεοῦ ὡς δοκεῖν τὴν Ἐκκλησίαν φύλακα καὶ ὁδηγὸν εἶναι τῆς Θεοπνεύστου Γραφῆς»¹⁶.

Ἡ ἀναγκαιότης τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας δὲν προβάλλεται ἐνταῦθα πρὸς ἕξαρσιν καὶ ἀξιολογήσιν αὐτῆς a posteriori, ἀλλὰ πρὸς τονισμὸν τοῦ ἀπὸ τῆς Κυριακῆς ἐποχῆς ἀρξαμένου ὑπ' αὐτῆς σπουδαιότητος τῆς σωτηρίας ἔργου καὶ συνεχιζομένου ἀδιαλείπτως εἰς τοὺς αἰῶνας, ἕως ὅτου κηρυχθῇ «τὸ Εὐαγγέλιον πάση τῇ κτίσει»¹⁷. Διό, καίτοι κατ' ἀρχὴν ὑπεγραμμίσθη ἡ ἀναγκαιότης τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας, ὡς εὐρισκομένη ἐν αὐτῷ τῷ γεγονότῳ τῆς προβολῆς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι αὕτη προκύπτει καὶ ἐξ ἐτέρων σημαίνοντων λόγων.

1. Γνωστόν, ὅτι ἡ Ἀγ. Γραφὴ ἀποτελοῦσα τὸν κώδικα τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν περιλαμβάνει πάσας τὰς Ἀποκαλυμμένας Ἀληθείας, ἀλλὰ μόνον τὰς πρὸς σωτηρίαν ἀναγκαίας¹⁸ ἀφ' ἑτέρου αὐταὶ χρῆζουσιν ἐρμηνείας καὶ ἀναπτύξεως πρὸς κατανόησιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ γράμματος κεκρυμμένων Ἀληθειῶν, ἵνα τοιούτοτρόπως καταστή δυνατὴ ἡ εἰς τὰ ὕψη τῆς κατὰ Θεὸν γνώσεως ἀνοδος τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο ἀνήκει, ὡς καὶ προλαβόντως ἐγράφη, τῇ Ἐκκλησίᾳ¹⁹.

Ἐπιπλέον ὅτι ἡ Γραφὴ εἶνε ἀσαφῆς καὶ ἐν πολλοῖς ἀκατάληπτος μαρτυρεῖται ὑπ' αὐτῆς· ἀλαλοῦμεν, λέγει ὁ Ἅπ. Παῦλος, Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκρυμμένην»²⁰. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπικυροῖ καὶ ἡ Ἱ. Παράδοσις²¹. Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις εἰς τὸ «Θεολο-

15. Ἀνδρουῦτος Χρ., Δοκίμιον Συμβολικῆς ἐξ ἐπόψεως Ὀρθοδόξου (Ἀθήναι 1901), σελ. 143.

16. Κριτοπούλου Μητροφάνου, Ὁμολογία πίστεως, 7: Καρμίρη Ἰωάν., Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ βιβλία τῆς Ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας, 2 (Ἀθήναι 1953), σελ. 530.

17. Μαρκ. 16,15.

18. Ἰωάν., 20,31.21,25.

19. Β' Πέτρ. 3, 16. Κολ. 2,3. Β' Κορ. 12,4. Α' Κορ. 2,7. 2,13. 2,4.1,16. 2,6. Λουκ. 11,32. Β' Κορ. 4,4. Ἀποκ. 3,7. 5,1. Ψαλμ. 11,7. Ἡσ. 29, 11.22,22.

20. Α' Κορ. 2,7.

21. Ὁριγένους, Ἀπὸ τὸν εἰς τὸν Α' ψαλμὸν τόμον, PG 12,1080. Πρβλ. Ὁριγένους, Ἐκ τῶν Ἐξηγητικῶν εἰς τὸν Ν' Ψαλμὸν PG 12,1453. Ὁριγένους, εἰς Ματ-

γικόν» αὐτοῦ γράφει τὰ ἐξῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου: «μὴ πανταχοῦ σαφῶς λαλοῦσα δεῖται μὲν ἐρμηνέως» δεῖται καὶ ἀκριτοῦ ἐν οἷς αὐτὴν οἱ γλωσσαλοῦντες αἰρετικοὶ δολίως κατακερματίζουν καὶ καθ' ἃ αὐτοὶ φρονοῦντες εἰσὶ, διαστρέφουσιν»²².

Πρόδηλος, λοιπόν, ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἢ σοβαρότης καὶ ἢ σημασίας τοῦ ἔργου τῆς διεξηγήσεως τῶν Γραφῶν, τὸ ὅποιον ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβοῦσα ἡ Ἐκκλησία ὡς τὸ τὸ κύριον Αὐτῆς μέλημα, φέρει εἰς πέρας διὰ τοῦ Κηρύγματος καὶ διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ μορφωθείσης Θεολογίας.

2. Ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε συνέστησε μονομερῶς καὶ ἀποκλειστικῶς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ὡς τὸ μόνον μέσον διὰ τὴν οἰκιοποίησιν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου τῆς γενομένης πρὸς αὐτὸν Ἀποκαλύψεως, καθ' ὅτι τοῦτο τυγχάνει ἄστοχος καὶ ἐσφαλμένη ὄλως ἀντίληψις ὀδηγοῦσα εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς ἐτέρας καὶ ἰσαξίου πρὸς τὴν Ἀγ. Γραφήν πηγῆς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως τῆς Ἰ. Παραδόσεως. Καὶ εἶνε μὲν ἡ Ἀγ. Γραφή κεφάλαιον ἀναφαίρετον ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, πλὴν μόνη ἡ ἀνάγνωσις ταύτης ἀνευ τῆς καὶ ἐκκλησιαστικῶς μεταδόσεως ἐρμηνείας καὶ ἀναπτύξεως τῶν ἀποκεκαλυμμένων Ἀληθειῶν, δὲν θὰ ἔπρεπε πάντως νὰ θεωρῆται λυσιτελής, οὐδὲ ἐπαρκής²³. Ἄλλωστε μία τοιαύτη ὑπόθεσις ἀπορρίπτεται δι' οὓς λόγους ἀνωτέρω ἐγράφησαν καὶ ἐκ τῆς συντόμου ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως τῆς πνευματικῆς καθόλου καταστάσεως, ἐν ἣ ἔνεφανίσθη, ἀνεπτύχθη καὶ ἐξηπλώθη ὁ Χριστιανισμός.

Ἡ Ἀγ. Γραφή, καίτοι ἐγράφη εἰς τὴν Κοινὴν λεγομένην διάλεκτον, οὐδέποτε ἀπέβη καταληπτὴ παρὰ τῶν πολλῶν διὰ τὴν ἀνομοιογενῆ ἐν πάσῃ ἐποχῇ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι τῆς σήμερον πνευματικῆς καὶ μορφωτικῆς κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Παιδεία ἀπετέλει καὶ ἀποτελεῖ ὅπωςδήποτε γεγονός προνομιακὸν διὰ τὴν πρὸς κτῆσιν αὐτῆς ἀναγκαίαν συνύπαρξιν προϋποθέσεων ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἀποδεικνύουσιν αἱ στατιστικαὶ τῶν διαφορῶν Κρατῶν, αἱ τελευταῖαις γενόμεναι πρὸς διακρίβωσιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτῶν, τὸ ὅποιον, ὡς ἀπεδείχθη διὰ τῶν ἀψευδῶν ἀριθμῶν, εἶνε λίαν χαμηλὸν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι εὐρισκόμεθα ἐν πλήρει εἰκοστῷ αἰῶνι. Τὸ πολυδάπανον τῆς Παιδείας καὶ τὸ μακρὸν διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν αὐτῆς ἀπαιτούμενον χρονικὸν διάστημα, ἀποτελοῦσιν, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὡς τόσα ἐμπόδια τοῖς πολλοῖς διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς πρὸς ταύτην ἐφέσεως. Ὡς ἐγράφη ἀνωτέρω, εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῶν καταπληκτικῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτεύξεων δὲν δυνάμεθα νὰ ὀμιλῶμεν, ὡς θὰ ἔδει κατὰ τεκμήριον, περὶ καθολικῆς μορφώσεως. Ὁ ἀναλφαβητισμὸς καλύπτει ἐν μέγα ποσοστὸν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἣ περιπτώσει ἤθελον ἐξασφαλισθῆ αἱ ἀναγκαῖαι

θαῖον 17, PG 17,1476. Ὁριγένους, Τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην. Ἐξηγητικῶν, 2. PG 14,184. Χρυσόστομου Ἰωάν., Εἰς Ματθαῖον Ὁμιλ. 2, PG 57,23. Δωροθέου Σχολαρίου, Κλεις Πατρολογίας καὶ Βυζαντινῶν συγγραφέων (Ἀθήναι 1879) σελ. ζ'.

22. Βουλγάρεως Βύγ., Θεολογικὸν (Βενετία 1872) σελ. 24.

μορφωτικαὶ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἢ κατάληψις τῶν Θεῶν κειμένων εἶνε ἐξαιρετικῶς δυσχερῆς, ἂν μὴ καὶ ἀδύνατος, οὐ μόνον διὰ τὴν ἐνδεχομένως ἑλλιπῆ καὶ ἀνεπαρκῆ ἐν πολλοῖς κτηθεῖσαν πρὸς τοῦτο ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τυχὸν ἔλλειψιν τοῦ κατὰ Χάριν παράγοντος²⁴. Τὴν κατάστασιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου σφίξει ὁ ρόλος τοῦ διερμηνέως καὶ τοῦ κήρυκος τῶν Ἀποκεκαλυμμένων Ἀληθειῶν, τὸν ὅποιον διαδραματίζει ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία, ἥτις διὰ τῶν ἰδιαίτων αὐτῆ ἐκτάκτων χαρακτηρισῶν, προβάλλει ὀρθοδόξως τὰς σωτηριώδεις ἀποκαλύψεις καὶ πείθει πάντα τῆς ἀληθείας καὶ διαθέσεως ἀγαθῆς μύστην.

3. Πρὶν ἢ καταρτισθῆ ἡ Δογματικὴ τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλία εἰς Ὅρους ὑπὸ τῶν Πατέρων ἐν ταῖς Οἰκουμεναῖς Συνόδοις, προηγήθη μακρὰ σειρὰ ἐτῶν λεπτομεροῦς διεξηγήσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, οὐ μόνον διὰ νὰ λάβῃ συνείδησιν τοῦτου τὸ Χριστιανικὸν Πλήρωμα, ὡς ἀπῆται αὐτῆ ἡ σκοπιμότης τῆς γενομένης Ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἰκανοποιηθῆ τὸ ἀνήσυχον πνεῦμα τῶν κατοίκων κυρίως τῆς Ἀνατολῆς, ἥτις ἀπετέλεσε τὴν κοιτίδα τῆς γενέσεως τῶν κυριολεκτικῶς συγκλονισάντων τὴν Ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν αἱρέσεων, ἀλλ' ὑπῆρξε δὲ καὶ τὸ λίχνον ἔνθα ἐγεννήθη καὶ ἔλαμψεν ἡ Ἀλήθεια. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐξόχως σοβαρὸν καὶ ἀπολύτως ὑπεύθυνον ἐπετελέσθη καὶ ἐπιτελεῖται ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη ὑπὸ τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας, ἥτις συστηματικῶς μετὰ σχολαστικῆς ἀκριβείας διεξηγήσατο τοὺς ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καταρτισθέντας Ὅρους Πίστεως, γεγονός δὲ ὅποιοι συντρεχέται ὑπὲρ τοῦ ἰδιαίτερου κύρους, ὅπερ κέκτηται ἡ Κηρυγματικὴ Θεολογία ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ ἀκριβοῦς περιεχομένου τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως.

Οὕτως, ἐξ ὅσων προεγράφησαν, ἀβιάστως ἐξάγεται καὶ ὑπογραμμίζεται ἡ ἀναγκαιότης τῆς Κηρυγματικῆς Θεολογίας, μάλιστα δὲ διὰ τὴν συμβολὴν αὐτῆς καὶ σημασίαν ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ καθορισμοῦ τῆς Δογματικῆς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν διδασκαλίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας θεμελιούται τὸ ὅλον τῆς Πίστεως Αὐτῆς οἰκοδόμημα καὶ γενικώτερον ἐν τῇ μεταδόσει τῆς Ἀποκαλύψεως. «Πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὐ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσι χωρὶς κηρύσσοντος;»²⁵

Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ Ν. ΓΙΟΚΑΡΙΝΗΣ

23. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συμβουλεύουσι καὶ προτρέπουσιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἀγ. Γραφῆς ὡς ὀφελίμου διὰ πάντα εὐσεβῆ Χριστιανόν, μὴ ἀποδίδοντες ἴσως εἰς αὐτὴν ἀπόλυτον σημασίαν, καθ' ὅσον ἡ Γραφή εἶνε πλήρης δυσνοήτων χωρίων, τῶν ὁποίων ἡ λελανθασμένη ἐρμηνεία αἱρέσεις παρήγαγεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Χαρακτηριστικώτατα ἐπὶ τοῦ προκειμένου γράφει ὁ ἀείμνηστος Ἀνδρ. οὐτ. ο. εἰς τὸ Δοκίμιον αὐτοῦ εἰς τὴν Συμβολικὴν: «Ἡ διδασκαλία διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας χειραγωγεῖ εἰς ὀρθὴν τῆς Γραφῆς κατανόησιν, ἐν χωρίοις ἀφορῶσιν εἰς τὴν Πίστιν καὶ τὴν Ἠθικὴν· εἶνε δὲ ἡ τοιαύτη χειραγωγία τοσοῦτω μᾶλλον ἀναγκαία ὅσῳ τῆς Γραφῆς δυσνοήτου οὐσης, πολλοὶ μὲν εἶνε οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐνοήσωσι τὴν Γραφήν, πολλὰ δὲ τὰ χωρία τὰ διαφόρως ὑπὸ τῶν αἰρεσιάρχων καὶ κριτικῶν ἐρμηνευθήσαν». Ἀνδρ. οὐτ. ο. Χρ., Δοκίμιον Συμβολικῆς ἐξ ἐπόψεως Ὀρθοδόξου (Ἀθήναι, 1901) σελ. 10.

24. Ὁριγένους, Κατὰ Κέλσου, 6,57, PG 11,1288.

25. Ρωμ. 10,14.

Η ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ "ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ, ΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟΝ

Ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθῃ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον «Οἰκουμενική» Σύνοδος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν στοιχείων περιέχει ἡ συντελεσθεῖσα προεργασία, φαίνεται ὅτι θὰ χαρακτηρισθῆ καὶ ἀπὸ μίαν σαφῆ προσπάθειαν ἐπιστροφῆς εἰς ὠρισμένα ἐγκαταλελειμμένα σημεῖα τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, τὰ ὁποῖα διασώζει ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. Τινὰ τῶν σημείων τούτων ἀνήκουν εἰς τὴν λειτουργικὴν θεολογίαν καὶ πρᾶξιν. Ἰδιαιτέρως πιθανὸν εἶναι, ὅτι ἐξ αὐτῶν θὰ ἀντιμετωπισθῆ τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐν τῇ λειτουργικῇ καὶ γενικώτερον τῇ ποιμαντικῇ δεοντολογίᾳ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ ἡ ἀναστήλωσις καὶ ἡ ἐπαναφορὰ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ διακονικοῦ θεσμοῦ. Ἡ σχηματισθεῖσα σοβαροτάτη καὶ ρηξικέλευθος περὶ τὸ θέμα τοῦτο φιλολογία δὲν ἀφήνει οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι πρόκειται περὶ συνειδητοῦ καὶ πλήρους ἐιλικρινείας προσανατολισμοῦ, ὅστις ὑπερηρεθῆ καὶ ἐκινήθη μὲν κυρίως ὑπὸ ἐλαττηρίων ἀνταποκρινομένων εἰς τὴν ἀνάγκην συγγρατῆσεως τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ ποιμνίου, δὲν στερεῖται ὁμως καὶ βαθείας συναισθήσεως ὡς πρὸ τὴν καθαρῶς λειτουργικὴν σημασίαν μιᾶς τοιαύτης ἀνασυνδέσεως πρὸς τὸ παρελθόν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱερέων, κατὰ τὰς ἡμέρας μας, εἶναι διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ κυριολεξίαν ἀπελπιστικῶς μικρὸς ἔναντι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς, ἰδίως εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικὴν. Ἡ δυσαναλογία αὕτη, προσλαμβάνουσα τὰς ἀνησυχητικὰς διαστάσεις τῆς ἡδὴ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος καὶ ἐκτοτε καθισταμένη κατὰ ραγδαῖον τρόπον μεγαλυτέρα, ἔφθασε σήμερον εἰς σημεῖον, ὥστε νὰ ἀποτελῆ θανάσιμον κίνδυνον διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς τῆς μεγαλυτέρας εἰς ἀριθμὸν πιστῶν. Κρίνεται πλέον ὡς μαθηματικῶς βέβαιον, ὅτι ἂν ὁ κλῆρος τῆς δὲν πυκνωθῆ, θὰ ἀπολέσῃ αὕτη πολλὰς δεκάδας ἑκατομμυρίων ἐκ τῶν μελῶν τῆς εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον. Ἡ στρατολόγησις ποιμένων τῆς δὲν δύναται νὰ διαπλατυνθῆ ἀξιολόγως. Ὁ ἐφημερικὸς λοιπὸν κλῆρος τῆς θὰ παραμείνῃ εἰς τὰ σημερινὰ μέτρα, ἐκτὸς ἂν διαπλατυνθῆ δι' ὑλικῶν δυναμένων νὰ ληφθῆ καὶ νὰ χρησιμοποιηθῆ ἐκτὸς τῶν πλαισίων τοῦ ἀγάμου πρεσβυτερίου. Καὶ τὸ ὑλικὸν τοῦτο προσφέρει ἀκριβῶς ἡ ἐπανασύστασις τοῦ διακονικοῦ θεσμοῦ. Ὁ Διάκονος, λειτουργικὸς ἐνδιάμεσος μεταξὺ ἱερέως καὶ λαοῦ, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναλάβῃ καὶ ἐξωλειτουργικὸς τομεῖς ἐκ τῶν καθηκόντων τοῦ ἱερέως. Ἐγγαμος καὶ ἔχων κοσμικὸν ἐπάγγελμα, ὁ Διάκονος θὰ ἀφιερῶν ἓν μέρος τοῦ χρόνου του εἰς τὸ νὰ βοηθῆ τὸν ἱερέα, ἐπωμιζόμενος ἓνια τῶν καθηκόντων ἐκείνου, κατ' ἀναλογίαν πρὸς ὅ,τι συνέβαινεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν.

Οὕτω περίπου ἐμφανίζει τὴν εἰκόνα τοῦ Διακόνου εἰς τὴν αὐριανὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν ἡ σχετικὴ θεολογικὴ παραγωγή, ἥτις ὀρθῶς θεμελιῶ τὴν ιδιότητά του εἰς τὸ λειτουργικὸν ἔδαφος, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐπρόκειτο περὶ διαπλατύνσεως

τοῦ κλήρου, ἀλλὰ περὶ συμπαραστάσεως ἐκ τῶν τάξεων τῶν λαϊκῶν μελῶν, ἥτις, ὡς γνωστὸν, εἶναι ἡδὴ μεγάλη, ἀλλὰ ὄχι ἱκανὴ διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος. Ἡ καλλιέργεια τῆς περὶ βασιλείου ἱερατεύματος ἀντιλήψεως, εἰς τὴν ἀπεδόθη κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἔδωκε καρπούς, ἀλλὰ ἀπεδείχθη ὅτι δὲν λύει τὸ πρόβλημα.

Ἡ ἰδεαζομένη ἀνασύστασις τοῦ διακονικοῦ θεσμοῦ δὲν εἶναι βεβαίως ἐξ ὅλων τῶν ἐπόψεων σύμφωνος πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καὶ ὀρθόδοξον παράδοσιν. Ἐνέχει ὁμως τὴν οὐσίαν τῆς παραδόσεως ταύτης καὶ πραγματοποιουμένη θὰ χαιρετηθῆ παρ' ἡμῶν τῶν Ὀρθοδόξων ὡς καλὸν γενικῶς ἀπόκτημα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι, λοιπὸν, ἰδιαιτέρως, εὐχάριστον, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης δεικνύει ὑγιᾶ νοσταλγίαν διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς με ἓνα παράγοντα, ὅστις δὲν εἶναι ἀπλῆ πολυτέλεια εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς συνεχιζούσης ἐκείνην. Ἰδιαιτέρως πολῦτιμος διὰ τὴν τόνωσιν τῆς ἐν λόγῳ νοσταλγίας εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν ὄψει τῆς Συνόδου τοῦ Ὀκτωβρίου εἶναι ἡ ταυτόχρονα ἀποκαλυπτικὴ ἐργασία τῶν S. Salaville καὶ G. Nowack, ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «Le rôle du diaconé dans la liturgie orientale» ἐκδοθεῖσα πρό τιος ἐν Ἀθήναις.

Ἡ λαμπρὰ αὕτη ἱστορικολειτουργικὴ πραγματεία προσέτετε εἰς τὴν ρωμαιοκαθολικὴν θεολογικὴν συνειδησιν ἐπὶ τοῦ τόσον ἐνδιαφέροντος τούτου θέματος σπουδαιοτάτην καὶ ἔγκαιρον βοήθειαν διὰ τὴν εἰς αὐτὸ ἐμβάθυνσιν. Ἀποκαλύπτει ἀκριβῶς, με χρησιμοποίησιν αὐτῶν τούτων τῶν λειτουργικῶν μαρτυριῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, ἐκτεινομένων ἀπὸ τῶν Πατέρων τοῦ Δ' αἰῶνος ἕως τῆς πνευματικωτάτης ἐρμηνείας τῆς Θείας Λειτουργίας ὑπὸ τοῦ Γκόγκολ, τὸν πλοῦτον τοῦ περὶ τὸν Διάκονον καὶ τὸ μέτρον, ὅπερ οὗτος διαδραματίζει κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, συμβολισμοῦ. Καὶ καθιστᾷ ἥλιον φαινοτέρα τὴν οὐσιώδη λειτουργικὴν ἀναγκαιότητα τοῦ Διακόνου.

Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης, προστιθεμένης εἰς ἄλλας βαρυτίμους, ὡς ἡ τοῦ J. Colson (La fontion aux origines de l'eglise, 1960) τοῦ W. Scamoni (Familienväter als geweihte Diakone, 1953), τοῦ P. Winniger (Vers un renouveau du diaconat, 1958) καὶ τοῦ J. Hornel (Kommt der Diakon der frühen Kirche wieder? 1960), εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἀνάγκη, λειτουργικὴ κυρίως ἢ ἐξ ἄλλων λόγων συνισταμένη, τῆς ἀναβιώσεως τοῦ διακονικοῦ θεσμοῦ θὰ γίνῃ βαθύτερον αἰσθητὴ εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν¹.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

1. Βλέπε ἐπίσης τὴν κατατοπιστικὴν μελέτην τῶν P. Winniger καὶ J. Hornel «Le renouveau du diaconat. Situation présente de la controverse» (Nouvelle Revue Théologique, Avril 1961, σ. 337-366).

Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ "ΕΝΑΤΗ ΕΒΔΟΜΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ,"

'Από τῆς 2ας μέχρι τῆς 5ης Ἰουλίου ἐ. ἔ. συνεκλήθη εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Ρωσικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας «Ἅγιος Σέργιος» ἡ «ἐνάτη ἐβδομάς λειτουργικῶν σπουδῶν» (neuvième semaine d'études liturgiques). Ἡ ἐβδομάς αὕτη διοργανοῦται κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ρωσικοῦ Ἰνστιτούτου, ὅπερ, ἂν καὶ δεινῶς χειμάζεται ἐξ οἰκονομικῶν δυσχερειῶν καὶ πιέσεων πρὸς ὑπαγωγὴν τοῦ ὑπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μόσχας, παραμένει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀποτελεῖ ἐν τῇ Δύσει λαμπρὰν ἔκφασιν τῆς ζωῆς οὐ μόνον τῶν ὀρθοδόξων ρώσων τῆς διασποράς, ἀλλὰ καὶ τῆς καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίας.

Τῆς «ἐνάτης ἐβδομάδος λειτουργικῶν σπουδῶν» μετέσχον περὶ τὴν λειτουργικὴν ἀσχολούμενοι ἐπιστήμονες, κληρικοί καὶ λαϊκοί, ἐκ 16 χωρῶν καὶ διαφόρων ὁμολογιῶν, κυρίως Ὁρθόδοξοι καὶ Ρωμαιοκαθολικοί, ὡς καὶ τινες Προτεστάνται. Ἡ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξος Θεολογικὴ Ἐπιστήμη, ἐξεπροσωπήθη ἐν τῷ Συνεδρίῳ διὰ τῶν τακτικῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογ. Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ.κ. Βασιλείου Ἐξάρχου καὶ Εὐαγγέλου Θεοδώρου, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ δεῦτερος παρουσίασε καὶ τὴν κατωτέρω μνημονευομένην ἀνακοίνωσιν. Αἱ ἐργασίαι τοῦ συνεδρίου ἐγένοντο καθ' ἑκάστην εἰς πρωΐνας καὶ ἀπογευματινὰς συνεδρίας κατὰ τὰς ὥρας 10-12½ καὶ 16-18½. Οἱ σύνεδροι μετεῖχον κοινῆς τραπέζης, παρατιθεμένης ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τοῦ Ἰνστιτούτου «Ἅγιος Σέργιος».

Τὸ κύριον καὶ κεντρικὸν θέμα τῆς «ἐνάτης ἐβδομάδος τῶν λειτουργικῶν σπουδῶν» ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς «Κυριακῆς». Τὰ πλεῖστα τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων, ἀναφερόμενα εἰς τὸ κεντρικὸν τοῦτο θέμα, ἦσαν ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέροντα καὶ ἐγένοντο ἀφορμὴ λίαν διαφωτιστικῶν συζητήσεων. Αἱ γενόμεναι ἀνακοινώσεις, παρουσιαζόμεναι ἐν τῷ προγράμματι κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν ὀνομάτων τῶν ὁμιλητῶν εἶναι αἱ ἐξῆς: Ὁ καθηγητῆς Jean BOSCH (Faculté de Théologie Protestante, Paris) ὁμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος «Σκέψεις διὰ μίαν ἠθικὴν τῆς Κυριακῆς» («Réflexions sur une éthique du dimanche»). Ὁ Dom Bernard BOTTE, O.S.B. (Mont-César) ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Αἱ ὀνομασίαι τῆς Κυριακῆς ἐν τῇ χριστιανικῇ παραδόσει» («Les appellations du dimanche dans la tradition chrétienne»). Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος CASSIEN, διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου «Ἅγιος Σέργιος» ὁμίλησε διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ («Le jour du Seigneur dans le Nouveau Testament»). Ὁ R. P. Jean DANIÉLOU, S.T. (Institut Catholique, Paris) ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ Κυριακὴ ὡς ἡ ὄγδῃ ἡμέρα ἐν τῇ Πατερικῇ παραδόσει καὶ ἰδίως παρὰ τῷ Γρηγορίῳ Νύσσης»

(«Le dimanche comme huitième jour dans la tradition patristique et spécialement chez Grégoire de Nyse»). Ὁ R.P.A.M. DYBARLE, O.P. (Le Saulchoir) ἀνεφέρθη εἰς τὴν «θρησκευτικὴν σημασίαν τοῦ Σαββάτου ἐν τῇ Βίβλῳ» («La signification religieuse du Sabbat dans la Bible»). Ὁ καθηγητῆς τοῦ Ἰνστιτούτου «Ἅγιος Σέργιος, Ἀνδρέας ΦΥΡΙΑΛΑΣ ὁμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ὀρθόδοξος λατρεία τῆς πρώτης Κυριακῆς μετὰ τὸ Πάσχα» («Le culte orthodoxe du premier dimanche après Paques»). Ὁ καθηγητῆς André GRABAR (Collège de France) παρουσίασε μετὰ προβολῆς διαφανειῶν τὴν «εἰκονογραφίαν τῆς Κυριακῆς» («Iconographie du dimanche»). Ὁ Abbé Kurt HRUBÝ (Centre d'Études des Cahiers Sioniens) ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Τὸ Σάββατον καὶ ὁ ἑορτασμὸς του συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχαίας ἰουδαϊκὰς πηγὰς» («Le sabbat et sa célébration d'après les sources juives anciennes»). Ὁ Dom Emmanuel LANNE, O.S.B. (Chevetogne) ὁμίλησε διὰ τὸν «εορτασμὸν τῆς Κυριακῆς ἐν τῇ κοπτικῇ ἐκκλησίᾳ» («La célébration du dimanche dans l'église copte»). Ὁ Pastor W. RORDORF (Genève) παρουσίασε «τὴν Κυριακὴν, ὡς ἡμέραν λατρείας καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Χριστιανισμῷ» («Der Sonntag, als Gottesdienst und Ruhetag im aeltesten Christentum»). Ὁ Dom Olivier ROUSSEAU, O.S.B. (Chevetogne) ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποκατάστασις τῆς Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ Πίου τοῦ 10ου» («La restauration du dimanche depuis Pie X dans l'Église Catholique»). Ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Εὐαγγέλου ΘΕΟΔΩΡΟΥ, γενομένη γερμανιστί, ἀνεφέρθη εἰς τὸ θέμα: «Τὸ πνεῦμα τῆς Κυριακῆς ἐν τῇ ὁλότητι τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου λατρείας» («Der Geist des Sonntags in der Ganzheit des griechisch-orthodoxen Gottesdienstes»). Ὁ ἀγγλικανὸς Rev. Douglas WEBB (Wilburton, Ely) ὁμίλησε περὶ τῆς Κυριακῆς εἰς τὴν Ἀγγλίαν» («Le dimanche en Angleterre»).

Αἱ ἀνακοινώσεις αὗται, ὡς καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν συζητήσεις ἐγένοντο εἰς ἑπτὰ ἐν ὅλῳ πρωΐνας καὶ ἀπογευματινὰς συνεδρίας, τῶν ὁποίων προήδρευσαν κατὰ σειρὰν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατάνης Κασσιανός, ὁ καθηγητῆς André Grabar, ὁ πατὴρ J. Smith, ὁ πατὴρ Daniélou, ὁ καθηγητῆς Εὐαγγέλος Θεοδώρου, ὁ πατὴρ Alexis Kniasseff καὶ ὁ πατὴρ Bernard Botte, ὅστις ἀνεκοίνωσεν, ὅτι αἱ ἀνακοινώσεις καὶ τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου θὰ δημοσιευθοῦν εἰς ἰδιαιτερον τόμον τῇ φροντίδι τοῦ Λειτουργικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων.

ΜΙΣΑΗΛ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ διαποιμανθῆ καθ' ἅπασαν τὴν μακράναια καὶ ἱστορικὴν αὐτῆς ζωὴν ὑπὸ Ἱεραρχῶν Ἁγίων, ὡς ὑπὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, Ἱεροθέου, Ἀνθίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ καὶ ἐτέρων Ἱεραρχῶν περιωπῆς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης δύναται νὰ ἐγκουαῖται διὰ Κληρικῶν, ἐξ αὐτῆς προερχόμενον καὶ κοσμήσαντα τὴν ἱεράν καὶ ἐπίσημον ταύτην καθέδραν.

Ὁ Ἱεράρχης οὗτος εἶναι ὁ Μισαὴλ ὁ Ἀποστολίδης, οὗτινος τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν συντόμως θέλομεν ἱστορήσει.

Ἐγεννήθη ἐν Μελισσουργίῳ Κισσάμου τῷ 1789. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο πρόκριτος Χανίων καὶ ἐσφάγη τὸ 1821 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Παῖς ὢν εἰσήχθη εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν Γωνιάς, ἐν ἧ καὶ τὰ πρῶτα ἐδιδάχθη γράμματα καὶ ἐν ἧ ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ πρεσβύτερος.

Πρὸς ἀρτιωτέραν μόρφωσιν μετέβη εἰς Σμύρνην καὶ ἐφοίτησεν ἐν τῷ Φιλολογικῷ Γυμνασίῳ, ὅπου ἐδίδασκε τότε ὁ Κων/νος Οἰκονόμος.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του προσεκλήθη τῷ 1815 ὑπὸ τῆς ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικῆς Κοινότητος ὡς Ἐφημέριος καὶ Διδάσκαλος. Τῷ 1817 προσεκλήθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Τεργέστης ὡς Ἐφημέριος καὶ διδάσκαλος καὶ ἐπὶ 15 συναπτά ἔτη εἰργάσθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τοῦτον ἐξέμαθεν τὴν Ἰταλικὴν, Λατινικὴν, Γαλλικὴν καὶ Γερμανικὴν γλῶσσαν, προήχθη δὲ εἰς Ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Καθ' ὃν χρόνον εὐρίσκετο ἐν Τεργέστη, ἔλαβε ἐκ Παρισίων τὴν ἀπὸ 4-10-1827 ἐπιστολὴν τοῦ Ἰ. Καποδιστρίου, παρακαλοῦντος αὐτόν, ὅπως ἐνεργήσῃ χρηματικὸς ἐράνου ἐν Τεργέστη καὶ ἀλλαχοῦ πρὸς Ἱδρυσιν Ὁρφανοτροφείου, χάριν τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ἑλληνοπαίδων. (Ἐπιστολὴ Καποδιστρίου, μετάφρασις Ν. Σχινᾶ, ἔκδοσις Στεφανίτση, Ἀθῆναι 1841 Α. 182-183).

Ἐκ Τεργέστης μετέβη εἰς Μόναχον τῷ 1832 προσκλήσει τοῦ Βασιλέως Λουδοβίκου, ἵνα διδάξῃ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς τὸν ἐκλεγέντα Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, υἱὸν αὐτοῦ Ὀθωνα, μεθ' οὗ κατήλθε εἰς Ἑλλάδα ἀρχομένου τοῦ 1833, ἐξήντησεν δὲ ἑαυτὸν εἰς ποιικίλην ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ὑπηρεσίαν ἐπὶ 30 περίπου ἔτη. Κατ' ἀρχὰς εἰργάσθη ὡς διδάσκαλος διαφόρων σχολείων τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1833 ἐπροτάθη ὅπως χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος Εὐβοίας, ἀνὴρ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ ἐγνωσμένος καὶ παρὰ πάντων τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος ἱκανὸς νὰ ποιμάνῃ λαόν, καθὼς θέλει ἡ Ἐκκλησία, νὰ διδάξῃ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ὅλως ἄξιος τοῦ ὑψηλοῦ βαθμοῦ τῆς Ἀρχιερωσύνης».

Ὅτε ἰδρῦθη τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν διορίσθη πρῶτος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς αὐτοῦ καὶ πρῶτος Κοσμήτωρ (Σχολάρχης) ἐχηρημάτισεν καὶ ὠμίλησε ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην κατὰ τὴν

ἐπίσημον ἐναρξίν τῆς λειτουργίας τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐπὶ 15 ἔτη (1837-1852) ἐδίδαξεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Δογματικὴν, Ἠθικὴν καὶ Ἑρμηνεϊὰν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κατὰ τὸ κείμενον τῶν ἐβδομήκοντα.

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1842-1843 ἐξελέγη Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου καὶ συγχρόνως εἰργάζετο πρὸς Ἱδρυσιν καὶ ὀργανώσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ριζαρείου Σχολῆς, διορισθεὶς μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἰδρυτοῦ Γεωργίου Ριζάρη. Συνέταξε τὸν πρῶτον κανονισμὸν τῆς Σχολῆς καὶ ἀνέλαβεν προσωρινῶς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς.

Τῇ 15 Μαΐου 1844 ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἐναρξίς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος, ἀπήγγειλεν δὲ σχετικὸν λόγον. (Χρυσότομος Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς, σελ. 72). Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1850-1851 ἐξελέγη τὸ δεύτερον Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου. Μετέβη εἰς τὴν Ρωσίαν ἐντολῇ τῆς Ἱεράς Συνόδου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καὶ ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίσεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν ἐν Ρωσίᾳ διαμονὴν του ἐγνωρίσθη μετὰ διαφόρων ἐπιφανῶν κληρικῶν καὶ εἰσήχθησαν κατόπιν ἐνεργειῶν του εἰς Ρωσικὰς Ἀκαδημίας πρὸς τελειοποίησιν σπουδῶν δύο Ἑλληνες μαθηταὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς. Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐκ Ρωσίας ἀνέλαβεν καὶ πάλιν τὰ πολλαπλὰ καθήκοντά του ὡς Γραμματεὺς τῆς Ἱεράς Συνόδου, Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Πρύτανις αὐτοῦ καὶ σύμβουλος τῆς Ριζαρείου Σχολῆς.

Ἐπῆρξεν ἐκ τῶν πρῶτων ἰδρυτῶν τῆς Φιλελευθερικῆς Ἐταιρείας. Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου καὶ τὴν δημοσίευσιν τῶν Νόμων Σ' καὶ ΣΑ' ἐγένοντο χειροτονία Νέων Ἐπισκόπων, πρῶτος δὲ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἡλείας ὁ Μισαὴλ τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1852, ἐν τῷ τότε Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης Ἀθηνῶν παρισταμένης καὶ τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας. Μετὰ 9 ἐτῶν δὲ καλὴν ποιμαντορίαν τῇ 30 Δεκεμβρίου 1861 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν, καὶ τὴν 21 Μαΐου 1862 ἐτέλεσε τὰ ἐγκαινία τοῦ Νέου Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν. Ἡ ἐκλογή του ὡς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν ἠκούσθη παρὰ πάντων εὐχαρίστως. Ὁ Κύπρου Μακάριος ἔγραψε περὶ αὐτοῦ «ἀνδρα ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ συγκεροτημένον», μακαρίζω, ὡς ἀληθῶς τὸ ποιμνιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἅτε ἀξιωθὲν ποιμαίνεσθαι ὑπὸ ποιμενάρχου τοιοῦτου, οἷος τε πρέπει καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ. Ἐἴθε σύμπασα ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τοιούτων ἀξιωθεῖται ποιμένων πρὸς δόξαν τε καὶ κραταίωσιν τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως».

Δυστυχῶς ἐστερήθη ἡ Ἐκκλησία τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ διότι ἐπὶ 7μηνον μόνον παρέμεινεν Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ ἀπέθανεν αἰφνιδίως 21 Ἰουλίου 1862.

Συνέγραψε τὰς κάτωθι μελέτας 1) Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν» (ἐξεδόθη ἀνωμόμως τῷ 1843) 2) Τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς πραγματείας (1847) καὶ περίληψιν ταύτης ὑπὸ τὸν τίτλον

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐκκλησία ζῶσα.

Εἰς τὸ φύλλον τῆς 1ης Ἰουλίου εἶχομεν σημειώση εἰς τὴν στήλην ταύτην, ὅτι ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἔχει εισέλθει ἀπὸ δεκαετιῶν εἰς μίαν περίοδον ἀνιούσης πνευματικῆς ἀλλαγῆς» καὶ «ὅτι εἰς ἕκαστον σχεδὸν φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» ἔχομεν τὴν δυνατότητα νὰ ἐξάρωμεν καὶ μίαν νέαν πτυχὴν τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων».

Τὸ πόσον ταῦτα εἶναι ἀληθῆ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας αἱ ἐφημερίδες κατέστησαν γνωστὰ νέα ἐπιτεύγματα τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν μας. Οὕτω, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Φίλιππος ἐθεμελίωσεν εἰς τὴν Δράμην μίαν μεγαλοπρεπῆ αἴθουσαν διαλέξεων, ἥτις θὰ διαθέτῃ ὀκτακοσίας θέσεις καθημένων, οὔτινες θὰ παρακολοθηθῶν ἐποικοδομητικὰς ὀμιλίας, κινήματογραφικὰς προβολὰς, ἠθικοθηρησκευτικὰς τελετὰς κ.τ.τ. Ἐξ ἄλλου, μὲ τὰς ἀκαταπονήτους ἐνεργείας τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεσσηνίας Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐσταθίου καὶ τοῦ διακεκριμένου Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεσσηνίας Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἀγαθαγγέλου Μιχαηλίδου ἀπεπερατώθη καὶ ἤρξατο λειτουργοῦν τὸ Γυμνασιακὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Μεσσηνίας, τὸ ὁποῖον στεγάζει ὑπὲρ τοῦς 50 μαθητὰς Γυμνασίου, τελούντας ὑπὸ τὴν στοργικὴν παρακολούθησιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Τὰ γεγονότα ταῦτα, προστιθέμενα εἰς τόσα ἄλλα παρόμοια, ἐξαρθέντα κατὰ καιροὺς ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης, εἶναι νέα δείγματα τοῦ ἀνακαινιστικοῦ

Ἐγχειρίδιον τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς (1849) 3) Περὶ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ (ἐν «Εὐαγ. Κήρυξ» 1862) 4) Ἀπάντησις εἰς τὴν ψευδεπίγραφον ἀπόκρισιν περὶ τῆς κατηχητικῆς συνόψεως τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας.

Ἐν τῷ Ἠγουμενεῖῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γωνιάς ὑπάρχει ἐλαιογραφικὴ εἰκὼν τοῦ ἀειμνήστου Μισαήλ Ἀποστολίδου, τυγχάνει δὲ ἔργον τοῦ ζωγράφου Στυλιανοῦ Καρτάκη ἐκ Πλακαλῶνων-Νοχιῶν—Κισσάμου, πτυχιούχου Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, ὅστις ἐσπούδασε δαπάναις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κυρίας Γωνιάς. Ὁ ἐν λόγῳ ἀγιογράφος ὡς πρότυπον ἔλαβεν ὑπ' ὄψει του πεπαικωμένην φωτογραφίαν τοῦ ἐν λόγῳ Ἱεράρχου καὶ ἐπεραίωσεν ταύτην τὸ ἔτος 1951.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἐν συντομίᾳ ἡ ζωὴ καὶ ἡ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου καὶ τέκνου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης. Ἐφέτος συμπληροῦνται 100 ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου του. Φρονοῦμεν, ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ τιμηθῇ ἡ μνήμη του καὶ ἀπὸ τὴν ἱεράν μονὴν τῆς μετανόιας του καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Κρήτης καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ

κοινωνικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀθορόβως ἐπιτελεῖται εἰς τὰς πλείστας τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων μας καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι Ἐκκλησία ζῶσα μὲ ζωηρότατον κοινωνικὸν ἐνδιαφέρον.

Δικαίως ἐπροκάλεσεν εὐμενῆ σχόλια.

Ἡ Ἐκθεσις περὶ τῶν πεπραγμένων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, τὴν ὁποίαν παρουσίασεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος ἐνώπιον τῆς προσφάτου κληρικολαϊκῆς συνλεύσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἑλληνορθόδοξων Κοινοτήτων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Καναδά, δικαίως προεκάλεσε τὰ εὐμενῆ σχόλια τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου.

Ὁ Σεβασμιώτατος δι' ἀριθμῶν κατέδειξεν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Κοινότης εὐρίσκεται εἰς λίαν ἀνθηρὰν οικονομικὴν κατάστασιν καὶ ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀμερικῆς ἀναγνωρίζεται σήμερον ἐμπράκτως ὡς μίᾳ τῶν μεγαλυτέρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας. Ἐξ ἄλλου ἐξῆρε ἀφ' ἐνός τὸ γεγονός, ὅτι παραμένει βαθύτατα ἐρριζωμένος ὁ δεσμὸς μὲ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν διάθεσιν, ὅπως ἡ προγονικὴ γλῶσσα, εἰς τὴν ὁποίαν κυρίως ἐξεφράσθη ἡ Ὀρθοδοξία, ἐξακολουθήσῃ νὰ καλλιεργῆται, νὰ ἀκούεται καὶ νὰ ὀμιλῆται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Τέλος συγκινητικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἔκκλησις τοῦ Ἁγίου Ἀμερικῆς, ὅπως διατηρηθῇ ἀδιατάρακτος ἡ ἐνότης τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὅπως ἐνταθῇ ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς παιδείας.

Πάντα ταῦτα δημιουργοῦν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς θὰ διατηρήσουν ἀσβεστον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἥτις θὰ εἶναι ἡ μόνη ἐλπίς διὰ τὸν παραπαλόντα κόσμον.

Τὸ ἐνοπιὸν Κέντρον.

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν πολλῶν συζητήσεων, αἰτινες διεξάγονται κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας διὰ τὰ προβλήματα καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, πολὺς λόγος γίνεταί ἐσχάτως καὶ περὶ τῆς Πανεπιστημιουπόλεως, ἥτις κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον θὰ κοσμήτῃ τὴν Ἑλληνικὴν Πρωτεύουσιν.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἐπρεπε νὰ τονισθῇ, ὅτι κατὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν διαφόρων κτιρίων τῆς Πανεπιστημιουπόλεως δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ἡ ἑλληνορθόδοξος ἱεραρχία τῶν ἀξιών. Ὅθεν τὸ κεντρικώτερον καὶ περικαλλέστερον οἰκοδόμημα τῆς Πανεπιστημιουπόλεως πρέπει νὰ εἶναι ὁ Πανεπιστημιακὸς Ναός, ὅστις θὰ ἐμφυλῶνῃ ταύτην καὶ θὰ ἀποτελῇ τὸ ἐνοπιὸν κέντρον ταύτης.

Ἐὰν πᾶσαι αἱ ξένα Πανεπιστημιουπόλεις ἔχουν περικαλλεῖς πανεπιστημιακοὺς ναοὺς, θὰ ἦτο ὄλω

ἀπαράδεκτον νὰ μὴ γίνηται ἡ ἐναρξίς τῆς ἀνεγέρσεως τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημιούπολεων διὰ τῆς θεμελιώσεως τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Ναοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τούτων. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ οἰκοδομήματα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐνός Πανεπιστημίου, ἣτις ἱεραρχικῶς κατέχει τὸ προβάδισμα. Ἐπομένως οὐδὲν πρὸς πρόειπαι νὰ ἐπαναληφθῆ εἰς τὴν Πανεπιστημιούπολιν Ἀθηνῶν τὸ ἄτοπον, ὅπερ συνέβη εἰς τὴν θανασιαν κατὰ τὰλλα Πανεπιστημιούπολιν τῆς Θεσσαλονίκης, ἣτις ἀκόμη στερεῖται, ὡς μὴ ὄφελε, εἰδικοῦ πανεπιστημιακοῦ ναοῦ καὶ εἰδικοῦ κτιρίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τοῦ ὁποῖου τὰ προσχέδια μόλις ἐσχάτως ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας. Πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ γίνῃ κατανοητόν, ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας εἶναι αἱ ἑλληνορθόδοξοι παραδόσεις, τῶν ὁποίων κύριοι φάροι ἀκτινοβολίας, πρέπει νὰ εἶναι οἱ Ναοὶ καὶ αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων.

Συγκλονιστικὴ ἐντύπωσις.

Αἱ δημοσιευθεῖσαι εἰς τὸ «Βῆμα» ἐντύπώσεις τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου περὶ τῆς ἐν Ρωσίᾳ θρησκευτικῆς ζωῆς εἶναι πράγματι συγκλονιστικά: «Καὶ ἀπὸ τὰ βάθρα,— γράφει,— τῆς Θεολογίας, ἀλλὰ καὶ παραπλευρῶς πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην τεχνικὴν ζωὴν, ῥεῖ ἀστεῖρον καὶ ἀνάσας ὁ ποταμὸς τῆς θρησκείας, ὁ ὁποῖος προχωρεῖ σταθερὰ μέσα στὶς ἀνθρώπινες ψυχὰς καὶ τροφοδοτεῖται συνεχῶς ἀπὸ τὸ πηγαιὸν θρησκευτικῶν συναίσθημα, πὸν ἔχει πολὺ ὀλίγη ἀνάγκη τῆς θεολογικῆς διαφωτίσεως.

Συγκλονιστικὴ λοιπὸν ἦταν ἡ καθαρῶς θρησκευτικὴ εἰκὼν, πὸν εἶδαμε εἰς τὴν Ρωσίαν... Πρῶτην φορὰν εἶδα τόσον πυκνὸν καὶ πειθαρχημένον εἰς αὐτοκυριαρχίαν καὶ τάξιν ἐκκλησίασμα ὅπως τὸ εἶδα εἰς τὴν Ρωσίαν.

Εἰς τοὺς ναοὺς χιλιάδες κατὰ τὸ πλεῖστον γυναῖκες εἰς συμπαιγεῖς μάζας παρακολουθοῦν μὲ βαθύτατην συγκινητικὴν κατάνυξιν καὶ θρησκευτικὴν ἀφοσίωσιν καὶ ἐδράβειαν καὶ συμμετοχὴν εἰς τὴν ψαλμῳδίαν τὰς διαφόρους ἀτελεντήτους θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ ἐκδηλώσεις, πὸν ἐκτελοῦνται μὲ μοναδικὴν ἀκρίβειαν καὶ ὑπὸ τοῦ ἀληθινὰ θρησκευόντος ἀνωτέρου καὶ κωτατέρου κλήρου καὶ πὸν παρουσιάζουν μοναδικὸν εἰς ἀκρίβειαν βυζαντινὸν τελετουργικὸν σύνολον, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς οὔτε νὰ φαντασθῶμε ἠμποροῦμεν...

Πολλοὶ σχολιάζουν τὸ γεγονός, πὸς ἀπὸ τὸ πυκνὸν αὐτὸ γυναικεῖον ἐκκλησίασμα λείπουν οἱ νέοι καὶ οἱ ἄνδρες, παραβλέποντες ὅμως τὸ γεγονός, πὸς αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑκατομμύρια μητέρες, συζύγους καὶ ἀδελφές, πὸν πάντα ἔχουν τὴν θέσιν τοὺς στὴν οἰκογένεια, πὸν ἔχει τοὺς ἄνδρες τῆς καὶ πὸν ἡ ἐπιτροπὴ τῶν σ' αὐτοὺς παραμένει ἀκεραία...

Χωρὶς ὑπερβολὴν εἶδα καὶ αἰσθάνθηκα μέσα στοὺς ναοὺς τὴν παλῆν ἁγίαν Ρωσίαν ἀναλλοίωτη καὶ ἀκατάλυτη μὲ τίς καθαρῶς ὀρθόδοξες ρίζες τῆς».

Αἱ διαπιστώσεις αὗται τοῦ κ. Ἀλιβιζάτου οὔσαι κατὰ πάντα σύμφωνοι πρὸς ὅσα ἐσημειώσαμεν προοφάτως περὶ τῆς ἐν Ρωσίᾳ ἀναγεννήσεως τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς, ἀποδεικνύουν, ὅτι πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἐκρίζωσιν τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου πραγματικῶς «πρὸς κέντρα λακτίζει».

Θὰ παρῆχον μεγάλας ὑπηρεσίας.

Εἶναι ὅλως εὐχάριστον καὶ ἀξιον ἐξάρσεως τὸ γεγονός, ὅτι ὀλονὲν ἀξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοσιογράφων μας, οἵτινες ἐκτιμῶν δέοντος τὴν ἐν τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ θρησκευτικὴν ζωὴν καὶ συλλαμβάνουν διὰ τῆς δημοσιογραφικῆς τῶν κεραίας καὶ πτυχῆς τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος, αἰτινες κατὰ τὸ παρελθὸν παραθεωροῦντο τελείως.

Οὕτω πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἡ Ἐφημερὶς «Νέα» ἐδημοσίευσεν εἰς ἐμφανῆ θέσιν ἐκτενὲς ἄρθρον, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι κυκλοφορίαν τοῦ θρησκευτικοῦ ἐποικοδομητικοῦ ἐντύπου. Ὑπὸ τὸν τίτλον «ἓνα ἑκατομμύριον κυκλοφορίαν ἔχουν τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ» καὶ «140.000 ἐτησίως ἡ Ἁγία Γραφή» ὁ ἀρθρογράφος παρῆχει ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνέλεξεν ἐπιμελῶς, διὰ τὴν ἐξαιρετικῶς μεγάλην κυκλοφορίαν τοῦ θρησκευτικοῦ βιβλίου, τῶν χριστιανικῶν περιοδικῶν καὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀσφαλῶς οἱ δημοσιογράφοι μας θὰ παρῆχον μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀναγνωστικὸν κοινόν, ἐὰν ἐδείκνουν παρομοίαν ἐπιμέλειαν εἰς τὴν προβολὴν ὅλων τῶν ἐκλεκτῶν πτυχῶν τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ πραγματικότητος. Ὁ Τύπος δὲν πρέπει νὰ καθιστᾷ γνωστὴν, τὴν ζωὴν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς φανλότητος, ἀλλὰ πρέπει πρὸ πάντων νὰ προβάλλῃ τὴν ζωὴν τῆς πνευματικῆς ὑγείας καὶ ἀνωτερότητος.

Ἄς εἶναι ζωηρὰ ἡ εὐγνωμοσύνη μας.

Ὁ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀποβιώσας ἐν Στοκχόλμῃ Ἐμὶλ Σάνστρομ, ὁ ὁποῖος διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη Πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὑπῆρξε μίᾳ προσωπικότητος, πρὸς τὴν ὁποῖαν πάντοτε πρέπει νὰ αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνην ὁ ἑλληνικὸς λαός.

Οὗτος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κατοχῆς ἐδηργέτησε τὰ μέγιστα τὴν πατρίδα μας, ἔλθων εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ διοργανώσας τὴν διανομὴν τροφίμων εἰς ὅλην τὴν χώραν. Ὡς ὀρθῶς ἐτονίσθη, ἔτρεχε «παντοῦ ἐπὶ τριετίαν μὲ αὐτοθυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν, διὰ νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν εἰς χιλιάδας πεινῶντων ἀδελφῶν μας. Μὲ τοὺς συνεργάτας του, μεταξὺ τῶν ὁποῖων καὶ πολλοὺς κατὰ τόπους ἱερεῖς, καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰργάσθη ὅσον οὐδεὶς διὰ τὴν διάσωσιν τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τὸν ἀφανισμόν καὶ ἐπομένως διὰ νὰ ἐπιβιώσῃ ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ».

Πάντων οὕτως ἐχόντων, ἄς μὲν πάντοτε εἰς τὴν μνήμην μας ὁ μέγας φιλόανθρωπος καὶ ἄς εἶναι πάντοτε ζωηρὰ ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη μας.

Ἡ κοινωνική νόσος.

Αἱ δημοσιευθεῖσαι προσφάτως εἰς τὰς ἐφημερίδας στατιστικά, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ὑποσιτίζονται, στερούμενοι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου, εἶναι χαρακτηριστικὴ ἐκδήλωσις τῆς κοινωνικῆς νόσου, ἣτις κατατρώγει τὰ σπλάγχνα τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος.

Οἱ ἄνθρωποι σήμερον, παρὰ τὰς προσπάθειάς των πρὸς γεφύρωσιν τῶν ἀποστάσεων, αἰτίνας χωρίζουν τοὺς πλανήτας καὶ τοὺς ἀστέρας, δὲν ἔχουν ἀκόμη κατορθώσει νὰ γεφυρώσων τὰς ἐπὶ τῆς γῆς κοινωνικὰς διαφορὰς, αἰτίνας χωρίζουν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. Παρὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς παραγωγῆς τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ παρὰ τὴν καταπληκτικὴν σπατάλην αὐτῶν εἰς ἐξοπλισμούς καὶ κατασκευὴν πυραύλων καὶ διαστημοπλοίων, πλεόν τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς δὲν ἔχουν ἐπαρκῆ ἄρτον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν!

Ἀληθῶς, ἐὰν δὲν ἐπικρατήσῃ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους κοινωνίας ἡ Ὁρθόδοξος ἀντίληψις περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, οἱ ἄνθρωποι θὰ παραπαίουν καὶ θὰ παρουνσιάζων ἀντινομίας, ὅπως καταστρεπτικὰς διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν.

Πρέπει νὰ περιφρουρηθῇ.

Ὁρθῶς ἡ ἐφημερίδα «Μακεδονία» τῆς Θεσσαλονίκης δι' εἰδικὸν ἄρθρον τῆς ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι «μοντέρνες εἰκόνας ἀγίων ἐκτοπίζων τὰς βυζαντινὰς εἰς ναοὺς τῆς Θεσσαλονίκης», οἱ ὅποιοι «εἶναι οὐσιαστικὰ μνησεία καὶ πινακοθήκες ἀγιογραφικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀκμῆς αἰώνων, μὲ ψηφιδωτὰ, τοιχογραφίες, ζωγραφίες, μὲ ἱερὰ καλλιμάρμαρα ἀγιάσματα, ξυλοσκάλιστα τέμπλα, ἱερὰ σκευὴ ποὺ ἀποτελοῦν πραγματικὸν θησαυρὸν χριστιανικῆς τέχνης».

Ὡς τονίζει χαρακτηριστικῶς ὁ ἀρθρογράφος, «πρέπει νὰ ἐλέγχωνται ἀπὸ τὶς ἀρμοδίους ὑπηρεσίες οἱ πρόσφατες ἀγιογραφικῆς ἐργασίαι, ποὺ ἐτοιμάζονται γιὰ ἱερῶν ναοῦς. Νὰ μὴ ἐπιτρέπωνται οἱ «νεοερετιστικὲς...» ἰδέες τῶν ἐκάστοτε ἐπιτρόπων καὶ ἡ ἀγιογράφῃς τῶν ναῶν χωρὶς τὴν ἄδειαν τῆς μητροπόλεως, νὰ τεθοῦν ἀστυχεῖα μέτρα γιὰ νὰ μπορέσῃ ἡ Θεσσαλονίκη νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν καινούργιαν αὐτὴ μάστιγα, ποὺ καταστρέφει τὴν ὡραίαν ἐλληνοβυζαντινὴν παράδοσιν».

Νομίζομεν, ὅτι τὸ κακὸν θὰ ἀποσοβηθῇ πλήρως, ἐὰν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων συνεργασθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου μετὰ τῶν δύο νέων εἰδικῶν Καθηγητῶν τῆς Χριστιανικῆς καὶ Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ καὶ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ.κ. Καλοκύρη καὶ Πελεκανίδη. Πρέπει πάσῃ θυσίᾳ νὰ περιφρουρηθῇ ἡ καλλιτεχνικὴ παράδοσις τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὀυμανισμὸς... ἄνευ Θεοῦ!

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἀρξαμένου μηνὸς Αὐγούστου θὰ συνέλθῃ ἐν Ὁσλο τῆς Νορβηγίας τὸ

3ον Διεθνὲς Συνέδριον τῆς «Διεθνοῦς Ὀυμανιστικῆς Ἐνώσεως». Ἀλλὰ δυστυχῶς κατὰ τὰς διακηρύξεις τῶν ἐπισήμων ἐκπροσώπων τῆς κινήσεως ταύτης ὁ Ὀυμανισμὸς πρέπει νὰ εἶναι μία «βιοθεωρία, ἣτις δὲν πρέπει νὰ ὁρμᾶται ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς προσωπικοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πρέπει νὰ στηρίζεται εἰς τὸν σεβασμὸν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐνὸς τμήματος τοῦ κόσμου». Ἡ βιοθεωρία αὕτη πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ «τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν, τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πολιτιστικὴν εὐθύνην».

Ὡς εἶναι φανερόν, ἡ οὐμανιστικὴ αὕτη κίνησις ἀποτελεῖ καθαρὰν χιμαιραν καὶ οὐτοπίαν. Ὁ ἐκφυλισμὸς τοῦ ἀνθρωπισμοῦ εἰς μίαν βιοθεωρίαν, θεωροῦσαν τὸν ἄνθρωπον ὡς αὐτόνομον καὶ αὐτάρκτη δυναμικότητα, προωρισμένην νὰ πραγματοποιήσῃ ἀνθρωποκεντρικὸν καὶ ἐνδοκοσμικὸν μόνον σκοπὸν, ἀποτελεῖ καίριον πλήγμα κατὰ τοῦ γνησίου ἀνθρωπιστικοῦ ιδεώδους. Ὡς λέγει ὁ γάλλος φιλόσοφος Maritain, «κατὰ τὸ μέτρον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἔπαυσε νὰ ἔχῃ κέντρον τοῦ Θεοῦ, ἀπόλεσε καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴν του οὐσίαν: ἰδοὺ τί ἀποτελεῖ τὴν τραγωδίαν τοῦ καιροῦ μας». Ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπομάκρυνσις ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ «ὑπανθρώπου», τῆς ἀποθηιώσεως, τῆς παλιμβαρβαρώσεως» καὶ τοῦ «νεοβαρβαρισμοῦ». Μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχῃ τὴν ζῶσαν ἐπαφὴν μὲ τὸν Θεόν, τὴν ὅποιαν ἀπαιτεῖ ἡ Ὁρθόδοξος βιοθεωρία, καθίσταται ἀληθῶς ἄνθρωπος καὶ ἡ κορυφαία ἐν τῷ κόσμῳ ἀξία, ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τοιυσηθῇ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας».

Νέοι προσανατολισμοί.

Τὸ ὑπὸ τῆς γνωστῆς Μονῆς τῶν Βενεδικτίνων τοῦ Σεβτὸν τοῦ Βελγίου ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «Irenikon» προτείνει εἰς τὸ κύριον ἄρθρον τοῦ ἄρτι κυκλοφορήσαντος ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους τοῦ 1962, ὅπως τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἀπαγγελθῇ κατὰ τὴν ἐπίσημον ἑναρξιν τῆς προσεχοῦς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὸ ἐλληνικὸν πρωτότυπον κείμενον, ἥτοι ἄνευ τῆς προσθήκης τοῦ «filioque», διότι «θὰ εἶναι πρῶγματι ἀτόχημα τὸ Σύμβολον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἠρώθησαν οἱ Ἀνατολικοὶ καὶ οἱ Δυτικοὶ εἰς ἔκφρασιν τῆς αὐτῆς πίστεως, νὰ χρησιμεύσῃ σήμερον ὡς δῆς διχονοίας».

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ πρότασις αὕτη τοῦ ὡς ἄνω καθολικοῦ περιοδικοῦ ἀποτελεῖ εὐδαίμονον σημείον. Ἄν δὲ τελικῶς γίνῃ δεκτὴ καὶ πραγματοποιηθῇ, θὰ προκαλέσῃ ἀγαθὴν ἐντύπωσιν πρὸς πάντοδς εἰς τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, τοὺς ὁποίους θὰ μεταφέρῃ ἔστω καὶ πρὸς στιγμήν, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐπιχειρηθῆ Β' Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ θὰ θεωρηθῇ σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ χριστιανισμοῦ μόνον ἂν προβῇ, ἐμπνεομένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας ἡρωμένης Ἐκκλησίας, εἰς νέας ὑγιεῖς μεταρρυθμίσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν ὁργάνωσιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ὁρθόδοξοι εὐχόμεθα ὀλοφύχως ὅπως οἱ νέοι προσανατολισμοὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι τοιοῦτοι, ὥστε

νά προδιαγράψουν και την προοπτική της ενώσεως όλων των χριστιανών, υπέρ της οποίας διαρκώς εχόμεθα, και δεικνύει ζωηρόν ενδιαφέρον και η Αύτου 'Αγιότης ὁ Πάπας 'Ιωάννης ΚΙ'.

Αἱ ἑλληνικαὶ ταινίαι.

Εἶναι κοινῶς παραδεκτόν, ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῆς ἑλληνικῆς κινηματογραφικῆς παραγωγῆς ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ πολὺ χαμηλὸν ἐκ πολλῶν ἐποχῶν, ἰδίως δὲ ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς ἠθικῆς ἐξάρσεως. Οἱ παραγωγοί, οἱ σκηνοθέται, οἱ σεναριογράφοι, καὶ οἱ λοιποὶ παράγοντες τῆς κινηματογραφικῆς παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι εἶχον ἐπαπειλημένως ἀφήσει νὰ ἐνοηθῆ, ὅπερ καὶ εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἐμπορικῆς σκοπιμότητος. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὑπετίμησαν πολὺ τὴν ἀντίληψιν καὶ τὸ ἠθικὸν κριτήριον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Διότι, ὡς μαρτυροῦν τὰ συγκεντρωθέντα στατιστικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν ἀρμοδίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας, αἱ ἑλληνικαὶ ταινίαι, ἰδίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἔχουν προϊοῦσαν εἰσπρακτικὴν μείωσιν. Τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ ὅτι τὸ Κοινὸν ἀηδιάζει. Ἐὰν λοιπὸν, ἔστω καὶ μόνον εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ταινιῶν τῶν ἀποβλέποντες οἱ δημιουργοὶ τῶν, ἀντελήφθησαν τὸ μᾶθημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον τοὺς δίδει τὸ Κοινόν, ἅς σπεύσουν νὰ ἀλλάξουν νοοτροπίαν καὶ ἅς δώσουν ὑγιέστερον περιεχόμενον εἰς τὰ ἔργα τῶν.

«Οἱ Βαλκανικοὶ γείτονες».

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐκυκλοφόρησε προσφάτως καλοτυπωμένος καὶ ἐξαιρετικῶς περιεχομένου τόμος, ἔργον τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Ἀλέξη Κύρου. Αἱ ἐξαιρετικαὶ ἱκανότητες τοῦ συγγραφέως, ὅστις ὑπῆρξε ἀποδοτικώτατα τὸ ἔθνος εἰς διαφόρους ἐπικαιροὺς θέσεις, διαλάμπουν εἰς ὅλας τὰς σελίδας. Ἡ πολῦτιμος καὶ πολὺπλευρος ἐμπειρία του, ἡ ἐπιστημονικὴ του ἐμβροθία, καὶ ἡ ἐγνωσμένη εὐσυνειδησία καὶ ἠθικὴ του περιωπὴ, ἐξαντλοῦν καὶ φωτίζουν τὸ ἐξόχως ἐνδιαφέρον αὐτὸ θέμα ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Καὶ δὲν παρέχονται ἀπλῶς χρήσιμοι καὶ συχνὰκις ἀποκαλυπτικαὶ ἱστορικαὶ πληροφορίαι, ἀλλὰ ἀντικειμενικώτατα καὶ χωρὶς αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος νὰ ἐπηρεάζουν οὐδαμῶς τὴν κρίσιν τοῦ συγγραφέως, δίδεται πιστὴ καὶ ἀκριβὴς εἰκὼν τοῦ παρόντος, καὶ ἀποσαφηνίζεται ἡ κρατούσα σήμερον εἰς τὸν Βαλκανικὸν χώρον κατάστασις.

Εἰς μίαν ἐποχὴν δὲ τόσον δύσκολον καὶ τόσον συγκεχυμένην, ὅπως εἶναι ἡ ἰδική μας, ἡ προσφορὰ τοῦ κ. Ἀλέξη Κύρου ἀποβαίνει πολῦτιμος καὶ ἐξόχως ἐθνοφελής. Καὶ βιβλίον ὡς «οἱ Βαλκανικοὶ γείτονες» γίνεται φάρος καθοδηγητικὸς διὰ τοὺς ὀρθοὺς προσανατολισμοὺς τοῦ ἔθνους, καὶ διὰ τὴν ἐνάσκησιν εἰς τὴν περιοχὴν μῆς πολιτικῆς, ποὺ εἶναι ἀνταξία καὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά Σύνοδος

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνήλθεν ἐκτάκτως τὴν 18ην καὶ 24ην Ἰουλίου. Κατὰ τὰς συνεδρίας ταύτας ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τῆς Ἱ. Συνόδου αἱ ἀπαντήσεις τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν ἐπὶ τῆς συστάσεως Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἀνασύστασιν τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐν γένει Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας. Σχετικῶς ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ὠρίσθησαν κατὰ πλειοψηφίαν προταθέντες ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν τῆς Ἐπικρατείας ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῇ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Σάμου καὶ Ἰκαρίας κ. Εἰρηναῖος, Μαντινείας καὶ Κυνοῦρίας κ. Γερμανός, Κορινθίας κ. Προκόπιος, Ἡλείας κ. Γερμανός, Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος καὶ Κίτρους κ. Βαρνάβας.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 24ης Ἰουλίου ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ Ἱερά Σύνοδος διαμαρτυρηθῆ ἐντόνως πρὸς τὰ ἀρμόδια τῆς πολιτείας ὄργανα διὰ τὴν χειροτονίαν ἐξ Ἐπισκόπων ὑπὸ τῶν Παλααιομερολογιτῶν.

'Ιερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ διαρρεῦσαν 15ήμερον εἰς συνεργασίαν τοὺς παρ' αὐτῷ Θεοφ. Ἐπισκόπους, πρὸς οὓς ἔδωκεν ὁδηγίαν καὶ ἐντολὰς ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Προήδρευσε συνεδριῶν τῶν Δ. Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια Ἱ. Ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ὡς καὶ Κληρικούς καὶ Ἰδιώτας.

— Τῆ 16ῃ Ἰουλίου ἐδέχθη τὸ Προεδρεῖον τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν. Αὐθήμερον ἐδέχθη ὡσαύτως τὰς Μοναχὰς τῆς ἐν Ἡλιουπόλει Σχολῆς «Ἡ Θεομήτωρ».

— Τῆ 17ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐδέχθη τὸν πρῶν Νουμάρχην κ. Νικόγλου.

— Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐτέλεσε τὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Αἰμιλιανοῦ Λόφου Σκουζέ.

— Τῆ 18ῃ ἐδέχθη τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος κ. Κωνσταντῖνον καὶ Ἀμφιπόλεως κ. Σύλλαν, τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀναστάσεως Χολαργοῦ, τοὺς πρῶν Νουμάρχας κ.κ. Ἀρκέντην καὶ Πρίκον, τὸν κ. Μπεανάκη, τὸν κ. Μανούσσην καὶ τὸν Δήμαρχον Παλαίου Φαλήρου.

— Τῆ 19ῃ Ἰουλίου τὸ ἑσπέρας ἐχοροστάτησεν κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱ. Ναῷ Προφήτου Ἡλιοῦ Παγκατίου.

— Τῆ 20ῃ Ἰουλίου ἐδέχθη Ἐπιτροπὴν ἐνοριτῶν τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγίας Γλυκερίας καὶ τὸν ἐμφημισμένον Ἐπίσκοπον Ἀμαθοῦντος Κύπρου κ. Καλλινίκον καὶ προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τῆ 21ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐδέχθη τὸν Πρεσβευτὴν κ. Καμαμπέλην, τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίων Ἀναργύρων Ν. Σμύρνης, τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου «Φίλοι τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς» καὶ τὸ Ἐκκλησι. Συμβούλιον τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν.

— Τῆ Κυριακῇ 22ῃ Ἰουλίου ἐλειτούργησε εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Ἀγ. Μαρίας Θησείου.

— Τῆ 23ῃ Ἰουλίου ἐδέχθη Ἐπιτροπὴν ἐνοριτῶν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀναργύρων Ν. Σμύρνης καὶ τὸν Στρατηγὸν κ. Δασκαρόλην.

Αὐθήμερον παρέστη ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχῃ Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἀπονομὴν τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς Πολέμου, ὡσαύτως δὲ μετέβη εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Πρεσβείαν τῆς Αἰθιοπίας καὶ συνεχάρη τὸν Πρεσβευτὴν ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς χώρας του.

— Τῆ 24ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προήδρευσε συνεδρία τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΤΑΚΕ.

Αύθημερόν εδέχθη τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ.

— Τῆ 25ῃ Ἰουλίου εδέχθη τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Παροναξίας κ. Ἐπιφάνιον, Λεοντοπούλεως κ. Κωνσταντίνου καὶ Ἰμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτωνα.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας προέστη τῆς Ἀκολουθίας ἐν τῷ Ἱ. ναῶ Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς.

— Τῆ 26ῃ Ἰουλίου ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱ. Ναῶ Ἀγ. Παρασκευῆς Ν. Σμύρνης.

Αύθημερόν εδέχθη τὸν ἐκ Σμύρνης τέως Πρόξενον τῆς Ἀγγλίας κ. Ἡλιάδην.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱ. Ναῶ τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν.

— Τῆ 27ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εδέχθη τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου Παλαιῶν Πολεμιστῶν Μεγάρων.

— Τῆ 28ῃ Ἰουλίου εδέχθη τὸν Δήμαρχον Χαϊδαρίου.

— Τῆ 29ῃ, ἡμέρα Κυριακῆ, ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱ. Ν. Ἀγίου Παντελεήμονος Ἰλισσοῦ.

— Τῆ 30ῃ Ἰουλίου εδέχθη τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, Πηλουσίου κ. Παρθένιον, Παραμυθίας Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτον. Ὡσαύτως εδέχθη τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γ.Ε.Σ. Στρατηγὸν κ. Καρδαμάκην, καὶ τὸν Δρ. Ἰωάννην Μάμαν.

— Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ προήδρευσε συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς Ἑορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

— Τῆ 31ῃ Ἰουλίου εδέχθη τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, Ἰερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὄρους κ. Παύλου καὶ Ἀζώμης κ. Νικόλαον.

— Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐτέλεσε τὴν ὄρκωμοσίαν ἐν τῇ Σχολῇ Εὐελπίδων νέων Ἀνθυπολοχαγῶν.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θ α υ μ α κ ο ὕ κ. Χ ρ υ σ ὄ σ τ ο μ ο ς, κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἰουλίον ἐχοροστάτησε, ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ ἑορτάς εἰς διαφόρους ἱερούς ναοὺς.

— Τῆ 3ῃ ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον εἰς τὴν δεξίωσιν ὁμογενῶν τμήματος ΑΧΕΠΑ Τορόντου, Καναδᾶ, γενομένην ὑπὸ τοῦ Ὑφυπουργοῦ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀχιλ. Γεροκωστοπούλου εἰς τὸν Ὀμίλον Ἀντισφαιρίσεως.

— Τῆ 7ῃ συνειργάσθη μετὰ τῶν Τομαρχῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν διὰ τὴν καλλίτερον ἀπόδοσιν τῆς ἀποστολῆς των,

— Τῆ 22ᾳ ἐπεσκέφθη, πρὸς διοικητικὴν ἐπιθεώρησιν, τοὺς ἱερούς ναοὺς Εὐαγγελιστρίας Περιστερίου, Ἀγίου Ἀντωνίου Περιστερίου, Ἀγίου Σπυριδωνος Λόφου Ἀξιωματικῶν, Ἀγίων Ταξιαρχῶν Περιστερίου καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κολοκυνθοῦς.

— Τῆ 28ῃ ἐπεσκέφθη τοὺς ἱερούς ναοὺς Ἀγίου Νικολάου Χαλανδρίου, Ἀγίας Ἀννης Χαλανδρίου, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Μαρμαριωτίσσης) Χαλανδρίου, Ἀγίου Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἀγίου Γεωργίου Χαλανδρίου, Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Τούφας Χαλανδρίου, Ἀγίου Ἀθανασίου Πολυδρόσου Ἀττικῆς, Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου Βριλησίων Ἀττικῆς, καὶ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Πατήματος Βριλησίων.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κ ε ρ ν ι τ σ η ς κ. Χ ρ υ σ ὄ σ τ ο μ ο ς κατὰ τὸν ληξάντα μῆνα Ἰουλίον ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ Κυριακάς καὶ ἑορτάς.

— Τῆ 3ῃ Ἰουλίου μετέσχε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

— Τῆ 4ῃ Ἰουλίου ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον πατέρα εἰς τὴν Ἀστυνομικὴν Σχολὴν Ὑπαστυνόμων Β' καὶ ὠρκισεν τοὺς ἐξερχομένους νέους Ὑπαστυνόμους.

— Τῆ 7ῃ Ἰουλίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὰς πτυχιακὰς ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Ὀδείου.

— Τῆ 8ῃ Ἰουλίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου Ἐμπο-

ροῦπαλλήλων τελετῆν τῆς ἀπονομῆς ἐπάθλων καὶ βραβείων εἰς τοὺς ἀριστεῖς μαθητὰς τοῦ Ἑσπερινοῦ Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου τοῦ ὡς ἄνω Συλλόγου.

— Τῆ 18ῃ Ἰουλίου προήδρευσε συνεδρία τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

Τὸ ἐν Κομοτηνῇ συνελθὸν Β' Ἱερατικὸν Συνέδριον τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας τὴν 25ην παρελθόντος μηνὸς Ἰουλίου ἐ.ἔ. ἐσημείωσεν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία ἐν τῷ ἐνταῦθα Ναῶ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας κ. Τιμοθέου.

Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ὁ Σεβασμιώτατος μετὰ τῶν Αἰδес. Συνέδρων μετέβησαν ἐν σώματι εἰς τὸ Ἡρῶν, ὅπου ἐγένετο ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ τῶν πεσόντων καὶ ὑπὲρ τῶν ἐθνομαρτύρων Ἱερέων, παρουσία τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἀρχῶν, τὸ δὲ παραταχθὲν πρὸς τοῦτο στρατιωτικὸν τμήμα ἀπέδωσε τὰς νενομισμένας τιμὰς.

Ἐν συνεχείᾳ ἔλαβε χώραν ἡ πανηγυρικὴ ἑναρξις τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἐν τῇ Αἰθούσῃ Τελετῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου, καθ' ἣν, μετὰ προσευχῆν, ὠμίλησε δι' ὀλίγων ὁ Σεβασμιώτατος περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἱερέως, μεθ' ὃ οἱ παραστάντες ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν διὰ καταλλήλου τῆ περιστάσει προσλαλιᾶς ἐχαίρησαν τοὺς Αἰδес. Συνέδρους, εὐχηθέντες εὐδωσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Τὸ πρῶτον θέμα «ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ Ἱερέως» ἀνέπτυξεν ὁ Πανος. Ἱεροκῆρυξ Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Ρουμειώτης, ἐπηκολούθησε δὲ συζήτησις.

Πρὶν ἢ διακοπῇ ἡ συνεδρία ἀπεστάλησαν τηλεγραφήματα εἰς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν ἐκ μέρους τῶν Ἐφημερίων ἐξαπτομένων τὰς εὐχὰς αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἱερᾷ ταύτῃ συνάξει. Τοῦτον ἐλήφθησαν τηλεγραφικαὶ ἀπαντήσεις, δι' ὧν ἠυχήθησαν εὐδωσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου καὶ ἐτηυλόγησαν τοὺς Αἰδес. Συνέδρους.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Συνεδρίου ἐπανελήφθησαν αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ με θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ὡς τελετουργός» με εἰσηγητὴν τὸν Πανος. Ἀρχιμ. Τιμόθεον Ἐλευθερίου. Εἶτα ὁ Σεβασμιώτατος ἀνέπτυξε διάφορα λειτουργικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ὁ Ἐφημέριος ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν καθηκόντων του, ἐπηκολούθησε δὲ εὐρεία συζήτησις.

Μετὰ τὴν τέλεσιν ὑποδειγματικοῦ Ἑσπερινοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ, ἡ χορωδία τῶν Ἱεροψαλτῶν τῆς πόλεως ἐξετέλεσεν ἐν τῇ Αἰθούσῃ Τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πλουσιώτατον πρόγραμμα Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς λίαν ἐπιτυχῶς, ἀποσπᾶσα ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα τῶν Αἰδес. Συνέδρων καὶ τοῦ παρευρισκομένου πλήθους τῶν ἀκροατῶν.

Τὴν 26ην, ἡμέραν Τρίτην, ἐτελέσθη ὑποδειγματικὴ Θεία Λειτουργία ὑπὸ ἐνὸς Ἱερέως ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῶ Ἀγίου Γεωργίου, μεθ' ἣν ἐσυνεχίσθησαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου με θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ὡς Κοινωνικὸς ἐργάτης» καὶ εἰσηγητὴν τὸν Πανος. Ἀρχιμ. Τιμόθεον Γιοκαρίνην.

Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη γεῦμα πρὸς τοὺς Αἰδес. Συνέδρους, ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου, καθ' ὃ ἀντηλλάγησαν προπόσεις τῶν Ἐφημερίων καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐν μέσῳ ἀτμοσφαιρας ἐγκαρδιότητος καὶ χαρᾶς.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Σεβασμιώτατος ἀνέπτυξε διάφορα «Διοικητικὰ Προβλήματα» τῶν Ἐφημερίων, ἐφ' ὧν ἐπηκολούθησε συζήτησις.

Ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ Συνεδρίου ἐκλείσει με ὑποδειγματικὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ τῇ συμμετοχῇ πολλῶν Ἱερέων καὶ ἐν συνεχείᾳ με τὸ ἐν τῇ Αἰθούσῃ Τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκτελεσθὲν πλούσιον Μουσικοφιλολογικὸν πρόγραμμα.

Τὴν 27ην ἐτελέσθη ὑποδειγματικὴ Θεία Λειτουργία εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν (Ἱερατικὸν Συλλεiturγον), μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποῖου ἀνεπέμφθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ τῶν Ἀοιδίμων Μητροπολιτῶν καὶ Ἱερέων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας.

Ἐπηκολούθησε συγκέντρωσις τῶν Συνέδρων ἐν τῇ Αἰθούσῃ Τελετῶν, εἰς ἣν προσήλθεν καὶ ὁ νέος Νομάρχης Ροδότης κ. Νικ. Κούρναβος, τὸν ὁποῖον παρουσίασε διὰ καταλλήλου προσφωνήσεως ὁ Σεβασμιώτατος, μεθ' ὃν ἐχαιρέτησε τοὺς Συνέδρους ὁ κ. Νομάρχης εὐχηθεὶς ἐπιτυχίαν εἰς τὰ ποιμαντικά αὐτῶν καθήκοντα καὶ συγχαρεὶς τὸν Σεβασμιώτατον διὰ τὴν πλουσίαν ποιμαντορικὴν, κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν δρᾶσιν ἐν τῇ ἀκριτικῇ ταύτῃ Ἐπαρχίᾳ.

Μετὰ τὸν κ. Νομάρχην ὁ Σεβασμιώτατος, ἀπηύθυνε πατρικὰς ὑποθήκας πρὸς τοὺς Συνέδρους. Ἐξ ὀνόματος τῶν Ἐφημερίων ὠμίλησεν ἐν συνεχείᾳ ὁ Αἰδεσ. Οἰκονόμος Ἀθανάσιος Ἀσανάκης, ὅστις ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Ἱερέων τῆς Ἐπαρχίας πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον διὰ τὴν θερμὴν Αὐτοῦ συμπάρστασιν καὶ προστασίαν τὴν ἐκδηλουμένην πάντοτε πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν χαρὰν τῶν διὰ τὴν συντελουμένην θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν τοῦ Ποιμενάρχου τῶν ἐν τῇ παραμεθορίᾳ ταύτῃ Μητροπόλεϊ.

Μετὰ ταῦτα ἐνεκρίθη ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ἐστάλη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῶν Ἐφημερίων.

Πρὸ τῆς λήξεως τοῦ Συνεδρίου οἱ Αἰδεσ. Ἐφημέριοι ἀνῆλθον καὶ περὶ ἐργασίαν τὸν νέον Μητροπολιτικὸν Οἶκον, προσεκύνησαν δὲ τὸ ἐν αὐτῷ Ἱερόν Παρακλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τιμοθέου.

Ἐπηκολούθησε δεξιῶσις εἰς τὴν αἴθουσαν ὑποδοχῆς, καθ' ἣν προσεφέρθησαν ἀναμφικτικά καὶ διάφορα βιβλία, δῶρα τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὸς πάντας τοὺς Συνέδρους.

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Πρεβέζης, ὅτι μετὰ πάσης λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας διεξήχθησαν αἱ ἑορταὶ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Νικοπόλεως. Οὕτω, κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Μονῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, Λιθαρίου, ἔνθα—κατὰ τὴν παράδοσιν—ἐκήρυξε τὸ πρῶτον ὁ θεσπέσιος Ἀπ. Παῦλος, ἐτελέσθη μέγας ἑόρτιος Ἐσπερινὸς ἐν μέσῳ συρροῆς εὐλαβῶν Προσκυνητῶν, προσεβόησαν τοῦ πανοσιολογιωτάτου Ἱεροκήρυκος Νικοπόλεως Ἀρχιμ. κ. Φιλαρέτου Βιτάλη, ὅστις εἶπε καὶ τὸν προσήκοντα λόγον. Αὐτόθι ἐτελέσθη ἐν συνεχείᾳ θεία Παράκλησις καὶ τὰς μεταμεσονυκτίους ὥρας Θ. Λειτουργία.

Τὴν πρωΐαν ἐν τῷ ἐν Νικοπόλει (Σμυρτούλα) ἀνεγερθέντι προνοϊᾷ καὶ ἐπιμελεϊᾷ τῆς Α.Σ. τοῦ Μητροπολίτου Νικοπόλεως κ. Σ τ υ λ ι α ν ο υ, πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Ἀπ. Παύλου, Ἱ. Ναῶ, ἐτελέσθη ἡ πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία ὑπὸ τοῦ Πανσο. Ἱεροκήρυκος τῆ συμμετοχῆ τοῦ Ἱ. Κλήρου. Τὸν πανηγυρικὸν δ' ἐξεφώνησεν ὁ αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἀντώνιος Κουλούρης, Γεν. Ἀρχ. Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐξ ἄλλου τὴν 7ην ἀπογευματινὴν ἐτελέσθη ἑσπερινὸς ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τῆς παλαιοχριστιανικῆς Βασιλικῆς τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, ἀνεγερθείσης ὑπὸ τοῦ αἰοιδίμου Μητροπολίτου Νικοπόλεως Δουμητίου Α' (Σ' αἰών), παρουσίᾳ τῶν ἀρχῶν, ἐπιστῆμων καὶ πλήθους λαοῦ τῆς Πρεβέζης καὶ τῶν περιχώρων, τῆ συμμετοχῆ εἰκοσιπεντάδος Ἀρχιμανδριτῶν καὶ Ἐφημερίων τῆς περιοχῆς τελεταρχοῦντος τοῦ Πανσο. Ἱεροκήρυκος Ἀρχ. Φιλαρέτου Βιτάλη. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ διενεμήθη δωρεὰν ὡς εὐλογία εἰς ἀπαντας τοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητὰς ὥραϊον ἀναμνηστικὸν τεῦχος, ἐκδοθὲν δαπάναις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, 7ον εἰς τὴν σειράν τῶν ἐκδόσεων αὐτῆς. Τὸν πανηγυρικὸν ἐξεφώνησε ὁ ἐλλόγιμος θεολόγος Καθηγητῆς καὶ Κατηχητῆς κ. Μιχαὴλ Αὐδίκος.

— Τῇ Κυριακῇ 1ῆ Ἰουλίου εἰς τὴν Αἴθουσαν Τελετῶν—Διαλέξεων—Βιβλιοθήκης τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς Ἐκκλησ. Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἥτις ἀπὸ τριετίας ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου καὶ λειτουργεῖ ἱκανοποιητικῶς παρὰ τῷ Ἐκκλήσῳ. Μαθητικῶς Οἰκοτροφείῳ, παρουσίασαν τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων αὐτῶν ἑορτήν.

Κατ' ἀρχὰς ὠμίλησεν ἐπικαιρῶς ὁ Ἐπίτοπος τῆς Σχολῆς Πανσο. Ἱεροκλῆς κ. Φιλάρετος, εἶτα δ' ἐξετελέσθη πλουσιώτατον πρόγραμμα περιλαμβάνον κεκραγάρια, δοξαστικά, ἑωδινά, στιχηρά, προσόμοια.

Ἡ ἑορτὴ ἐκλείσει μετὰ τὴν φήμην τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ τὰ συγχαρητήρια τῶν παμπληθῶν φιλομούσων ἀκροατῶν πρὸς

τὸν ἀκούραστον Ἱεροκήρυκα καὶ τὸν μουσικολογιώτατον διδάσκαλον τῆς Σχολῆς κ. Ἐλευθέριον Χαρμπήν, Πρωτοψάλτην Πρεβέζης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Διὰ προσφάτου ἀποφάσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Κούμπισεβ κ. Μανουὴλ καὶ Σταυρουπόλεως κ. Ἀντώνιος προήχθησαν εἰς Μητροπολίτας καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Πσκόφ κ. Ἰωάννης εἰς Ἀρχιεπίσκοπον, εἰς δὲ τοὺς Ἀρχιεπισκόπους Ριαζάν κ. Νικόλαον καὶ Μίνσκ κ. Βαρλαάμ ἀπενεμήθη τὸ δικαίωμα νὰ φέρουν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ καλυμμαχίου.

— Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἀκούσασα τὴν ἔκθεσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γιαροσλάβ καὶ Ροστῶβ κ. Νικοδήμου περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου, τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς καὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν ἀντιπροσώπων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἀπεφάσισεν :

1. Νὰ ἐγκρίνη τὸ ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ρωσικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας ἐπιτελεσθὲν ἔργον εἰς τὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

2. Νὰ ἐγκρίνη τὸν ὑπὸ τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως καταρτισθέντα κατάλογον θεμάτων τῆς μελλούσης Προσυνόδου.

3. Νὰ ἐπισημάνῃ ὡς θετικὸν γεγονός τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς μελλούσης Προσυνόδου ὅλων τῶν ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας προταθέντων θεμάτων.

4. Νὰ συγκροτήσῃ εἰδικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ θεολόγων πρὸς μελέτην τῶν εἰς τὸν κατάλογον τῶν θεμάτων τῆς μελλούσης Προσυνόδου περιεχομένων ζητημάτων.

5. Νὰ δημοσιευθῇ τὸ ὕλικόν τῆς Διασκέψεως εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

— Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀκούσασα τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ρωσικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀντιπροσωπείας εἰς τὴν Γ' Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς Νέον Δελχί (19 Νοεμβρίου — 5 Δεκεμβρίου 1961) περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς, ἀπεφάσισε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς :

1. Νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸ Τμήμα Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας νὰ ἀφιερῶσιν ἰδιαίτερον προσοχὴν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν ἐργασίαν, διὰ νὰ δυνηθῇ ἡ Ρωσικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ δώσῃ ἀξίαν καὶ θετικὴν εἰσφορὰν εἰς τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν.

2. Νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γιαροσλάβ καὶ Ροστῶβ Νικοδήμον, πρόεδρον τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, νὰ ὑποβάλλῃ συστηματικῶς ἐκθέσεις πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ἐπὶ τῆς δράσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν καθηκόντων τῆς Ρωσικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας εἰς τὸν οἰκουμενικὸν τομέα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Τὴν 24 Μαΐου ἐ. ἔ. συνήλθεν ἐκτάκτως εἰς τὴν Βαρσοβίαν ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Λότζ καὶ Πόζναν κ. Γεωργίου. Αὕτη ἡσχολήθη μετὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ζητημάτων ποὺ προέκυψαν ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας Πολωνίας ἀειμνήστου Τιμοθέου. Ἡ διοικήσις τῆς Μητροπόλεως Βαρσοβίας ἀνετέθη μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Μητροπολίτου εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Λότζ καὶ Πόζναν κ. Γεώργιον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΙΝΑΣ

Τὴν 3ην Ἰανουαρίου 1962 ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Ἐπίσκοπος Πεκίνου Βασίλειος (Φουάν). Ὁ ἀειμνήστος Ἐπίσκοπος Βασίλειος (κατὰ κόσμον Ἰγνάτιος Γιαὸ Φουάν) ἐγεννήθη εἰς Πεκίνον τὸ 1888. Ἐτελείωσε τὴν Ὀρθόδοξον Ἱερατικὴν Σχολὴν Πεκίνου καὶ τὴν 11 Μαΐου 1915 ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ἰννοκεντίου, ἀρ-

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΠΡΟΣΛΗΨΙΣ ΥΙΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

ΩΣ ΥΠΟΤΡΟΦΩΝ ΤΗΣ ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀνακοινεῖ ὅτι κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1962-63 θέλει προσλάβει 15 ἐσωτερικοὺς ὑποτρόφους μαθητὰς ἀποκλειστικῶς τέκνα Ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δέον ὅπως ἔχουν ἐνδεικτικὸν Β' τάξεως ἐξαταξίον Γυμνασίου μὲ βαθμὸν λίαν καλῶς, ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 17 ἐτῶν κλπ. νόμιμα προσόντα.

Πληροφορίαι παρέχονται καθ' ἐκάστην εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Σχολῆς Βασ. Σοφίας 24, Ἀθήναι (Τηλ. 712-194)

χηγοῦ τῆς Ρωσικῆς Πνευματικῆς Ἀποστολῆς ἐν Κίνα. Τὸ 1948 ἐχειροτονήθη εἰς πρεσβύτερον, τὴν δὲ 30 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους ἠσπάσθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, λαβὼν τὸ ὄνομα Βασίλειος. Τὸ 1950 προήχθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου εἰς ἀρχιμανδρίτην, διορισθεὶς διευθυντὴς τῆς Κατηχητικῆς Σχολῆς τῆς Ἀποστολῆς καὶ μέλος τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἐξαρχάτου Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐξελέγη μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Πνευματικῆς Ἀποστολῆς. Δι' ἀποφάσεως τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Κίνας ἐγένετο αὐτόνομος τὸ 1957. Τὴν 28 Μαΐου 1957 ὁ ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Πεκίνου. Ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος τὴν 30 Μαΐου εἰς τὴν Μόσχαν.

Ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Βασίλειος ἐποίμανεν ἐπιτυχῶς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Κίνας ἐπὶ τέσσαρα καὶ ἡμίση ἔτη.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐνέγραψεν εἰς τὸν ἐφετηνὸν προϋπολογισμὸν ἀνω τῶν δύο ἑκατομμυρίων δολλαρίων διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ναῶν, τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς, τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν καὶ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ ὀλλανδὸς κληρικὸς Ἰωάννης Βίλλεμπράνς, γραμματεὺς τῆς ὑπὸ τοῦ πάπα Ἰωάννου ΚΓ' συσταθείσης γραμματείας ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν χριστιανῶν, θὰ ἐπισκεφθῆ τὰ Ὁρθόδοξα πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ κληρικὸς οὗτος πρὸ μνηνῶν ἐπεσκέφθη τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον κ. Ἀθηναγόραν, ὡς καὶ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον.

— Συνήλθεν ἐν Λυὼν διεθνὲς ἱεραποστολικὸν συνέδριον, τοῦ ὁποῦ μετέσχον 4 καρδινάλιοι καὶ 38 ἀρχιερεῖς.

— Ὁ Πάπας Ἰωάννης ΚΓ', ὀμιλῶν κατὰ τὴν τελετὴν τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ὄγης διασκέψεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς προσεχοῦς Ῥωμαιοκαθολικῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀνήγγειλεν, ὅτι λίαν συντόμως θὰ συστήσῃ νέους ὀργανισμοὺς διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου καὶ ὅτι ἡ ὑπηρεσία τύπου τῆς συνόδου θὰ τελειοποιηθῆ εἰς τρόπον ὥστε ἡ πληροφοριοδότησις τοῦ κοινοῦ νὰ καταστήθῃ εὐχερεστέρα.

— Εἰς Λοῦβρον ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς ἡ ἔκθεσις γοθτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς μὲ τεμάχια ληφθέντα ἐκ τῶν μουσείων καὶ παριστάνουσα τὴν ἐξέλιξιν τῆς τέχνης, ἰδίως τῶν καθεδρικῶν ναῶν τῆς Εὐρώπης.

— Ἡ Διεθνὴς Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐταιρεία Ἀγίας Γραφῆς, ἥτις ἐδρεύει ἐν Βενετίᾳ, ὠργάνωσε τὸ πρῶτον συνέδριον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐξετάσθησαν διάφορα θέματα, ἀφορῶντα εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

— Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Γαλλικῆς πρωτευούσης καρδινάλιος Φελτέν ἐξαπέλευσεν ἐπισκοπικὸν διάταγμα, σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ περιβολὴν τῶν ἱερῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς του, ἥτις δύναται νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸ ἐν-

δυμα τῶν λαϊκῶν «ἀνταποκρινομένη περισσότερον εἰς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βίου τῶν ἱερῶν καὶ εἰς τὴν εὐχερεστέραν ἐξάσκησιν τῆς ἀποστολικῆς αὐτῶν διακονίας». Οὕτως ἐτονίσθη, ὅτι «ἐγκρίνεται τὸ «Κλέρμαν» (χρῶματος μέλανος ἢ φαιοῦ) μὲ τὸ ρωμαϊκὸν κολλάρον τὸ διακριτικὸν τῶν κληρικῶν». Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ διατάγματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῶν Παρισίων καὶ ἄλλοι ἱεράρχαι τῆς Γαλλίας ἐξαπέλευσαν ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα παρομοίας ἐγκυκλίου ἐπιστολάς.

— Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐωρτάσθη ἡ ἑκατονταετηρὶς τῆς εἰς Λουτρὰ Τήνου ἰδρύσεως ρωμαιοκαθολικῆς Μονῆς τῶν Οὐρσουλινῶν.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον**

Πρὸς τὸν Μοναχὸν Βασίλειον Ἀντωνᾶτον

Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 19ῆ Σεπτεμβρίου 1962, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 9η π. μ., ἵνα δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος, περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελοῦντος χρέη ἀνακριτοῦ Ἱερέως Νικολάου Γαρμπῆ. Προσεπιδηλούμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἑρήμη.

Ἀθήνησι, τῆ 1[8]1962

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανὸς

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Παντ. Χρυσοφάκης

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον**

Πρὸς τὸν Διάκονον Μενέλαον Σαλιμένον

ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 19ῆ Σεπτεμβρίου 1962, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 9η π. μ. ἵνα δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος, περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελοῦντος χρέη ἀνακριτοῦ Ἀρχ. Ἰωάσαφ Σίφωνα.

Προσεπιδηλούμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμη.

Ἀθήνησι, τῆ 1[8]1962

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανὸς

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Παντ. Χρυσοφάκης

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ**Κλήσις πρὸς ἀνέκρισιν**

Πρὸς τὸν ἱερομόναχον Ἰάκωβον Ζάκκαν ἀδελφὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Λουκά προσωρινὸν ἐφημέριον Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Χαλαράμπους Θίσβης καὶ ἤδη ἀγνώστου διαμονῆς.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Ν. 5388 «περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» καλούμεν σε, ὅπως προσέλθῃς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας τὴν 28 Αὐγούστου 1962 ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 10 π. μ. καὶ ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῆς ἐκκρεμοῦσις εἰς βάρους σου ὑποθέσεως.

Ἐν Λεβαδείᾳ τῆ 26 Ἰουλίου 1962

Ὁ ἐπὶ τῶν ἀνακρίσεων διορισθεὶς ἀνακριτῆς.

Β. Πανουργιάς Ἱερεὺς

Ὁ Γραμματεὺς Κ. Ρουσσινὸς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Χηρευούσης τῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Νεραΐδας προσκαλοῦνται οἱ βουλομένοι νὰ καταλάβωσι ταύτην καὶ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Α. Ν. 807/1945 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ Α. Ν. 2200/40 προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ μετὰ τῆς σχετικῆς αἰτήσεως.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 13ῃ Ἰουλίου 1962

† Ὁ Φθιώτιδος Δαμασκηνός.

Ἱερά Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προκηρύσσομεν ἐκλογὴν τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγ. Γεωργίου Τυρνάβου καὶ καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας Πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ Ἱεροδιδασκαλείου ἢ πλήρους Ἱερατικῆς Σχολῆς ἢ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑποψηφίου Ἐφημερίου πρὸς πληρῶσιν τῆς θέσεως. Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἐφημεριακῆς θέσεως κεντρικοῦ Ναοῦ τῆς πόλεως Τυρνάβου, τοῦ ὁποίου ὁ λαὸς διακρίνεται διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν πνευματικὴν πρόοδον αὐτοῦ καὶ ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὅπως τοποθετήσωμεν ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ ἤθους ἐφημέριον, ζητοῦμεν νὰ διορίσωμεν εἰ δυνατόν θεολόγον, ἔμπειρον κήρυκα τοῦ θείου λόγου, εἰς περίπτωσιν δὲ μὴ ἐξευρέσεως τοιοῦτου προσώπου, ἕτερον τῆς ἀμέσως ἐπομένης κατηγορίας, δυνάμενον ὁμῶς νὰ ἀναπαυκρῆθῇ εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ.

Ἐν Λαρίσῃ τῆ 14ῃ Ἰουλίου 1962.

† Ὁ Λαρίσης Ἰάκωβος

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Δενδροποτάμου, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονικῇ τῆ 21ῃ Ἰουλίου 1962

† Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεῆμων

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων Ἐφημερίων πρὸς πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν χωρίων: α) Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἀγιοφύλλου καὶ β) Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Τιμίων Ταξιαρχῶν Ἐλαφίου, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἡμῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τῶν Α. Ν. 536/45 καὶ 540/45, ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικὰ.

Ἐν Τρικκάλοις τῆ 24ῃ Ἰουλίου 1962

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονύσιος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΗΘΥΜΝΗΣ

Κλησὶς κατηγορουμένου

Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον
Νεόφυτον Χριστόφα Τζιγκόν,
ἀδελφὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Λειμῶνος, τέως ἡγούμενον αὐτῆς ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν ἐν τοῖς Γραφεῖοις τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μηθύμνης τὴν 4ην Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 10 π. μ. ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδομένης σοι κατηγορίας, δι' ἣν ἐνεργοῦνται ἐνορκιο ἀνακρίσεις συμφώνως τῷ ὑπ' ἀριθ. 861/1962 ἐγγράφῳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μηθύμνης.

Ἐν Καλλονῇ τῆ 13 Ἰουλίου 1962

Ὁ Ἀνακριτῆς Οἰκον. Γεώργιος Ράλλης

Ὁ Γραμματεὺς Θεμ. Καραμάνος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἄρχεον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου. Ἔτος ΙΖ', Τεύχος 1ον. (Διευθυντῆς Δρ. Παναγιώτης Παναγιωτάκος). Περιεχόμενα: Μητρ. πρ. Λήμνου Βασιλείου, Τὸ Ἅγιον Ὄρος διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Τάσου Γριτσοπούλου, Ἰδρυσις τῆς Σχολῆς Δημητσάνης. Στ. Ἰω. Παπαδάτου, Νομοθέτησις ἀκατὰ παραπομπὴν ἐν τῷ Ἀγιορειτικῷ Δικαίῳ. Θεοδ. Κιρκασίου, Ἐκ τῶν Χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, τὸ ὑπόμνημα εἰς τὸ βιβλίον Ἡσαίου κατὰ τὸν Α. Dupont Sommer. Νομοκανονικαὶ Γνωμοδοτήσεις τῶν κ. κ. Ἡλίου Κυριακοπούλου, Παναγ. Παναγιωτάκου καὶ Γ. Σταυροπούλου, Ἐκκλησι. Νομολογία. Χρονικά. Κριτικὸν καὶ Βιβλιογραφικὸν Δελτίον. Ἀθῆναι 1962.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεσβέτης ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

† Ὁ Σισανίου καὶ Στατίστης ΠΟΥΛΚΑΡΠΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, «Μύρον τὸ ἀκένωτον».

Θεοφ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου,

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ (Συνέχεια).

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀθηνῶν, «Σῶμα Χριστοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία».

Βασ. Χ. Ἰωαννίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀθηνῶν, Ἡ ἐν Ν. Δελγὶ Συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. 18 Νοεμβρίου

— 6 Δεκεμβρίου 1961 (Συνέχεια).

Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Μητροπολίτου Παλαιῶν

Πατρῶν Διονυσίου, Στιχηρὰ προσόμοια εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.

Ἀρχιμ. Τιμοθέου Γιοκαρίνη, Ἡ κηρυγματικὴ θεολογία κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν.

Βασ. Μουστάκη, Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία

«ἀνακαλύπτει» τὸν διάκονον.

Ἡ ἐν Παρισίοις «ἐνάτη ἐβδομάς λειτουργικῶν σπουδῶν».

Ἐκκλησιαστικοῦ, Μισαήλ Ἀποστολίδης.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Βιβλιογραφία.